

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Birlikte

Sevgiyle

“Türkiye’nin
yükseleni
BEŞİKTAŞ”

BEŞİKTAŞ
BELEDİYESİ

RENGÂRENK BEŞİKTAŞ

BEŞİKTAŞ
BELEDİYESİ

İmparatorluk başkenti;
Cumhuriyet çocuğu;
dinlerin kaynaştığı yer;
tarih ile bugünün buluştuğu
kavşak;
Boğaziçi cenneti;
bahçeler diyarı;
sarayların, yalılarının, hâlâ
yaşayan mahallelerin yurdu;
gecenin ve gündüzün mekânı;
Siyah-Beyaz'ın Kâbesi
Beşiktaş.

METİN

Necdet Sakaoğlu
Mustafa Alp Dağıstanlı
Gökhan Tan
Can Komaz

FOTOĞRAF

Barış Acarlı	İhsan İlze	Nurten Öztürk	Melis Uzun
Aytunç Akad	Gülsüm Karagül	Fatih Pınar	Mürsel Yağcıoğlu
Yasin Akgül	İzzet Keribar	Alaaddin Savaş	Hakan Yaralı
Bülent Babayiğit	Serhat Keskin	Bülent Suberk	Hakan Yayla
Tijen Burultay	Can Komaz	Gökhan Tan	Depo Photos
Sinan Çakmak	Bekir Köşker	Turgut Tarhan	
Naren Halitoğlu	Okan Özkartal	Alaattin Timur	

TASARIM

Beyazıt Özpeynirci

BASKI VE CİLT

Kadıköy Basım Reklamcılık San.Tic.Ltd.Şti.
ISBN:
1. Baskı: Ocak 2015, İstanbul

BEŞİKTAŞ BELEDİYESİ - KÜLTÜR YAYINLARI 2015

ÖNSÖZ

13

SUNUŞ

15

BEŞİKTAŞ'IN ÜÇ SARAYI

17 - 21

KADİM

01

22 - 81

KUTSAL

02

82 - 115

MAVİ

03

116 - 147

RENGÂRENK

04

148 - 173

YEŞİL

05

174 - 191

**GECE
GÜNDÜZ**

06

192 - 209

**ÇARŞI
PAZAR**

07

210 - 223

SOKAK

08

224 - 249

MODERN

09

250 - 261

**SİYAH
BEYAZ**

10

262 - 273

ATATÜRK VE BEŞİKTAŞ

274 - 283

ÖNSÖZ

AV. MURAT HAZİNEDAR
Beşiktaş Belediye Başkanı

Beşiktaş'ın üzerine titrememizin, onu bir bebek gibi sarıp sarmalamamızın önemli nedenleri var. Çünkü Beşiktaş farklı. Çünkü Beşiktaş, bünyesinde sıradanlığı reddeden bir çeşitliliği barındırıyor. Vasatı kabul etmiyor, yüzünü her zaman yaratıcı olana, yeniye, çağdaşa çeviriyor. Çoğulculuğu, omuz omuza durmayı, direnmeyi, öteki denileni sahiplenmeyi seviyor. Peki neden? Değerli dostlar, bunun nedenlerini görebilmek için Beşiktaş'ın geçmişine göz atmak yeterli. Boğaziçi'nin en değerli kıyılarına sahip Beşiktaş'ta geçmişte nelerin yaşandığı bugüne de ayna tutuyor.

Aslında Beşiktaş'ın tarihsel geçmişini hepimiz iyi biliyorsunuz ama ben yine de ana hatlarıyla okura hatırlatmakta fayda görüyorum. Osmanlı'nın Topkapı Sarayı'ndaki sediri terk edip Dolmabahçe Sarayı'ndaki sandalyeye oturduğu, bir başka deyişle yüzünü Batı'ya çevirerek modernleşme hareketini başlattığı yer Beşiktaş. Demokratikleşme adına Osmanlı'nın attığı öncü adımların da yine Beşiktaş'ta planlandığını görüyoruz.

Bu noktada bir ismin, sadece Beşiktaş'ın değil ülkemizin de ufkunu değiştirdiğini, milletimizin makus talihini kırdığına şahit oluyoruz. Mustafa Kemal ve arkadaşları 16 Mayıs 1919'da Ulusal Kurtuluş Savaşımızın ilk adımını Beşiktaş'tan attılar. O gün Beşiktaş için, ülkemiz için bir milat yaşandı. O günden başlayarak yaşadığımız dönüşüm sayesinde bu günlere geldik. Bu nedenle her yıl 16 Mayıs'ı Beşiktaş kentinin yeniden doğuş günü olarak kutluyoruz. Bundan tam 96 yıl önce atılmış adımı, Beşiktaş kentinin ve Beşiktaşlıların farklılığının en önemli nedeni olarak kabul ediyoruz.

Elinizde tuttuğunuz fotoğraf kitabı bu düşünceler paralelinde hazırlandı. Beşiktaş'ın güzelliklerini bu kitaba sığdırmayı başaran başta fotoğraf sanatçılarımız olmak üzere emeği geçen herkesi kutluyorum.

Birlikte, sevgiyle...

Av. Murat Hazinekar

SUNUŞ

NECDET SAKAOĞLU

Yazma geleneğimizin mazisi binlerce yıl. Görsel kayıt olanağının henüz iki yüzyılından söz edemeyiz. Ne kadar nesnel çalışılsa da her yazıda atlamalar, uyarlamalar, yorumlar kaçınılmazken -fırça ve kalemle yapılan resimler de böyledir- fotoğraf denen keşif; karesine sığdırdığına, gün içindeki ışık gölge seçimleri dışında bir yorum katmadan veren, tek gerçek belge olageldi. Beşiktaş'ı çalışan Nedim gibi o semtin ve divan edebiyatının şen şakrak bir şairi de, yabancı gravürcüler, ressamlar, seyyahlar da yansıtmayı gereksiz gördüklerini belirtip, örneğin yerdeki çöp yığını bir çiçek tarhına dönüştürmeyi yeğlediler. Oysa fotoğraf, gerçeğe sadakatin aynası ola geldi.

Yalnız, 19. yüzyılın son evresinde, Erzincan'ın dağlar, vadiler arasındaki Armudan köyünden, babasının ve amcalarının Beşiktaş'taki fırınına çıraklığa gelen Hagop Mintzuri, doğuşundan tahttan indirilinceye kadar Beşiktaşlı kalmış II. Abdülhamid dönemi semt çarşısını, "İstanbul Anıları" adlı kitabında galiba bir fotoğrafçı objektifi gibi yazmıştır.

Ama fotoğraf sanatı, emekleme çağından başlayarak günümüze kadar cazibesini ne kadar korusa da mesajlarını yazınsal olarak aktaramadı. Biz, bu nedenle kitaplar ve dergilerdeki fotoğrafların altında, örneğin "1890'larda Beşiktaş Çarşısı" gibi kısacık, hiçbir anlamı olmayan bir lejant görebiliriz. Oysa bugünpfotoğrafı çeken ve ona herhangi bir yayında yer veren editörün görüntüde nelerin yer aldığını ve niye yer aldığını, nelerin yerinde olmadığını açıklaması, görselin üslup ve sanat değerini vurgulaması sayesinde daha doğru bir değerlendirme yapabiliyoruz.

Beşiktaş Belediyesi'nin bu içerikle ve fotoğraf ağırlıklı bir yayını gündeme getirmesi, sadece bu semt için değil, pek çok doğal ve tarihsel zenginliklere sahip İstanbul'un öncelikle beklediği bir hizmettir. Sayın Belediye Başkanımızı ve bu hizmeti gerçekleştiren değerli arkadaşlarımızı içtenlikle kutluyoruz. Beşiktaş yine bir öncelik yakalamış durumda!

BAŞLARKEN

NECDET SAKAOĞLU

BEŞİKTAŞ'IN ÜÇ SARAYI

Beşiktaş cihetinde, Nusretiye Camii'nin yanına oturtulmuş Hünkâr Kasrı'ndan Bebek'teki Valide Paşa Yalısı'na kadar, korunabilmiş saray, sahilsaray, fer'ie daireleri, sahilhane, yalı, kasır, köşk ve konaklar silsilesi, "Allah nazardan saklasın" denecek bir zenginlik sunuyor.

İstanbul'u bir uçtan bir uca gezelim. "Saray" denen kaç tarihi-mimari yapı görebiliriz? Kimi yerlerde kendi gitmiş, adını semte bırakmış -Sulusaray, Ayvansaray- anısal izlere rastlarız. Kimi yerler de saraya benzetilmiştir. Örneğin Yerebatan Sarayı... Gerçi içinde hâlâ serin ve gizemli Bizans havası solunan bu büyük sarnıcın üstünde bir zamanlar "Suyabatan Sarayı" varmış; padişahın gelin olan kızı, vezir damat paşayla bu sarayda gerdeğe girmiş. Üstünde Suyabatan Sarayı, altında Yerebatan Sarayı, ne tuhaf!

Onlarca Roma Bizans imparatorunun, 30 Osmanlı padişahının hüküm sürdüğü Sur-İçi İstanbul'da, zamanın tahriplerinden sıyrılıp günümüze ulaşan Topkapı'dan başka hükümdarlık sarayı yok! Bir Bizans sarayının temelleri olarak ortaya çıkan yıkıntılar konusunda henüz nihai karar verilebilmiş değiliz. Son olarak bundan birkaç yıl önce Ayasofya'nın karşısındaki bu saray kavrasını muayene eden UNESCO Kültür Komitesi heyeti de ikircikli bir tanıyla oradan ayrılmayı yeğlemiş.

Bizans saraylarının kalıntılarına Sarayburnu'nda, Kadirga'da, Kara Surları üzerinde rastlandığı gibi, Tekfur Sarayı denen bir merasim salonu da somut mekân manzarası yansıtır. Buna karşılık, çok daha sonra yapılan ve padişah ailelerine mekânlık eden Beyazıt'taki Eski Saray'ın ne bir odası ne bir kapısı korunabilmiş. Sur-İçi'nde, Topkapı Sarayı'nı yalnız bırakmayan İbrahim Paşa Sarayı'nınsa kimi mekânları ayakta kalabilmiş.

Anadolu Yakası'na geçelim: Tek saray Beylerbeyi... Onu yalnız bırakmayan Küçüksu Kasrı ile Kandilli sırtlarındaki, merhum Sabancı'nın son bir himmetiyle "yanık saray"lıktan kurtarılan Âdile Sultan Kasrı ve Kavalalıların yaptırdığı Beykoz Kasrı'dır. Boğaz'ın Anadolu Yakası'nda son 50 yılda yanan yıkılan kasırlar, saraylar, yalılar hesapsızdır. Yabancı ressamların gravür ve tablolarında gördüğümüz, Kavak (Salacak), İstavroz sarayları acaba nerelerdeydi? Boğaz silüetinden sessizce silinip giden yalıların yıkılışı - çöküş macerasını, Abdülhak Şinasi Hisar'ın (öl. 1963) "Boğaziçi Yalıları"ndan hüzünlenerek okumalı...

Bütün yalı, saray yıkıcılarının da Lale Devri'nin çırağan âlemlerine tanıklık etmiş Anadoluhisarı'ndaki ahşap Amcazade Yalısı'nı göz göre göre çürütenlerin de bir mevzuat-yetki külliyesi sayesinde aklarındıkları ise sık sık tanık olmaktadır. Bu işler böyle gelmiş böyle gider.

Boğaziçi'nin batı yakası; hem saray, yalı çokluğuyla hem koruma kültürü bakımından daha farklı konumdadır. Bunun ilk nedeni, 19. yüzyıl başından itibaren bu kıyıda temellenen Beşiktaş merkezli saray kültürüdür. Anadolu Yakası'nı, hele hele Çamlıca tepelerini kemiren kaçak yapılaşma, – gerçi bu taraflar da yapacağını yapmış; gökyüzüne kafes, Bayıldım Bahçeleri'ne, saraya tepeden bakan otel, III. Selim'in Levent Çiftliği'ne plazalar dikebilmiş– kimi yalıları, sahilsarayları şekilden şekle sokmuş; kimilerini yıkmıştır. Yine de bir payitaht görkeminin, Beşiktaş sınırları içinde işildadiği yadsınamaz.

Beşiktaş'ta üç sultan
sarayımız vardır.
Bunlar; yapıldıkları ve
Osmanoğulları'na mekânlık
ettikleri evrelerdeki
resmi adlarıyla: Beşiktaş
(Dolmabahçe) Saray-ı
Hümayunu, Çırağan
Sahilsarayı, Yıldız Saray-ı
Hümayunu'dur.

Beşiktaş cihetinde, Nusretiye Camii'nin yanına oturtulmuş Hünkâr Kasrı'ndan Bebek'teki Valide Paşa Yalısı'na kadar, korunabilmiş saray, sahil saray, fer'iye daireleri, sahilhane, yalı, kasır, köşk ve konaklar silsilesi, "Allah nazardan saklasın" denecek bir zenginlik sunuyor. Bu görkemli Osmanlı yapılarının hepsi, arkalarındaki yatkın tepeleri aşmak, Boğaz sularına dinazor gölgeleri sermek iddiasından uzak boyutlardadır. Daha önemlisi, uzunca bir dönem, mimarileri ve donanımları yanında, Doğu-Batı sentezi saray-yalı yaşamlarına, İstanbul görgüsüne de mekânlık etmişlerdir. Başka bir deyişle İstanbul'da modernizasyon buralarda başlamıştır. Denecek o ki, Türkiye genelinde böyle bir zenginliği sınırlarına almış yegâne ayrıcalık yer, Beşiktaş'tır.

Beşiktaş'ta üç sultan sarayımız vardır. Bunlar; yapıldıkları ve Osmanoğulları'na mekânlık ettikleri evrelerdeki resmi adlarıyla: Beşiktaş (Dolmabahçe) Saray-ı Hümayunu, Çırağan Sahilsarayı, Yıldız Saray-ı Hümayunu'dur. Bu üçü, Kabataş'tan Ortaköy'e kadar kıyı çizgisi ile geri plandaki Yıldız Tepesi arasında, korularla kuşatılmış hasbahçeler içinde üç küme oluşturmuş "Beşiktaş Sarayları"dır.

Beşiktaş (Dolmabahçe) Saray-ı Hümayunu,
Sarayburnu'ndaki Saray-ı Hümayun'un (Topkapı'nın)

-cülus ve Hırka-i Saâdet merasimleriyle hanedan hazineleri dışında- bütün işlevini 1856'dan itibaren üstlenen, Osmanlı Hanedanı'nın İstanbul'daki ikinci büyük sarayıdır. 17. yüzyıl başında toprakla doldurulan arsasına Dolmabahçe denilerek burada bir hasbahçe tesis edilmiş. Padişahlar, kıyıya ve arkadaki Bayıldım Bahçeleri'ne, İncili, Yıldız, Camlı, Bayıldım adları verilen köşk ve kasırlar konurmuşlar. Eski Çırağan Sarayı'nı yaptıran II. Mahmud (1808 - 1839) Buradaki köşklere de yıktırıp eski kışlık Beşiktaş Sarayı'nı yaptırmış. Bu "çeşitleme mimarili" sahilsarayda bir kış günü (21 Ocak 1837) padişah tarafından kabul edilen Moltke anı defterine özetle şunları yazmış:

"Sabahleyin sefaret tercümanı ile Mabeyn'e yani imparatorluk ümerasının toplantı yerine gittim. Bu bina padişahın Dolmabahçe'deki kışlık sarayının yan başındadır. Saat 11'de haşmetpenahın huzuruna çıkmak emrini aldık. Küçük bir yan kapıdan avluya girdik. Bu avlunun Boğaz tarafı sıkı bir tel kafesle kapanmıştı. Avlunun sonunda üç katlı ahşap bir ikametgâh vardı. Sultan kış aylarını burada geçiriyordu. Bu binanın arkasını geniş harem dairesi işgal ediyordu. Beni çok geniş bir köşke götürdüler. Deniz üzerine kurulmuş olan bu köşkün muhteşem bir nezareti vardı. Çok geçmeden ikametgâha girdik. Bir süre, bir bekleme salonunda oyalandıktan sonra çağırıldık. Geçtiğimiz odalar ne büyük ne de pek ihtişamlı idi. Avrupa tarzında sandalyeler, masalar, aynalar, avizeler, hatta sobalarla döşenmişti. Bunlar herhangi bir insanın evinde bulunanlardan farksızdı. Bir yan kapıyı örten perde çekilince bir koltukta oturan Padişahı gördüm."(*)

II. Mahmud'un, kısa ömürlü bu ahşap sarayını oğlu Sultan Abdülmecid (1839 - 1861) 1840'lı yıllarda yıktırarak yerine, hassa mimarlarının çizdiği plana uygun olarak Garabet Balyan Kalfa'ya, bütün özellik ve güzelliğiyle zamanımıza kadar korunmuş tek sarayımız Dolmabahçe'yi yaptırmıştır. Mabeyn-i Hümayun, Hünkâr, Valide Sultan ve Harem dairelerini kapsayan asıl saraydan başka; ayrı yapılar olarak Veliâht, Ağavat dairelerini, Hareket kasırlarını, Matbah'ı, Camlı Köşkü, Muhafız, Mefruşat ve Hazine-i Hassa daireleriyle görkemli merasim kapılarını kapsayan Dolmabahçe Sarayı'nın, hanedanın kullanımına açılışı, Kırım Harbi'nin kazanılmasından sonra, 10 Haziran 1856'dadır.

Abdülmecid, saltanatının son beş yılını geçirdiği bu sarayda 38 yaşında ölmüş; kardeşi ve ardılı Sultan Abdülaziz (1861 - 1876) burada tahttan indirildiği gibi; oğlu V. Murad'ın 1876'daki üç aylık padişahlığı da yine bu sarayda noktalanmıştır. Anayasalarımızın ve demokrasi girişimlerimizin ilk adımı kabul edilen 1876 Kanun-ı Esasîsi, Dolmabahçe Sarayı'nın görkemli Muayede Salonu'nda ilan edilmiştir ki; bunu, "Beşiktaş, Türk demokrasisinin de doğduğu yerdir" tümcesiyle tamamlamak yerinde olur.

II. Abdülhamid (1876 - 1909) Dolmabahçe'de oturmayarak Yıldız'a taşınmış; V. Mehmed Reşat (1909 - 1918) ve son halife Abdülmecid (1922- 1924) sarayın

Çırağan Sahilsarayı, bir yazlık mekân olarak tasarlanmıştır. Moltke, II. Mahmud'un, Melling'in yaptığı sarayı yıktırıp yeniden yaptırdığı Çırağan Sarayı'nın mimarisini değil, Boğaziçi'ndeki konumundan kaynaklanan güzelliğini över.

son sakinleri olmuş, Yıldız Sarayı'nı tercih eden son padişah VI. Mehmed Vahideddin (1918 - 1922) ise Dolmabahçe rıhtımından Malaya Zırhlısı'na geçerek firar etmiştir.

Atatürk, reisicumhur olarak İstanbul'a 1927'deki ilk gelişinde ve sonraki ziyaretlerinde Dolmabahçe'de ikamet etmiş; dil ve tarih kongrelerini burada toplamış; başta İngiltere Kralı VII. Edward'ı ve yabancı devlet adamlarını burada ağırlamış; hastalığında bu sarayda yatmış ve 10 Kasım 1938'de burada ölmüştür.

Çırağan Sahilsarayı, bir yazlık mekân olarak tasarlanmıştır. Moltke, II. Mahmud'un, Melling'in yaptığı sarayı yıktırıp yeniden yaptırdığı Çırağan Sarayı'nın mimarisini değil, Boğaziçi'ndeki konumundan kaynaklanan güzelliğini över: "Padişah, yapıya meraklıdır. Boğaz kenarında Çırağan'da, ne Avrupa ne de Asya üslubunda olmamakla beraber, bulunduğu şirin muhitte sahiden güzel bir tesir yapan yeni bir saray inşa ettirdi. Bu sarayda bir sıra güzel sütun üst katı taşımaktadır. Geniş mermer merdivenler, ta Boğaz'ın berrak sularına kadar iner. Binanın geri kalan kısımları ise ahşaptır. Üzerinden son derece güzel bir manzara görülen düz damı da mermer döşelidir. Ancak bu, herhalde binaya aşırı ağırlık yüklemektedir. Bilhassa harem dairesindeki büyük salon pek güzeldir. İki katı işgal eder ve ışığı yukarıdan alır. Her iki yanında kadınlara mahsus odalar vardır.

Oval divan yani toplantı salonu pek muhteşemdir" (**). II. Mahmud'un yaptırdığı eski Çırağan Sarayı, Ortaköy Mecidiye Camii'nden Yıldız Tepesi'ne kadar bakımlı taraçalarla kademelendirilmiş bugün Yıldız Parkı denen- bir korunun eteğinde kıyı boyunca beş daireden oluşuyordu. En görkemlisi saltanat dairesi olan Mabeyn-i Hümayun'du. İkincisi Hünkâr, üçüncüsü Ağavat (harem ağaları), dördüncüsü Harem, beşincisi de Şehzadegân daireleri idi. Bu sarayı gösteren gravür, iki katlı yapının mimarisi hakkında bir fikir veriyor.

GÖKHAN TAN

Beşiktaş, İstanbul'un ve Türkiye'nin yegâne saraylar semtidir. Bununla ne kadar övünse hakkıdır ama saraylarının üzerine titremek gibi bir de yükümlülüğü vardır.

Abdülmecid, babasından miras bu yazlık sarayda, Dolmabahçe inşaatı bitinceye değin oturmuş; 1857'de Dolmabahçe'ye taşınınca yıktırarak yeni Çırağan'ın projesini hazırlatmıştı. Fakat Dolmabahçe'nin pahalıya mal oluşu, bu yüzden altından kalkılamayacak borçlara girilmiş olması nedeniyle inşaatı 1860'ta başlanabilmiş; ertesi yıl Abdülmecid ölünce yeni Çırağan Sarayı, kardeşi Abdülaziz'in (1861 - 1876) saltanatında, 1872'de tamamlanmıştır.

4 milyon altın harcanarak Sarkis Balyan'a yaptırılan kütlevi, Mağrip, Hint esintili ve özenli yeni Çırağan Sahilsarayı'nın bütün ömrü, 1910'da yandığına göre 43 yıldan ibarettir. Bu sürenin 28 yılı boyunca da 1876'da üç ay padişahlıktan sonra tahttan indirilen V. Murad'la

ailesinin hapishanesi olmuş; 1909'da Meclis-i Mebusan'a tahsis edilmiş; bundan 2 ay sonra, 6 Ocak 1910'da yanmıştır.

Yanık saray olarak Boğaziçi'ne kattığı, Osmanlı Devleti'nin çöküşünü anımsatan "hüzünlü harabe" görüntüsü ise 1987'de betonlaştırılıp Kempinski Otel'i ne dönüştürülünceye değin 77 yıl sürmüş; sağındaki, solundaki Feriye daireleri ise okullara tahsis edilmiştir.

Yıldız Sarayı'nın adı ve kuruluşu konusunda iki söylence anlatılır: II. Mahmud'un kadınefendilerinden, Abdülmecid'in annesi Bezmiâlem Valide Sultan için bu havadar tepeye ahşap bir köşk yaptırılmış. Boğaziçi'nin, İstanbul'un, Adalar'ın, karşı kıyıların seyredildiği bu köşke konumundan dolayı Yıldız denilmiş. İkinci söylenceye göreyse Sultan Abdülaziz, tepedeki köşkü yenileterek "Yıldız" adlı gözdesine tahsis etmiş. Padişah gözdesi olduğuna ve haremdeki kıskançlıklardan kaçırıldığına göre, güzellikte yekta bu Çerkes kızının adı tepeye de saraya da yakıştırılmış.

500 dönümlük bir koru içindeki bakımlı bahçelere serpiştirilmiş birbirinden güzel yapılardan kurulu Yıldız Sarayı, Beşiktaş sahil saraylarından çok farklı konumdadır. Tepedeki eski ahşap köşk ve kimi yapıları yıktırarak burada ilk kâgir kasırları yaptıran Sultan Abdülaziz'dir. Çırağan Sahilsarayı'ndan Yıldız Korusu'na geçmek için de Mâbeyn-i hümayun avlusundaki bir kapıdan basamaklarla çıkılan, yanları kafesli bir üst geçit yapılmıştır ki; bir bu zarif mermer sütunlara basan kemerli geçide, bir de

İZZET KERİBAR

Sinanpaşa Camii'nin karşısındaki kaskatı demirden üst geçide bakılarak kent kültürünün kaybettiği irtifa kolayca fark edilir.

Yıldız Sarayı'nın asıl kurucusu olan ve saltanatının yaklaşık 30 yılını burada geçiren II. Abdülhamid (1876 - 1909) Yıldız Tepesi'nde, kendisi ve kalabalık ailesi için adeta bir saray mahallesi kurmuştur. Barbaros Bulvarı'ndan geçenler, Serencebey Yokuşu'nu çıkanlar, bu saray kompleksinin Dış Karakol, Arabacılar Dairesi gibi, kimi dış hizmet binalarıyla (Büyük) Mâbeyn-i Hümayun Dairesi'ni, önündeki Set Köşkü'nü, bir de Yıldız Camii'ni görebilirler. Oysa cümle kapısından girildiğinde, avlu ve bahçelerde, havuzbaşlarında büyüklü küçüklü ama hepsi biblo gibi nice yapıyla karşılaşılır: Yâveran ve Bendegân daireleri, Silahhane, Ada Köşkü, Cihannüma, Hünkâr Mutfağı, Hünkâr Hamamı, Küçük Mâbeyn, Limonluk Köşkü, Çit Kasrı, Hünkâr Dairesi, Kaskat Köşkü, Hususi Daire, Saray Tiyatrosu, Musahibân Dairesi, kadınefendilerle kalfa ve cariyele mahsus Harem daireleri, Kızlarağası, Ağavat, Şehzadegân daireleri, Av Köşkü, Dershane; Yıldız yapılarının en görkemlisi olan Şale Kasrı Hümayu'nu, seralar, çiçeklikler, limonluklar, havuzlar, marangoz ve çini atölyeleri, eczane, kiler, ahır, elektrik fabrikası... Yıldız, gerçekten bir saray mahallesidir.

Sonuç: Beşiktaş, İstanbul'un ve Türkiye'nin yegâne saraylar semtidir. Bununla ne kadar övünse hakkıdır ama saraylarının üzerine titremek gibi bir de yükümlülüğü vardır. Diğer yandan, saraylarımıza ve benzeri mimari değerlere yapılarla ilişkin etütler çoğunlukla sanat tarihi ağırlıklıdır. Bu doğal görölse de Beşiktaş saraylarında, ince ruhlu Sultan

Çırağan Sarayı'nın yanık saray olarak Boğaziçi'ne kattığı, Osmanlı Devleti'nin çöküşünü anımsatan “hüzünlü harabe” görüntüsü, 1987'de betonlaştırılıp Kempinski Oteli'ne dönüştürülünceye değin 77 yıl sürmüş; sağındaki solundaki fer'ie daireleri ise okullara tahsis edilmiştir.

Abdülmecid'in başlattığı bir yeni hayat açılımı vardır ki buralardan dalga dalga İstanbul'a yayılmıştır. Şu halde, saray kaynaklı toplumsal- kültürel dönüşüm olguları da araştırmacılarını bekliyor.

(*) H. Von Moltke, Türkiye'deki Durum ve Olaylar Üzerine Mektuplar (çev. Hayrullah Örs), Ankara, 1960, ss 84-87'den. (**) a.g.y, ss 62'den.

1

KADİM

Beşiktaş, tam bir tarih mabedidir. 19. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı'nın kalbiydi; imparatorluk buradaki üç saraydan yönetildi: Dolmabahçe, Çırağan ve Yıldız. Bu emperyal merkez ve çevresi Osmanlı mimarisinin şaşılağan örnekleriyle bezelidir.

DOLMABAHÇE SARAYI

Sarayın inşa edildiği dönem, imparatorluğun gelirlerinin giderlerini karşılayamadığı, Avrupa endüstrisinin ve ekonomisinin ezici ağırlığının bütünüyle hissedildiği bir dönemdi. Saray borçlanılarak yapılmıştı.

İlk adıyla Beşiktaş Saray-ı Hümayunu, yeni imparatorluk sarayı olarak 1844 – 1855 arasında Sultan Abdülmecid (1839 – 1861) tarafından yaptırıldı. Abdülmecid, Batı tarzı bir hayat özlemindediydi; Dolmabahçe Sarayı da bu özlemi yansıtıyor. Avrupa sarayları örnek alınarak yapılmış olan saray, dış görünüş bakımından Avrupai olsa da odaların ve mekânların ilişkisi bakımından İstanbul sahilsarayları geleneğini sürdüren bir yapı. Bu farklı iki geleneği ve işlevi sentezleyip bu uyumlu ve ihtişamlı eseri yaratan da ünlü mimar aile Balyanlar'dan Garabet ve oğlu Nigoğos.

Sarayın süsleme ve döşeme işlerinde, Avrupa özlemine uygun olarak, Paris Operası dekoratörü Sechan'a başvuruldu. Mobilyalar ve öbür eşyalar Paris ve Doğu Avrupa mağaza ve fabrikalarına sipariş edildi. Dönemin en gözalıcı ürünleri seçildi: Sevres vazoları, Lyon ipekleri, Baccarat kristalleri, İngiliz şamdanları, Venedik camları, Bohemya avizeleri...

Sarayın inşa edildiği dönem, imparatorluğun gelirlerinin giderlerini karşılayamadığı, Avrupa endüstrisinin ve ekonomisinin ezici ağırlığının bütünüyle hissedildiği bir dönemdi. Saray borçlanılarak yapılmıştı. Yapım

1855'te tamamlandı ama Avrupa ülkeleriyle birlikte Rusya'ya karşı açılan Kırım Savaşı sürmekteydi ve açılışı

10 Haziran 1856'da yapıldı. Açılış töreninde Abdülmecid, 130 seçkin davetliye üç saat süren bir ziyafet çekti.

Abdülmecid, 15 yıl bu sarayda yaşadı. Dolmabahçe, sonraki padişahlar tarafından imparatorluk sarayı olarak pek kullanılmadı. Abdülaziz, kendi yaptırdığı Çırağan ve Beylerbeyi saraylarında, II. Abdülhamid de Yıldız Sarayı'nda saltanat sürdü. Son Osmanlı padişahı Vahideddin'in, ülkeden kaçıışı sırasında son bastığı vatan toprağı Dolmabahçe Sarayı'nın rıhtımıydı. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu önderi Mustafa Kemal Atatürk ise Dolmabahçe Sarayı'nda hayata gözlerini kapadı.

Bahçeler içindeki saray L biçiminde bir ana yapıyla kendisi de ayrı bir küçük saray olan Veliht Dairesi, Mefruşat ve Muhafızlar Dairesi, Hareket Köşkleri (II. Abdülhamid zamanında yapıldı), Camlı Köşk ile has ahırlarından mutfaklara, kuşluklara, camhane, dökümhane, tatlıhane gibi farklı işlevler için yapılmış 16 birimden oluşuyor. Ana bina ise birbirine eklenmiş üç parça halinde uzanıyor:

Resmi Daire (Mabeyn-i Hümayun), Muayede Salonu ile harem ve bağlı mekânların bulunduğu Hususi Daire.

Sarayın bulunduğu Dolmabahçe, adından da anlaşılacağı üzere, 17. yüzyıldan itibaren doldurulan bir arazi. Daha önce bu alanda çeşitli sahil sarayları, köşkler, bahçeler ve bostanlar bulunuyordu. Sahilde 250.000 metrekairelik doldurulmuş bir alana kurulu saray, kısmen meşe kazıklar çakılarak üzerine yatay olarak döşenmiş çok sağlam horasan harçlı bir zemin üzerine inşa edildi.

Sarayın kanalizasyonunda, denizin kirlenmesini önlemek için, dönemin ileri teknikleri kullanılmıştır. Yağmur suları da sırlı künklerle duvar içlerinden indirilmiştir. Mobilya ve döşemelerin korunması amacıyla da deniz ve batı cephesindeki pencerelere sarayın camhanesinde özel olarak yaptırılan ve güneş ışınlarını süzen eflatun renkli camlar takılmıştır.

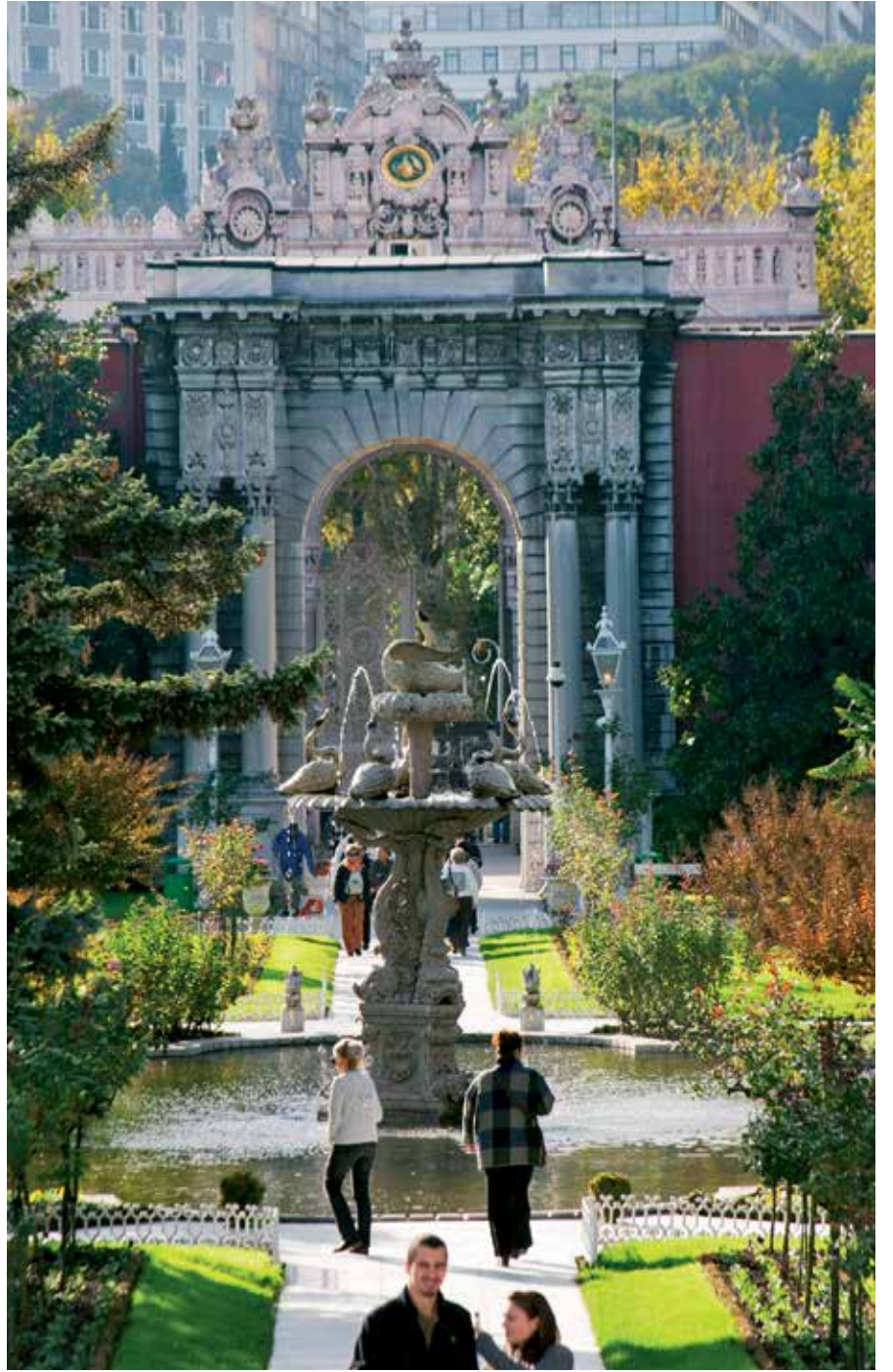

SALTANAT KAPISI

Dolmabahçe Sarayı'nın kara tarafında iki ana kapısı var: Saltanat (Merasim) Kapısı ve Hazine Kapısı. Saltanat Kapısı hem daha büyük hem de daha görkemlidir. Ana özelliği, kapının içte de dışta da içbükey oluşudur. Sarayın beş tane de yalı kapısı var. Ortadaki kapı diğerlerinden büyük ve süslüdür; Muayede Salonu'nun tam karşısına gelir. Sarayın ayrıca yedi tane de tali girişi bulunuyor (üstte).

BAHÇELER

Sarayın etrafı bahçelerle donatılmıştır. Deniz tarafındaki, ön bahçenin uzantısı olarak, süslemelerle saraya paralel uzanır. Diğerleri kapalı ve özel bahçelerdir. Veliht Dairesi, Harem ve Kuşluk bahçeleri, ortalarında havuzlar bulunan yüksek duvarlarla çevrili iç bahçeler karakterindedir (sağ üstte).

HAZİNE KAPISI

Saat Kulesi tarafındaki Hazine Kapısı, Muhafızlar ve Eski Mefruşat dairelerini birleştirir; anıtsal boyutu ve özenli süslemesiyle göz doldurur. Kitabe ve padişah tuğrasını taşıyan ana giriştir.

Muayede Salonu, sarayın en görkemli mekânıdır. 56 sütun üzerine oturan salon, ilk anayasanın ilanına da tanıklık etmiştir.

Muayede Salonu içeriden kubbeyle, dışarıdan çatıyla örtülü bir yapıdır. Hem yüksekliğiyle hem tasarımıyla sarayın diğer salonlarından belirgin biçimde ayrılır.

MUAYEDE SALONU

Muayede Salonu, ana yapının merkezinde yer alır ve iki yanında uzanan yapıların iki katı yüksekliğindedir. Bu salon törenler için kullanılırdı. Mimari-statik yapısıyla ve süslemeleriyle hayranlık uyandırıcı bir mekândır.

II. Abdülhamid (1876 – 1909), 23 Aralık 1876'da Kanun-ı Esasî'yi (Birinci Meşrutiyet) bu salonda görkemli bir törenle ilan etti. O gece şehirde binalar donatıldı, fener ve meşale alayları düzenlendi.

Halk Dolmabahçe Sarayı'nın ve Kanun-ı Esasî'nin mimarı Midhat Paşa'nın konağının ve elçiliklerin önünde sevinç gösterileri yaptı. Abdülhamid de Dolmabahçe Sarayı'ndaki Camlı Köşk'ün penceresine çıkıp halka iltifatlarını bildirdi. 44 gün sonra, 5 Şubat 1877'de de Midhat Paşa'yı sarayın rıhtımından Avrupa'ya sürgün etti.

Muayede Salonu, Cumhuriyet'in ilanından sonra da tarihe geçen iki önemli olaya tanıklık etti. Birincisi, 16 Mayıs 1919'da asker kimliğiyle İstanbul'u terk eden Mustafa Kemal Paşa'nın, 1927 yılında cumhurbaşkanı olarak İstanbul'a dönüşünde yaşandı. İstanbullular 8 yıl sonra Atalarıyla bu salonda kucaklaştı. İkinci olayda tarih 10 Kasım 1938'i gösteriyordu. Mustafa Kemal Atatürk'ün cenaze namazı bu salonda kılındı. 16 Kasım'da halkın Ata'ya son görevlerini yerine getirmesi için yine bu salonda katafalka kondu. Naaşı üç gün boyunca Muayede Salonu'nda kaldı.

HÜNKÂR HAMAMI

Hünkâr Hamamı, bir koridor üzerinde birbirinden geçilen üç bölümden oluşur. İlk oda dinlenme salonudur. Asıl hamam kısmı, biri sıcaklık, öbürü soğukluk olarak düzenlenmiş iki mekândır. Hamam, mimarlığın şaşırtıcı fantezilerinden birini gerçekleştirerek bir metal+cam örtüyle örtülmüştür. Metal bölümlerin tamamı süslenmiştir.

SÜFERA (ELÇİLER) SALONU

Sarayın en görkemli mekânlarından biridir. Dekorasyonu altın varaklarla zenginleştirilmiştir. Süfere Salonu'na açılan köşe odaları da büyük bir lüks ve özenle bezenip ve döşenmiştir. Kırmızı Salon olarak tanınmış olan oda, sultanın elçileri kabulü için hazırlanmıştır.

FOTOĞRAFLAR: GÖKHAN TAN

KÜTÜPHANE

Altı padişaha ev sahipliği yapan Dolmabahçe Sarayı son Osmanlı Halifesi Abdülmecid Efendi'nin de mekânıydı. Hususi Daire'deki bu kütüphane, Halife Abdülmecid'in kitaplarından oluşuyor.

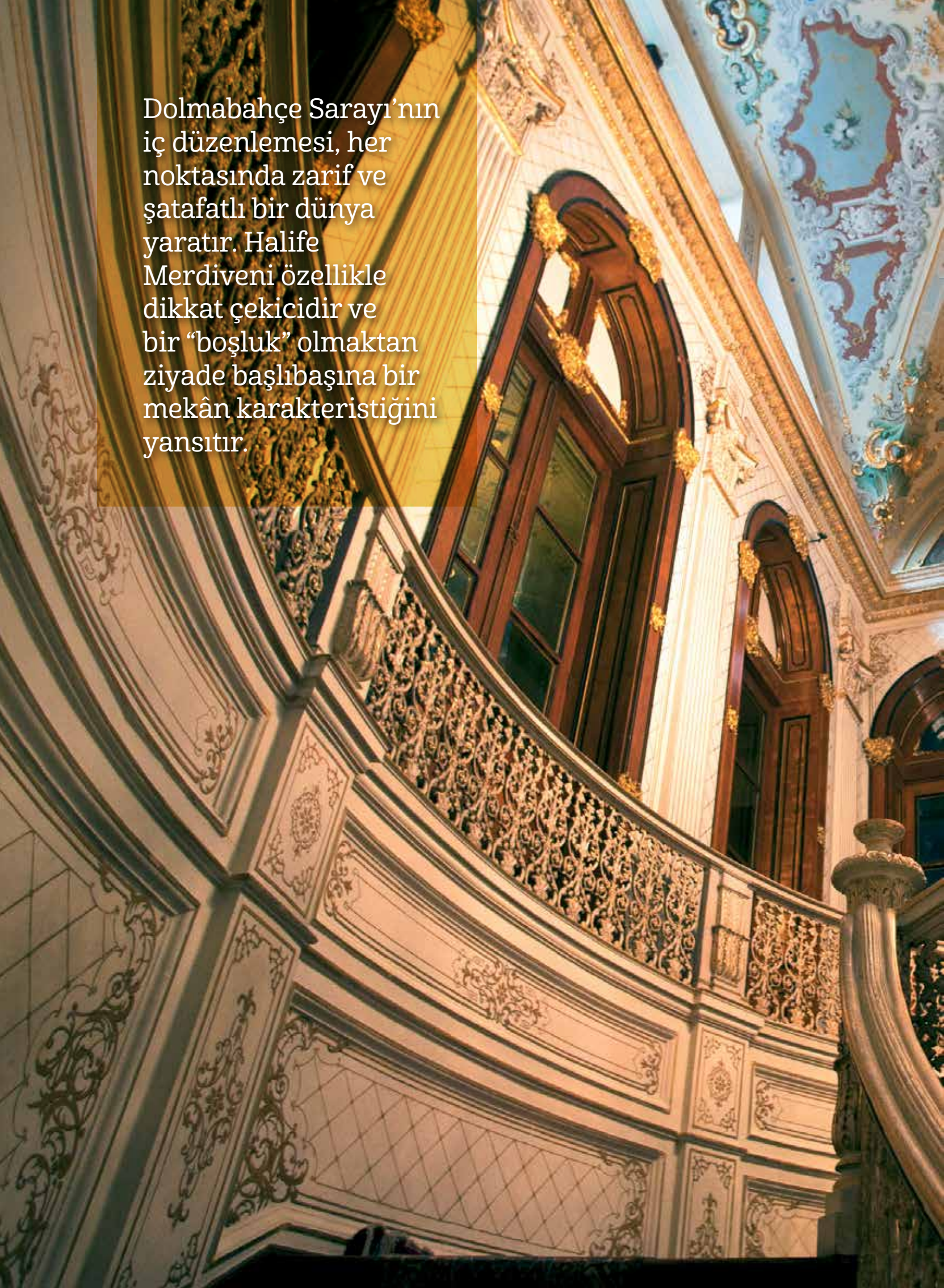
KRİSTAL MERDİVEN

Bu görkemli kristal merdiven, bir mimari ustalığı yansıtır. Merdiven aslında çok geniş değildir. Ama zeminde geniş tutulup ortaya doğru hafifçe daraltılmış, böyle daha geniş ve uzun bir görünüm kazandırılmıştır. Korkuluğu, ünlü Baccarat kristalinden yapılmıştır. Som kristal parçalardan oluşan korkuluk sadece merdiveni değil, merdiven evini de çevreler. Mermer kolonlar, korkuluk düzeyine kadar altın yaldızla bezelidir. Kristal merdiven Resmi Daire'nin iki birimini birleştiren çekirdek konumundadır.

FOTOGRAFLAR: İZZET KERİBAR

Dolmabahçe Sarayı'nın iç düzenlemesi, her noktasında zarif ve şatafatlı bir dünya yaratır. Halife Merdiveni özellikle dikkat çekicidir ve bir "boşluk" olmaktan ziyade başlıbaşına bir mekân karakteristiğini yansıtır.

Avrupa saraylarından
esinlenmiř olmakla
birlikte, Dolmabahçe
Sarayı'nın cephe
kurguları da
tamamen özgündür.

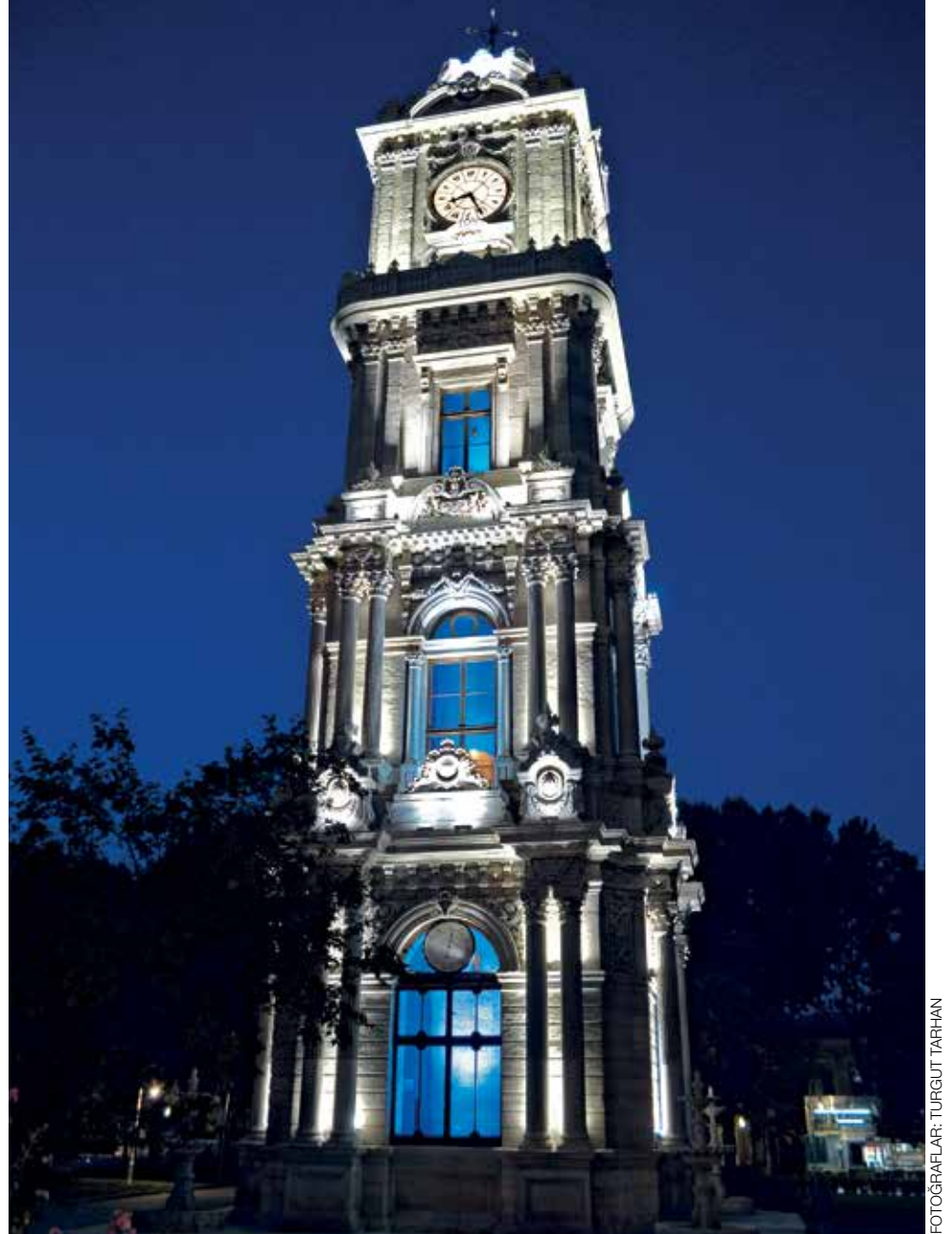

ATATÜRK'ÜN VEDASI

Dolmabahçe Sarayı, 1927 - 1949 yılları arasında Cumhurbaşkanlığı makamı olarak kullanıldı. Cumhuriyetin kurucu önderi Gazi Mustafa Kemal Atatürk de İstanbul ziyaretlerinde sarayı kullanıyordu. Atatürk, tedavi gördüğü sarayın bu odasında 10 Kasım 1938'de hayata veda etti. Saraydaki saatler halen, Atatürk'ün anısına ölüm saati olan 09:05'i gösterir.

FOTOĞRAFLAR: TURGUT TARHAN

DOLMABAHÇE SAAT KULESİ

II. Abdülhamid tarafından 1890 – 94 arasında yaptırılan Dolmabahçe Saat Kulesi, İstanbul'un nirengi noktalarından biri. Sultan Vahideddin'in kaçışına da, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra işgal kuvvetlerinin İstanbul'u törenlerle terk edişine de, 1969'da Amerikan Deniz Kuvvetleri'ne bağlı 6. Filo'nun "denize dökülmesi"ne de tanıklık etmiş, Yeşilçam sinemasının vazgeçilmez mimari karakterlerinden olan bir yapı.

Yapımında, Sultan Abdülaziz'in tahttan indirilmesiyle yarım kalan Bayıldım Bahçesi'ndeki caminin taşları kullanıldı. 27 metre yüksekliğinde. 12x12 metrelik bir platforma oturan 8.50x8.50 boyutlarındaki yapı yükseldikçe daralan dört kattan oluşuyor. Mimarı olarak Balyan ailesinin değişik üyeleri gösteriliyor.

YILDIZ SARAYI

Osmanlı'nın son sarayı Yıldız, ismini Sultan II. Mahmud'un 1834'te burada yaptırdığı köşkten alır. Saray kompleksinin en görkemli yapısı ise 1866'da tamamlanan Büyük Mabeyn Köşkü.

Yıldız Sarayı, 500 bin metrekareye yayılan bir koru ve bahçeler içinde saraylar, köşkler, kasırlar, yönetim ve hizmet binaları ile padişaha ve hareme ait yapılardan, parklardan oluşan bir komplekstir ve son Osmanlı sarayıdır. Zaman zaman yıkılan veya yananlarla beraber 100'e yakın binadan oluşur. Daha önce birkaç köşk yapılmış olsa da asıl olarak Sultan II. Abdülhamid zamanında inşa edilmiştir. Sarayın ve semtin adı, II. Mahmud'un 1834'te yaptırdığı ve muhtemelen "Yıldız" diye anılan köşkten gelir.

Yapılarda öyle çok üslup ve biçim çeşitliliği görülür ki, birçok mimarın imzası olması kaçınılmazdır. Sarkis ve Agop Balyan ile Raimondo d'Aronco'nun katkılarını kesin olarak biliyoruz. Henüz belgelenmemiş olmakla birlikte Garabet Balyan, Vasilaki, Ioannidis ve Valaury'nin de emek verdiği düşünülüyor. Dahası, sultanın da biçimlerini ve üsluplarını belirterek yapı talebi ettiği biliniyor.

Yıldız Sarayı, koruma amaçlı binalar ve kışlaları dışında yüksek bir duvarla çevrilidir. Bu duvarın içinde padişaha ve hareme ait yapıları, hasbahçeyi ikinci bir duvar çevreler. Sarayın resmi ve özel bölümlerine giriş için beş kapı vardır. Koltuk Kapısı, gündüzleri hep açıktır ve görevliler ile ziyaretçiler içindir. Saltanat Kapısı yalnızca sultan içindir. Valide Kapısı, harem halkı ile çağrılı yabancı temsilciler ve yüksek görevliler içindir. Harem İç Kapısı, hareme ve harem görevlilerine aittir. Mecidiye Kapısı dış bahçe girişidir, saray personeline ve ziyaretçilere aittir.

Sarayın en muhteşem yapısı Büyük Mabeyn'dir. Sultan Abdülaziz tarafından 1865-1866'da yaptırılan bu köşk, II. Abdülhamid döneminde Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetim binasıydı. Üst kat padişah tarafından, diğer bölümler ise üst düzey saray görevlileri tarafından kullanılıyordu. Agop ve Sarkis Balyan tarafından tasarlanıp inşa edilmiştir.

Büyük Mabeyn, geleneksel Osmanlı mimari tarzını koruyan ama daha süslü olan alt kattaki havuzlu divanhanesi ve kristal korkuluklu merdivenleriyle nam salmıştır.

Şale Köşkü, Yıldız Sarayı'nın en gözelici yapılarındandır. Köşk, görkemli salonları olan anıtsal bir merasim sarayıdır. Bu yüzden büyük bir özenle tasarlanmış ve dekore edilmiştir.

İZZET KEREM

ŞALE KÖŞKÜ

Yıldız Sarayı'nın en dikkat ve ilgi çekici yapılarından biri. Şale Köşkü üç aşamada inşa edilmiş bir bina. İlk bölümü muhtemelen 1879-80'de tamamlandı (sağda üstte). İkinci bölümü 1889'da Sermimar-ı Devlet Sarkis Balyan tarafından yapıldı. Almanya İmparatoru II. Wilhelm ve imparatoriçenin gelişi dolayısıyla kısa sürede tamamlandı. Hemen sonra, yine 1889'da hamamın üzerine Nikolaki Kalfa tarafından bir salon (Sarı Salon) yapıldı. 1898'de tamamlanan üçüncü bölüm ise İtalyan mimar Raimondo d'Aronco'nun eseri. Merasim Dairesi diye anılan bu bölüm de II. Wilhelm'in ikinci gelişi onuruna yapıldı.

Değişik bölümleri değişik mimarlar tarafından değişik zamanlarda yapılmış olmasına ve üslup farklılıkları kendini göstermesine rağmen sağlanan güçlü uyum, yapının özelliklerinden biridir. Şale Köşkü bazı mekânlarıyla ün salmıştır. Görkemli büyük Merasim Salonu bunların başında gelir; aydınlığıyla, işlemeleriyle, dekorasyonu ile dikkat çekicidir (üstte). Sedefli Salon denen yemek salonu, diğer salonlardan tamamen farklı bir dekorasyona sahiptir ve Şark köşesi niteliğindedir. Bütün salonlar değişik üsluplara sahiptir. Ama tüm salonları tavan süslemeleriyle ünlüdür. Düzenleme ve dekorasyon bakımından öne çıkan mekânlardan biri de merdiven holleridir (sağda ortada).

İZZET KERİBAR

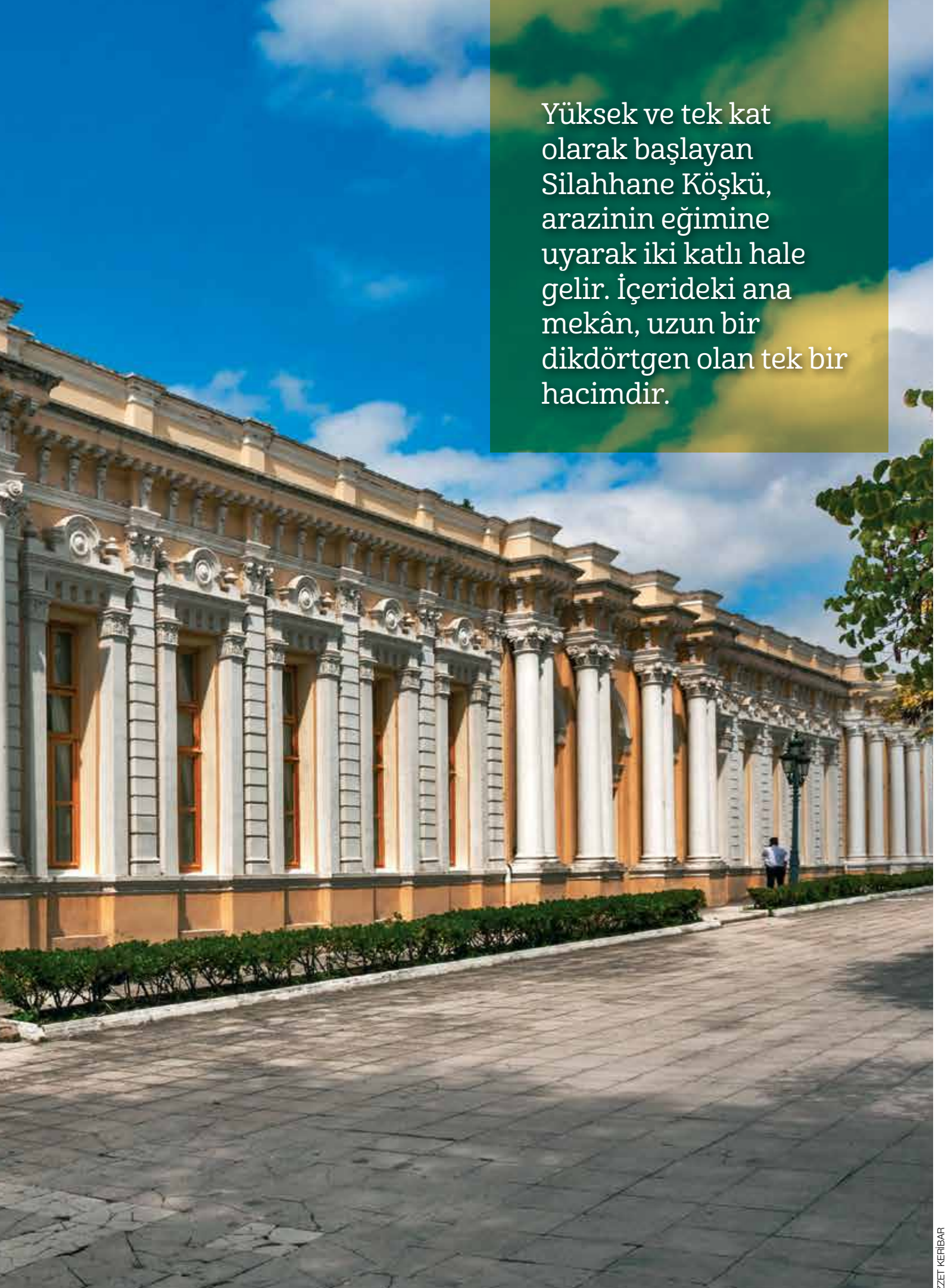
İZZET KERİBAR

GÖKHAN TAN

Yüksek ve tek kat
olarak başlayan
Silahhane Köşkü,
arazinin eğimine
uyarak iki katlı hale
gelir. İçerideki ana
mekân, uzun bir
dikdörtgen olan tek bir
hacimdir.

MALTA K    

Malta K    , Sultan Abdülaziz döneminde yaptırılan iki seyir k    nden biridir. K    , günlük geziler için kullanılırdı. Abdülhamid'in tahttan indirilmesinden (1909) sonra 40 yıl boyunca boş kaldı. 1950'lerde davetler ve ağırlamalar için kullanılmaya başlandı. Bu "dönüşüm" yapılırken parkeler ve tavan süslemeleri tahrip edildi.

Aynı dönemde yürütülen onarımda Batılı ressamların eserleri de zarar gördü. Sadece alt kattaki büyük taşlık ile üst kattaki büyük salonun tavanı el değmeden kaldı. 1979'da Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu (TURING) Başkanı   elik Gülersoy'un girişimiyle onarıldı ve dönemine ait malzemeyle ve tablolarla yeniden dekore edildi.

1982'de İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile yaptığı protokol gereğince, 1995'e kadar TURING tarafından restoran ve kafeterya olarak işletildi. K    , 1997'den bugüne İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından işletiliyor. Sadrazam Midhat Paşa, bu kışın bahçesinde kurulan büyük çadırdaki yargılandı. Duruşmalar arasındaki zamanını da k    kte geçirdi.

İZZET KERİBAR

ÇADIR KÖŞKÜ

Abdülaziz tarafından 1871'de yaptırılan iki seyir köşkünden biridir. Çadır Köşkü de günlük geziler için düzenlendiğinden, yatak odaları ve banyosu yoktur. Abdülhamid'in, Abdülaziz'in ölümünden sorumlu tuttuğu kişilerin yargılanması sırasında, köşk, bodrum katındaki işkenceler dolayısıyla da ünlüdür.

Köşkün güney cephesi, Yıldız Parkı'nın iki büyük havuzundan birine açılmaktadır. Tıpkı Malta Köşkü gibi 1979'da Çelik Gülersoy'un girişimiyle onarıldı ve 1995'e dek TÜRING yönetiminde, restoran ve kafeterya olarak hizmet verdi. İstanbul Büyükşehir Belediyesi köşkün işletmesini 1997'de kendisi yürütmeye başladı.

İZZET KERİBAR

TIYATRO

II. Abdülhamid tiyatro oyunlarına ve konserlerine meraklıydı. Muhtemelen bu tiyatroyu, saraya bağlı İtalyan sanatçıların telkiniyle yaptırdı. Tiyatronun tasarımı aslında d'Aronco'ya aittir. Mimarın projesi, sıkışık mekânı son derece ustalıkla kullanıp değerlendiren bir çalışmadır. Ama bu proje ana fikir olarak korunmakla birlikte bütün inceliklerinden ve mekân düzenlemesindeki sofistikasyondan yalıtılarak uygulanmıştır. Sarah Bernhardt, Coquelin ve Chaliapin gibi ünlü sanatçılar bu salonda oynamış veya konser vermiş, nişanlarla ödüllendirilmişlerdir.

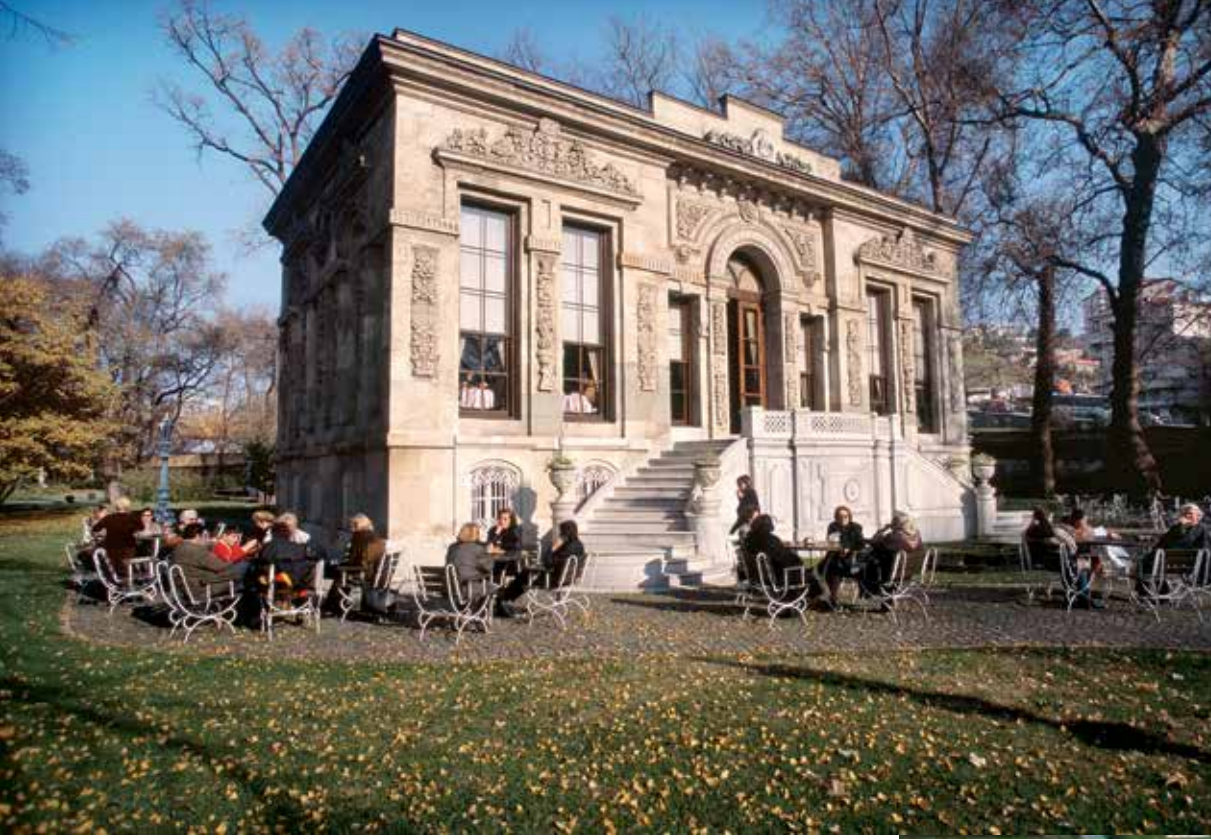

GÖKHAN TAN

YILDIZ SAAT KULESİ

Yıldız Hamidiye Camii avlusunun köşesindeki saat kulesi, cami gibi, oryantalist ve neogotik üslubun karması bir mimari tarzı yansıtır. Saat, kulenin saraya bakan cephesine yerleştirilmiştir. Kule 1890'da yapılmıştır.

IHLAMUR KASRI

Sultan Abdülmecid 1849-55 arasında bu koruda mimar Nigoğos Balyan'a iki köşk yaptırmıştı: Merasim Köşkü (sağda) ve Maiyet Köşkü (üstte). Nüzhetiye adını verdiği bu mesiredeki iki kasrı, av partileri ve ok talimlerinde dinlenme yeri olarak kullanıyordu.

Daha önceleri Hacı Hüseyin Bağları diye anılıyor ve içinde basit bir köşk bulunuyordu. Asıl Ihlamur Kasrı, Merasim Köşkü'dür. Maiyet Köşkü daha sade bir yapıdır. Birinci Dünya Savaşı'ndan, müze olarak kullanılmaya başlandığı 1950'lere kadar boş kaldı. 1980'lerin başında tümüyle restore edildi ve ziyaretçilere açıldı.

ÇIRAĞAN SARAYI

Çırağan Sarayı, Osmanlı ihtişamının son büyük örneği sayılıyor. Abdülaziz, 1861'de tahta çıktığında sarayın yapımına başlandı ve 1872'de tamamlandı. Çırağan Sarayı aslında, Boğaz kıyısında 1.5 km boyunca dizilen bir yapılar kompleksi. Ana saray binasının her iki yanında sıralanan Feriye (ikincil) Sarayları vardı. Bu yapılar kullanım şekilleri değişmekle birlikte varlıklarını sürdürüyor. Ortaköy tarafındaki feriy binaları Yüksek Denizcilik Okulu, Galatasaray Üniversitesi ve Kabataş Lisesi olarak hizmet veriyor. Beşiktaş yönündeki ise şimdi Devlet Konuk Evi.

1909'da parlamento Çırağan Sarayı'na taşınmıştı. Fakat iki ay sonra, Ocak 1910'da elektrik kontağından bir yangın çıktı ve saray tamamen yandı. Sadece dış iskeleti

ayakta kaldı ve yıllar boyunca o halde durdu. Bahçesinde Şeref Stadı vardı. 1987'de Hünkâr Bahçesi'ne bir otel inşa edildi. Yangından kalan dört duvarın içi dolduruldu ve otelin balo, tören salonları ile lokantalarına tahsis edildi.

Mimarı Sarkis Balyan olan Çırağan Sarayı, bir kısmı Anadolu'ya yapılacak demiryolu, bir kısmı da İstanbul'un su ihtiyacını karşılamak için dışarıdan alınan dört milyon altın borçla inşa edildi. Saray "sağken" mermerleriyle, bordo ve yeşil porfir taşlarıyla, süslemeleriyle, fildişi ve sedef kaplamalarıyla göz kamaştırıyordu. Yağlıboya peyzajlarla, kuş ve çiçek resimleriyle donatılmış salon tavanları, tiyatro dekoratörü İtalyan sanatçı Marlo'nun fırçasından çıkmıştı.

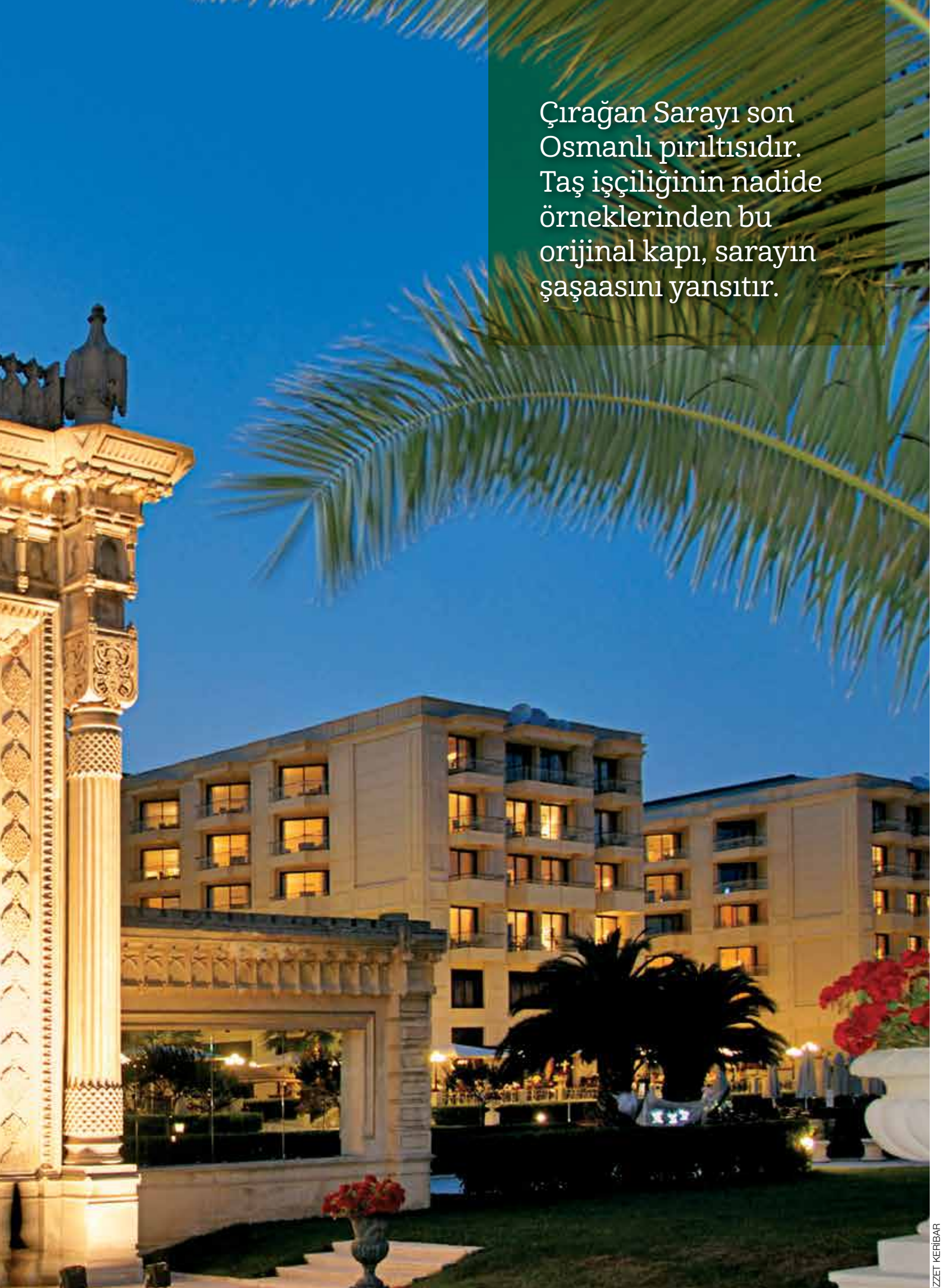
FOTOĞRAFLAR: GÖKHAN İZMİR

Çırağan Sarayı, Almanya'daki Wilhelma Sarayı'ndan etkilenmiştir. Fakat Çırağan, tasarımı, iç mekân düzenlemesi ve dekorasyonu ile İslami geleneğin, Osmanlı mimarlığının bütün birikiminin sergilendiği bir yapıtı.

Çırağan Sarayı son
Osmanlı pırlıtsıdır.
Taş işçiliğinin nadide
örneklerinden bu
orijinal kapı, sarayın
şâsaasını yansıtır.

KABATAŞ LİSESİ

Kabataş Lisesi, 1908'de Kabataş'ta, Setüstü'ndeki Esmâ Sultan Konağı'nda öğretime başladı. Konak, büyüyen okul için yetersiz kalınca, 1928-29'da Ortaköy'deki bugünkü yerine, 1867-75 arasında yapılan, Çırağan Sarayı'nın ikincil binaları olan Feriye Sarayları yapılarından birine taşındı. Sarayın kapalı manej alanı spor salonuna, Ağalar Dairesi diye anılan binalar onararak konferans salonu, laboratuvar ve atölyelere ayrıldı.

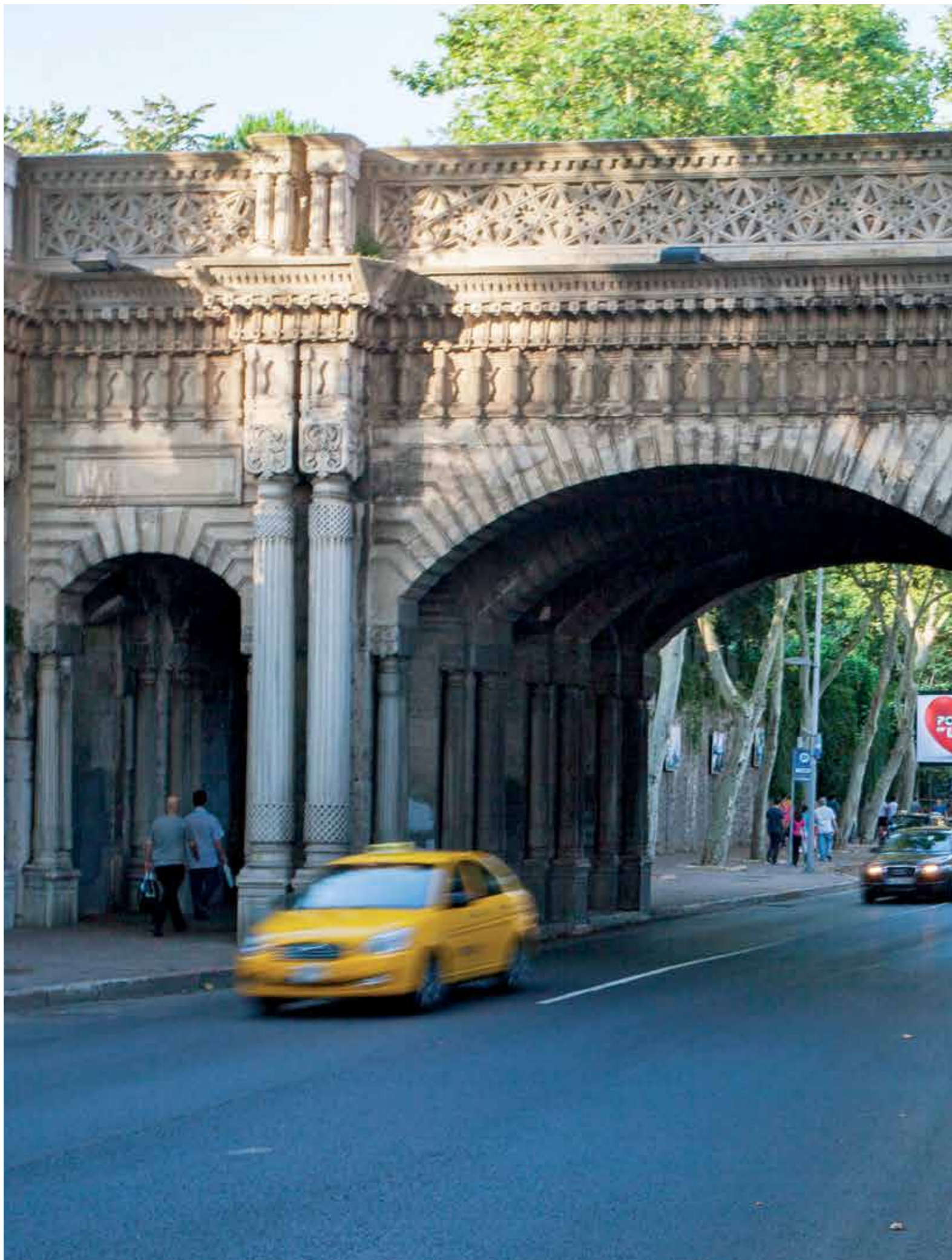
FERİYE KARAKOLU

Kabataş Erkek Lisesi Eğitim Vakfı, 1989'da Feriye Sarayları'nın son binası olan Feriye Karakolu'nu ve zaptiye koğuşlarını satın alıp restore etti. Bu bina da konferans salonu, sinema ve sergi, müze olarak hizmet veriyor (sağda).

FOTOĞRAFLAR: GÖKHAN TAN

Çırağan Sarayı'nın arkasındaki Yıldız Parkı, padişah ve haremının gezintiye çıktığı mesirelerden biriydi. Çırağan Caddesi'ndeki bu zarif köprü ,sarayı parka bağlamak amacıyla Sarkis Balyan'a yaptırılmıştı.

HİDİVA KASRI

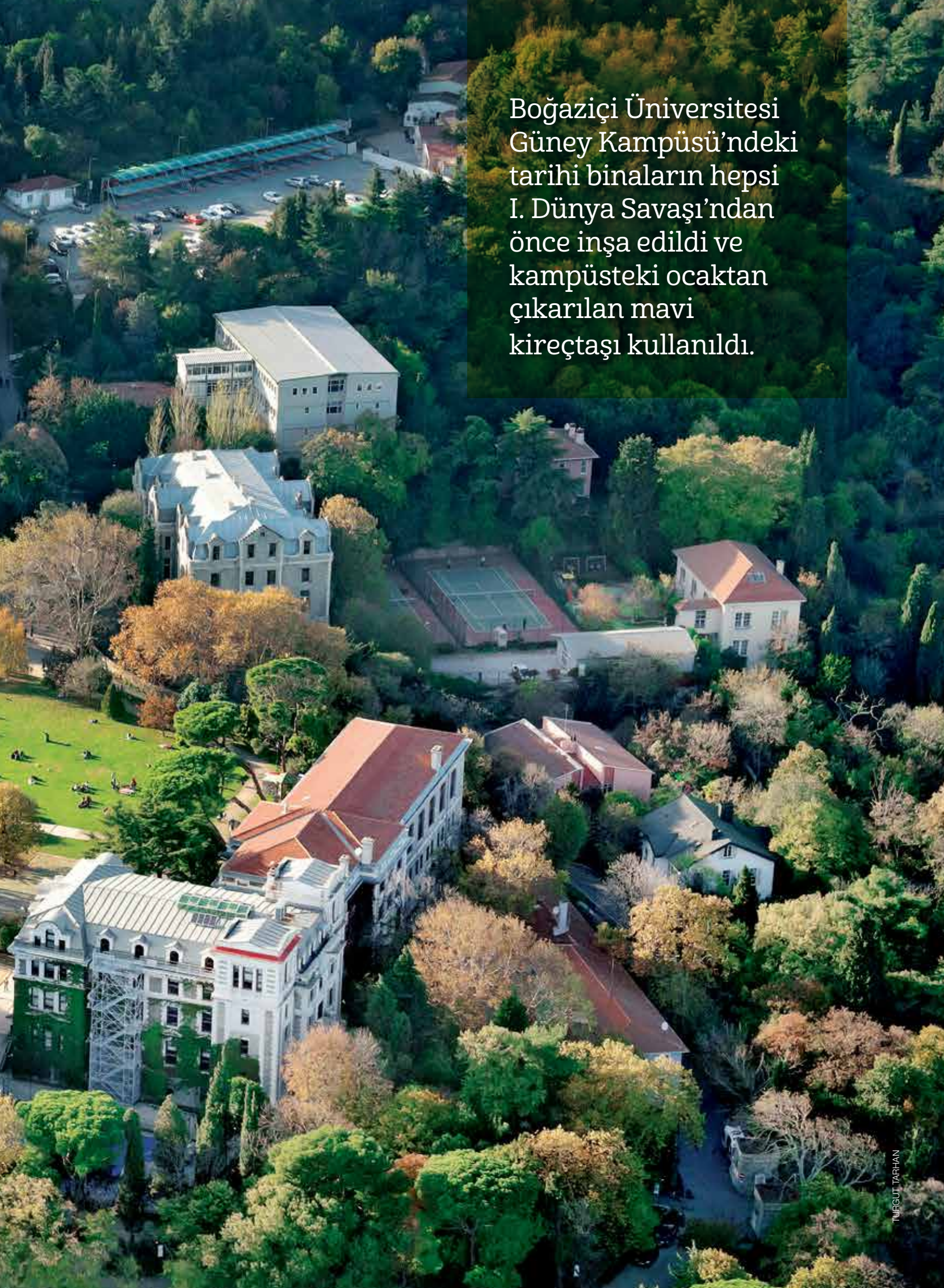
Hıdıva Sarayı veya Hıdiv Yalısı olarak bilinir. Yapının inşa edildiği Bebek Koyu'ndaki yer, II. Abdülhamid tarafından Mısır Hıdivi Abbas Hilmi Paşa'nın karısı Hıdıva Emine'ye hediye edilmişti. Saray, 20. yüzyıl başında Hıdıva Emine tarafından inşa ettirildi.

Hıdıva Sarayı, hem mimari özellikleriyle hem de büyüklüğüyle Boğaziçi'nin en önemli yapılarından biridir. Sarayın selamlık bölümü şimdi Mısır Konsolosluğu olarak, harem bölümü ise konsolosluk rezidansı olarak kullanılıyor. Orta Avrupa Art Nouveau'su özelliğini taşıyan yapı, bu yeni üslupla eski üslupların bir arada kullanıldığı nefis bir örnektir.

Boğaziçi Üniversitesi
Güney Kampüsü'ndeki
tarihi binaların hepsi
I. Dünya Savaşı'ndan
önce inşa edildi ve
kampüsteki ocaktan
çıkarılan mavi
kireçtaşı kullanıldı.

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

Hayatına Robert College olarak başlamış bir okul. Eğitimci Dr. Cyrus, işadamı Mr. Christopher Rheinlander Robert tarafından 1863'te kuruldu. Birleşik Devletler sınırları dışındaki ilk Amerikan kolejiydi. Robert College, şimdi üniversitenin bulunduğu araziye 1862'de satın almıştı ama okul inşa etme izni ancak 1869'da çıktı. Kolej şimdiki yerinde öğretime ise 1871'de başladı.

Rumeli Hisarı'nın üstündeki sırttan Boğaz'a bakan, geniş koruluğu koruyarak gelişti. Bugün Güney Kampüs olarak anılan yerleşkesinde yapılan ilk bina Hamlin Hall'dü. 1892'de tamamlanan ikinci binasına ise Science Hall adı verildi. 1872 ile 1901 arasında burada ders veren Doğa Tarihi Profesörü Albert Long'un ölümünden sonra bu bina, onun ismiyle anılmaya başlandı (üstte).

Fen Edebiyat Fakültesi olarak hizmet veren ve fotoğrafta arka planda görünen Anderson Hall ise 1913'te tamamlandı (sağda). 118 dönümlük Güney Kampüsü, tüm imkânları ve personeliyle 1971'de tamamen Türk hükümetinin üzerine geçmiş ve Robert College bu tarihten itibaren Boğaziçi Üniversitesi olarak hizmet vermeye başlamıştır. Halen toplam 14 bin kadar öğrencisi bulunan üniversite, bugüne kadar 53 bin mezun vermiştir.

BARBAROS HAYREDDİN PAŞA TÜRBEŞİ

Beşiktaş'ın merkezi, denizciler için 16. yüzyıldan beri kutsal bir alan. Bunun en önemli nedeni Osmanlı'nın ilk Kaptan-ı Deryası Barbaros Hayrettin Paşa için Mimar Sinan tarafından yapılan Barbaros Hayrettin Paşa Türbesi (üstte).

Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi'nin haziresinde 50'ye yakın mezartası bulunuyor. Aslında hazirede daha fazla mezar vardı, fakat 1940'ların başlarında meydan düzenlenirken birçoğu taşındı (sağda üstte).

BARBAROS ANITI

Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi'nin önündeki alana dikilen anıt Ali Hadi Bara ile Zühtü Müridoğlu tarafından 1941-43 arasında yapılmış, 1944'te yerine konmuştur.

Osmanlı donanmaları sefere Beşiktaş'la Üsküdar arasında toplanıp çıkardı. Barbaros'un türbesinin ve bir başka Kaptan-ı Derya Sinan Paşa'nın camisinin de burada olmasının nedeni budur. 10 metre yüksekliğindeki taş, Barbaros ve iki levendini temsil eden bronz heykeli taşır.

ALAATTIN TİMUR

SERHAT KESKİN

DİKİLİTAŞ - NİŞANTAŞI

İhlamur'da II. Mahmud'a ait nişantaşının 9 beyitlik kitabesi Şair Şakir'indir (üstte).

II. Mahmud 1810'da bir yarış sırasında bugünkü taşın bulunduğu yere hedef olarak devekuşu yumurtası koydurmuş. 1115 adım musafeden şeşhane olarak tanımlanan tüfekte yumurtayı vurmuş. Olayın anısına bugünkü taş dikilmiş. Dikilitaş semtine adını veren taş, 1811 tarihlidir ve 15 beyitlik kitabesi Enderuni Vasıf'ındır (ortada).

İhlamur mesiresinde sık sık atış yapan III. Selim'in nişantaşı 1790/91 tarihini taşıyor. Şair Naşid tarafından yazılan 58 beyitlik manzum kitabede, aynı yerde atış yapan Enderun ağalarından da söz ediliyor (sağda üstte).

Dikilitaşlar ve nişantaşları padişahların tüfek atışlarını belgelemek için dikilirdi. Beşiktaş civarında sultanların gözde atış alanları ve mesireleri vardı. Eski Levent Çiftliği arazisinde bulunan, III. Selim'e ait 1790/91 tarihli taş, şu anda Topkapı Sarayı Müzesi'ndedir. Diğer dört taş ise orijinal yerlerindedir.

GÖKHAN TAN

BEZMİÂLEM VALİDE SULTAN ÇEŞMESİ

Sultan Abdülmecid'in annesi Bezmiâlem Valide Sultan tarafından 1839'da yaptırılmıştır. Abdülmecid'in tuğrasını taşıyan çeşme Osmanlı son dönem çeşme, mimarisinin güzel örneklerinden biridir.

DAMAT İBRAHİM PAŞA ÇEŞMESİ

Ortaköy Camii'nin karşısındaki çeşme, Sadrazam Damat İbrahim Paşa tarafından 1723'te yaptırıldı. Damat İbrahim Paşa Çeşmesi, 1992'de yerinden sökülüp yakındaki küçük meydana taşındı.

SERHAT KESKİN

GÖKHAN TAN

NURİ DEMİRAĞ ÇEŞMESİ

Özellikle 1950-1960 yılları arasında yapılan büyük imar faaliyetleri sonrasında İstanbul'da özgün yerinde kalmayı başarmış çok az çeşme var. Yıldız Mahallesi Şair Naifi Sokak'taki Nuri Demirağ Çeşmesi'nin hikâyesi ise ilginç: Türkiye'nin ilk müteahhitlerinden Nuri Demirağ, Yıldız Sarayı'ndan satılığa çıkartılan iki anıtsal çeşmeyi satın alıyor.

Birini Serencebey'deki köşkünün bahçesine, diğerini Divriği'deki babasının mezarının başına yerleştiriyor. Bugün Serencebey'deki köşkü yıkılmış olsa da çeşme hâlâ ayakta. Çeşmenin Nuri Demirağ tarafından ebceet hesabına uygun olarak yazdırılan Türkçe kitabesi de görülmeye değer.

TEVFİK FİKRET MÜZESİ

Yuva anlamına gelen Aşiyân, Türkçenin en güçlü şairlerinden, sözünü sakınmayan kalemlerinden, yılmaz bir savaş karşıtı olan Tefik Fikret'in evidir. Tefik Fikret bu evde ancak altı yıl yaşayabilmiştir. Rumelihisarı'ndaki bu üç katlı küçük evin hem mimarisi hem dekorasyonu şair tarafından tasarlanmıştır.

Planladığı evin ortaya çıkması için yapımında ustalar eskitmiştir. Müzede, Fikret tarafından yapılmış resimler vardır. 1946'dan beri İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait olan yapı, müze olarak hizmet veriyor. Şairin mezarı da buradadır.

FOTOĞRAFLAR: BEKİR KÖŞKER

“Kimseden fayda ummam, dilenmem kol kanat
Kendi boşluğumda, kendi gökyüzümde uçar giderim
Eğilmek, esaret zincirinden ağırdır boynuma
Fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür bir şairim.”

BEŞİKTAŞ BELEDİYESİ VE KAYMAKAMLIĞI

İşgal yıllarında Kleber Kışlası olarak bilinen Çırağan'daki Fransız İşgal Kuvvetleri'nin karargâhı, Cumhuriyet'in ilanından sonra halkın kullanımına açıldı. Uzun yıllar Beşiktaş Belediyesi ve Beşiktaş Evlendirme Dairesi olarak Beşiktaşlılara hizmet etti.

2000'li yılların ortasında, belediyenin ana hizmet birimleri Levent'teki binasına taşındı. Günümüzde belediyenin bazı müdürlükleri ve Beşiktaş Kaymakamlığı bu tarihi binada hizmet veriyor.

2

KUTSAL

Beşiktaş'ın Boğaz kıyılarına dizili semtleri tarih boyunca, Rumların, Ermenilerin, Musevilerin yuvalarıydı. İstanbul'un 1453'te fethiyle Müslüman Türklerin de yurdu haline geldi. Beşiktaş, bugün de zengin mimarisiyle beraber üç semavi dinin bir arada yaşadığı ilahi bir yerdir.

BÜYÜK MECİDİYE CAMİİ

Ortaköy Camii olarak da anılır. Sultan Abdülmecid tarafından 1853'te mimar Nigoğos Balyan'a yaptırılmıştır. Cami, tarihi boyunca birçok büyük badire atlattı.

1894'teki büyük depremde bir hayli zarar gördü; minarelerinin petek ve külah bölümleri yeniden yapıldı. Bundan önce 1862'de, 1866'da ve sonra 1907'de de onarım gördü. Çünkü cami Ortaköy Deresi yatağı üzerine yapılmıştı ve temelleri zayıftı. Bu sorun caminin çökmesine yol açacağı için 1960'larda kapsamlı bir onarıma girildi.

20 metre derinliğe kadar inilip sağlam zemine kazıklar çakılarak ve 80 ton çimento şerbeti enjekte edilerek temel sabitlendi. Duvar araları oyularak içlerinden demir putreller geçirildi.

Kubbe de elden geçirilip içeriden ve dışarıdan iki ince betonarme kabuk yapılarak yenilendi. Gelgelelim, 1984'te büyük bir yangın geçirdi ve yeniden anarldı. Son olarak 2013'te tamamlanan restorasyonla baştan aşağı yenilendi.

Büyük Mecidiye Camii, şahane konumuyla, Boğaziçi'ne doğru yayılan Osmanlı emperyal şaşasının simgelerinden biridir.

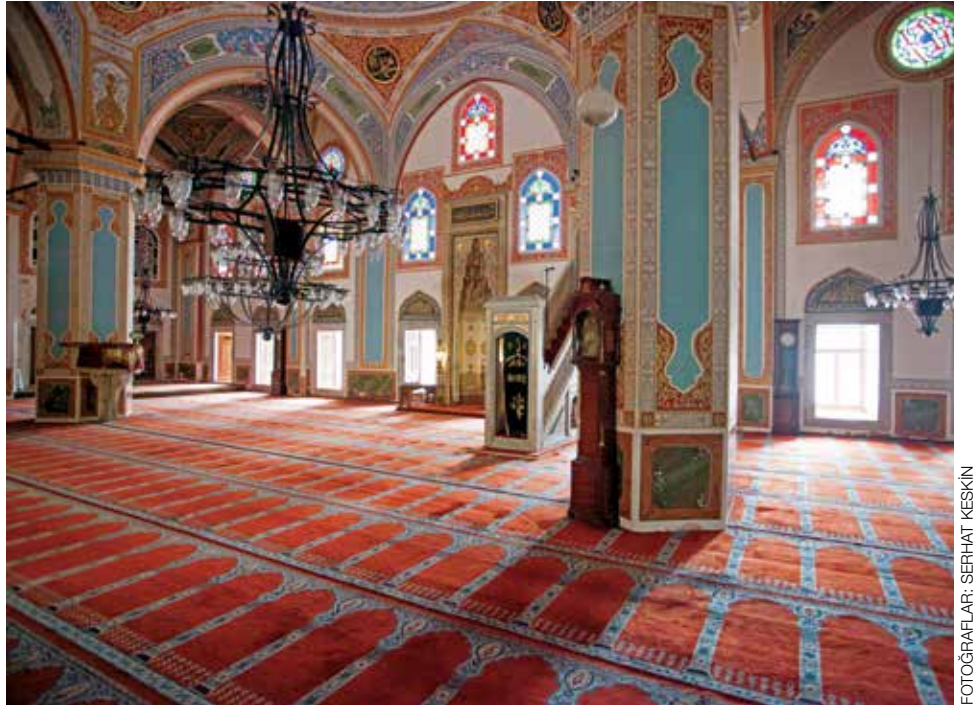
Eşsiz bir konuma sahip olan Ortaköy'deki Büyük Mecidiye Camii'nin geniş ve yüksek pencereleri, kıyısında olduğu Boğaz'ın değişken ışıklarını içeri taşır.

İstanbul'da üç kaptan-ı derya camisi var:
Tophane'deki Kılıç Ali Paşa, Kasımpaşa'daki Piyale
Paşa ve Beşiktaş'taki Sinan Paşa camileri... Üçünün
de altında Mimar Sinan'ın imzası bulunuyor.

FOTOĞRAFLAR: SERHAT KESKİN

SİNAN PAŞA CAMİİ

Mimar Sinan tarafından tasarlanan İstanbul'un üç kaptan-ı derya camisinden biri olan Sinan Paşa Camii'nin eklenmesiyle Beşiktaş'ın çehresi değişiyor. Osmanlı Donanması sefere Beşiktaş'tan çıkmaya başlıyor. Sinan Paşa Camii'nde kılınan cuma namazının ardından Kaptan Paşa'nın türbesi ziyaret ediliyor. Ve donanma sefer için hazır hale geliyor.

Cumhuriyet Dönemi'nde de bu gelenek devam ettiriliyor: 1944 yılında ünlü heykeltıraşlar Ali Hadi Bara ve Zühtü Müridoğlu'nun tasarladığı Barbaros Hayrettin Paşa Heykeli dikiliyor ve heykelin bulunduğu meydan, Barbaros Hayrettin Paşa Meydanı ismiyle yeniden düzenleniyor. 1960 yılında ise meydanın yanı başında Beşiktaş Vergi Dairesi olarak kullanılan bina Deniz Müzesi'nin kullanımına veriliyor. Üç tarafı denizcilikle ilgili binalarla çevrili, yüzünü Boğaz'a dönmüş Barbaros Meydanı'nda her yıl 1 Temmuz'da "Denizcilik ve Kabotaj Bayramı" kutlamaları yapılıyor.

Barbaros Meydanı ve Sinan Paşa Camii'nin tarihe tanıklık ettiği en önemli olaylardan biri de 16 Mayıs 1919'da gerçekleşiyor. O sırada "yaveri ekrem" görevinde olan Mustafa Kemal, Padişah Vahideddin'in Sinan Paşa Camii'ndeki selamlık alayına katılıyor. Mustafa Kemal, padişahla son kez bu caminin hünkâr mahfilinde görüşüyor.

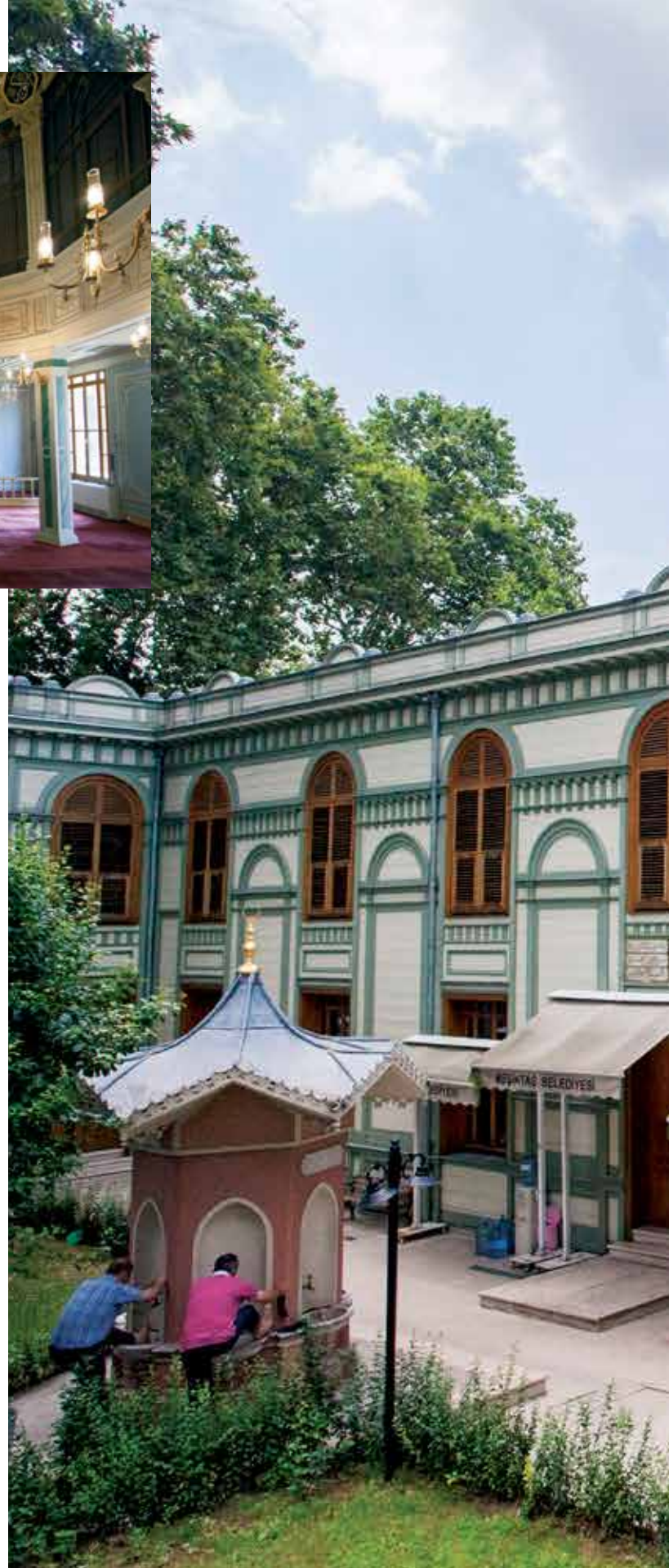

ERTUĞRUL TEKKESİ

Tekke, II. Abdülhamid tarafından 1887'de, Şazeli Tarikatı'nın Medeni kolunun kurucusu Şeyh Hamza Zafir Efendi adına kurulmuş.

Cami-tekke niteliğindeki yapı adını Osmanlı beyliğinin kurucusu Osman Gazi'nin babasından alıyor. Başlangıçta cami, selamlık, harem ve misafirhaneden oluşan yapıya 1905-1906'da türbe, kitaplık ve çeşme eklendi. Bu bölümlerin tasarımı İtalyan mimar d'Aronco'ya aittir.

Minare 1905'ten önce eklenmiştir. Üst kat sütunları arasındaki boşlukları kaplayan kafeslerin, marangozluğuyla ünlü II. Abdülhamid tarafından yapıldığı söylenir. Özellikle hünkâr dairesine ait mekânlardaki duvar ve tavan süslemeleri dikkat çekicidir.

GÖKHAN TAN

TUNUSLU ŞEYH ZARİFİ TÜRBESİ

Ertuğrul Tekkesi'nin avlusundaki türbe, 1904'te İtalyan mimar Raimondo d'Aronco tarafından yapıldı. Türbe, Şeyh Zafiri ile üç kardeşinin sandukalarını barındırıyor. İçerideki süsleme, saray nakkaşlarının elinden çıkmadığı.

SERHAT KESKİN

TEZKİRECİ OSMAN EFENDİ CAMİİ

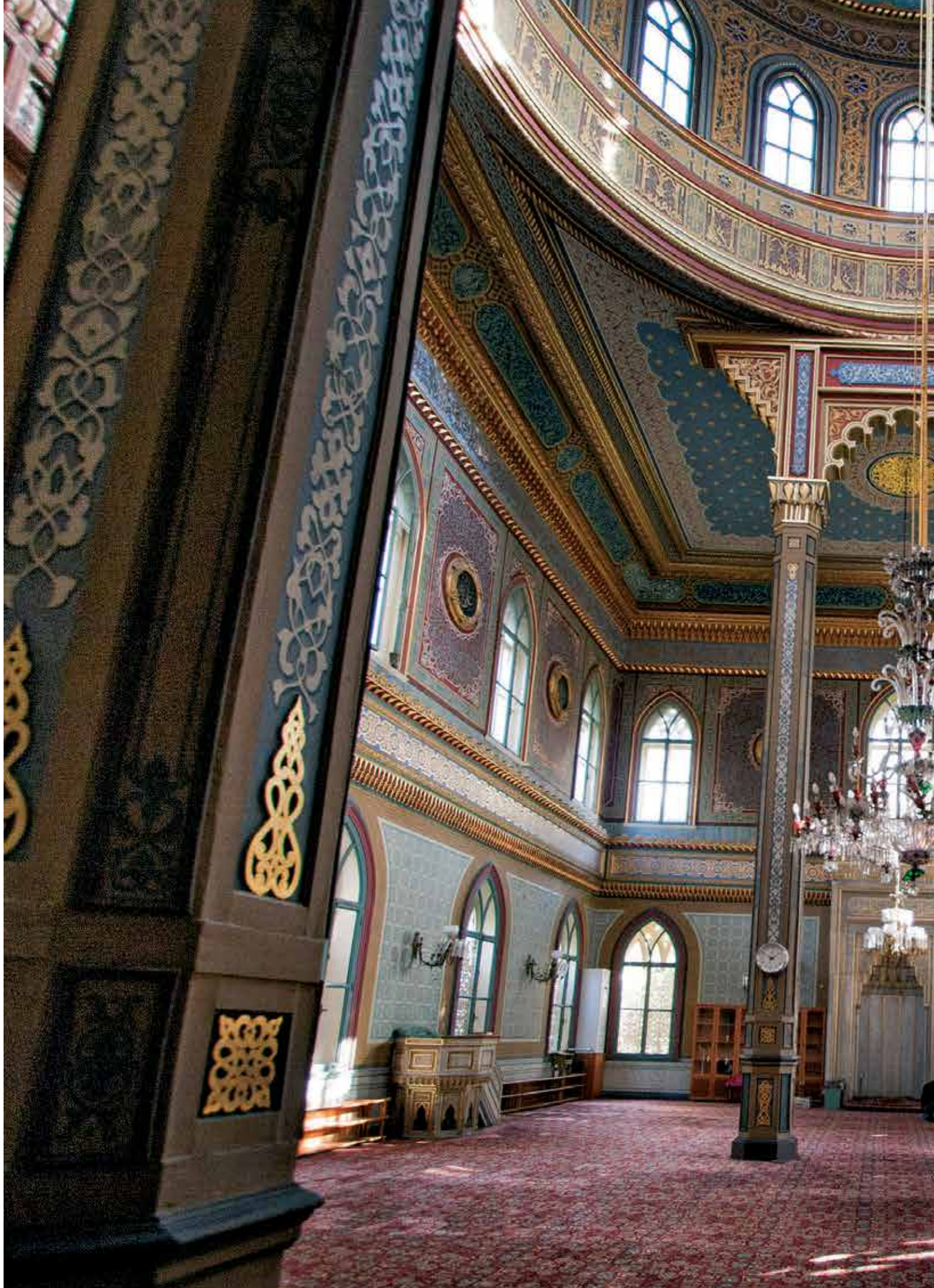
18. yüzyılda inşa edilmiş caminin kurucusu Osman Efendi, I. Mahmud'un tezkirecisiydi. Altında bir çeşme ve dükkânlar yer alır.

GÖKHAN TAN

KÜÇÜK MECİDİYE CAMİİ

Yıldız Parkı giriş yolundaki camiyi I. Abdülmecid, 1848'de mimar Garabet Amira Balyan'a yaptırdı. Küçük Mecidiye Camii'nin tasarım açısından en önemli özelliği, açık mekân ile kapalı mekân arasında bir geçit karakteri taşıyan son cemaat yerinin bulunmayışıdır.

Mimarisiyle saray imajını vurgulayan Yıldız Camii, iç mekân süslemeleriyle de bu vurguyu yansıtır. Camilerde benzerine rastlanmayan bir dekorasyona sahiptir.

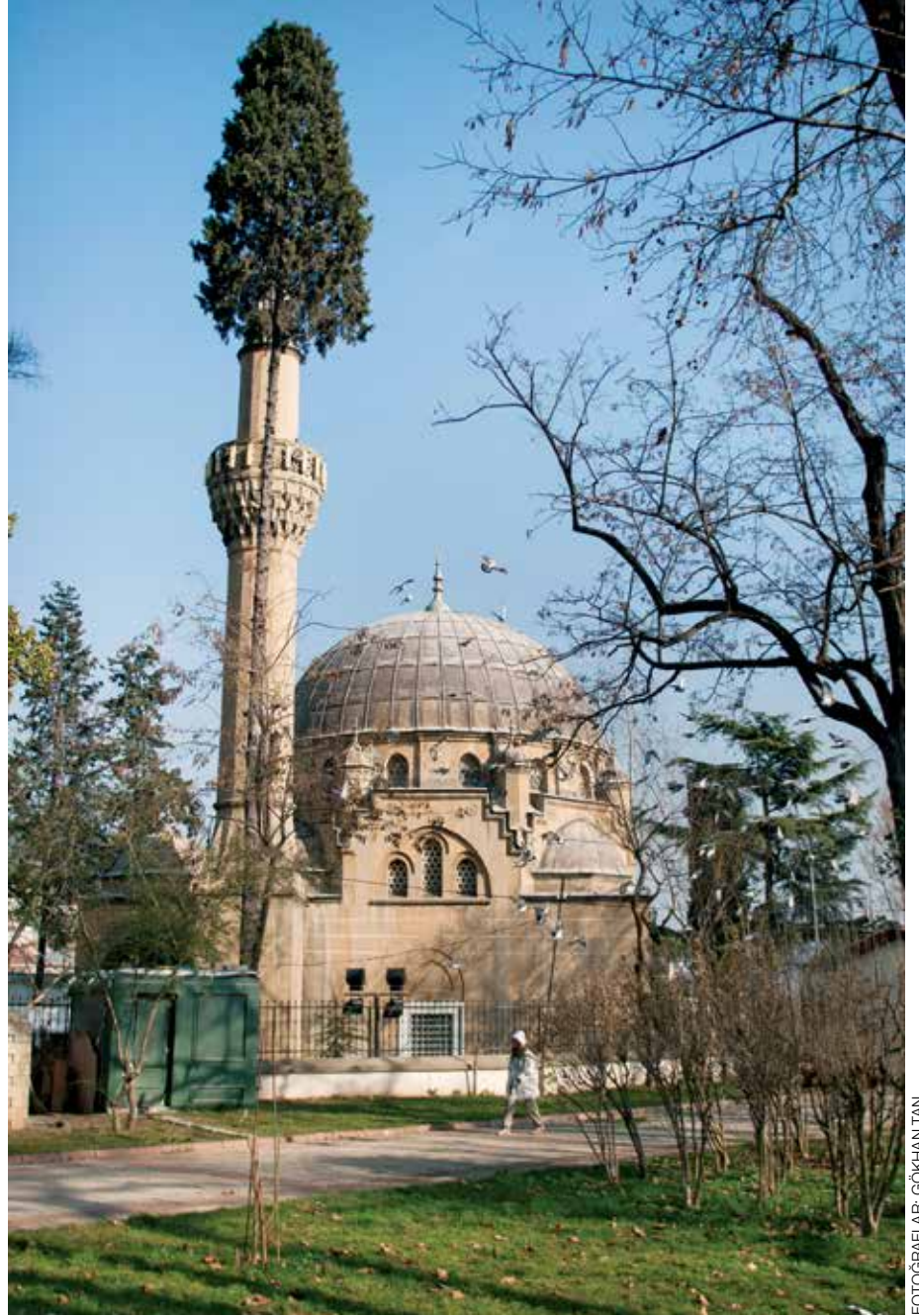

YILDIZ HAMİDİYE CAMİİ

Asıl adı Hamidiye Camii olmasına rağmen Yıldız Camii olarak bilinir. II. Abdülhamid tarafından 1885-86'da yaptırılmıştır. Tahtı Yıldız Sarayı'na taşıyan II. Abdülhamid, cuma selamığı, bayram gibi önemli dini günlerde uzak camilere gitmekten hoşlanmazdı; bu yüzden sarayın yanı başına bu camiyi inşa ettirdi.

Tasarımı ve dekorasyonu ile son dönem Osmanlı mimarlığında benzeri yoktur. Saray imgesinin vurgulandığı bir tasarıma sahiptir. Caminin içi de camilerde rastlanmayan bir zenginlikle dekore edilmiştir. Hünkâr Köşkü'nün II. Abdülhamid'e ayrılmış üst katı altın varaklı, çok renkli, üst düzeyde bir oryantalist bezemeye sahiptir ve saray atmosferi yaratır.

FOTOĞRAFLAR: GÖKHAN TAN

BEBEK CAMİİ

Mimar Kemaleddin Bey tarafından 1913'te yapılmıştır. Daha önce aynı yerde, 1725-26'da Sadramaz Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından yaptırılan ama bakımsızlıktan eskiyen bir cami vardı. Cami, Mimar Kemaleddin ve Vedat Tek'in öncülüğündeki I. Ulusal Mimarlık Üslubu'nun bütün özelliklerini taşır.

“Cihânın zuhrufuna
(sahte süsüne)
aldanıp halk Kızılca
yeşilce yaprağı ile
oynar Fakirî tıfla
(küçük çocuk)
dönmüştür arada
dil Beşiktaş'ında
toprağı ile oynar”

FOTOĞRAFLAR: SERHAT KESKİN

YAHYA EFENDİ TEKKESİ

Çırağan'da Yıldız Mahallesi'ndeki tekke, Beşiktaşlı Şeyh Yahya Efendi (1495-1570) tarafından 1538'de kuruldu. Yahya Efendi, kendi imkânlarıyla satın aldığı, sonradan Yıldız ve Çırağan saraylarının arazilerine katılan geniş toprak parçasını ıslah etti; mescit-tevhidhane, medrese, hamam, çeşme ve çeşitli evlerden oluşan bir külliye niteliğindeki ilk mescidi kurdu, çevresini de bağlar ve çiçek bahçeleriyle donattı.

Bu ilk mescit, daha sonra Velizade Ahmed Efendi adında bir hayırseverin minber ilavesiyle cami-tevhidhaneye dönüştürüldü. Yahya Efendi ölünce, kendisine büyük sevgi ve saygı besleyen II. Selim, kabri üzerine, tasarımı Mimar Sinan'a ait bir türbe yaptırdı, tekkeyi de genişleterek yeniledi.

Tekke, kuruluşunu izleyen bir buçuk yüzyıl zarfında yeni binalarla donandı ve başlıbaşına bir mahalle görünümü aldı. Türbe 1812'de II. Mahmud tarafından onarıldı ve dekore edildi, yeni derviş hücreleri eklenerek büyütüldü. Tekke bugünkü şeklini ise Abdülaziz'in annesi Pertevniyal Valide Sultan'ın 1873'teki büyük onarımıyla aldı. II. Abdülhamid döneminde bir kütüphane eklendi (kitaplar 1940'ta Süleymaniye Kütüphanesi'ne nakledilmiştir) ve kadın erkek birçok hanedan üyesinin gömülü olduğu Şehzadeler Türbesi de inşa edildi. 1925'te tekkelerin kapatılmasından sonra cami olarak kullanıldı.

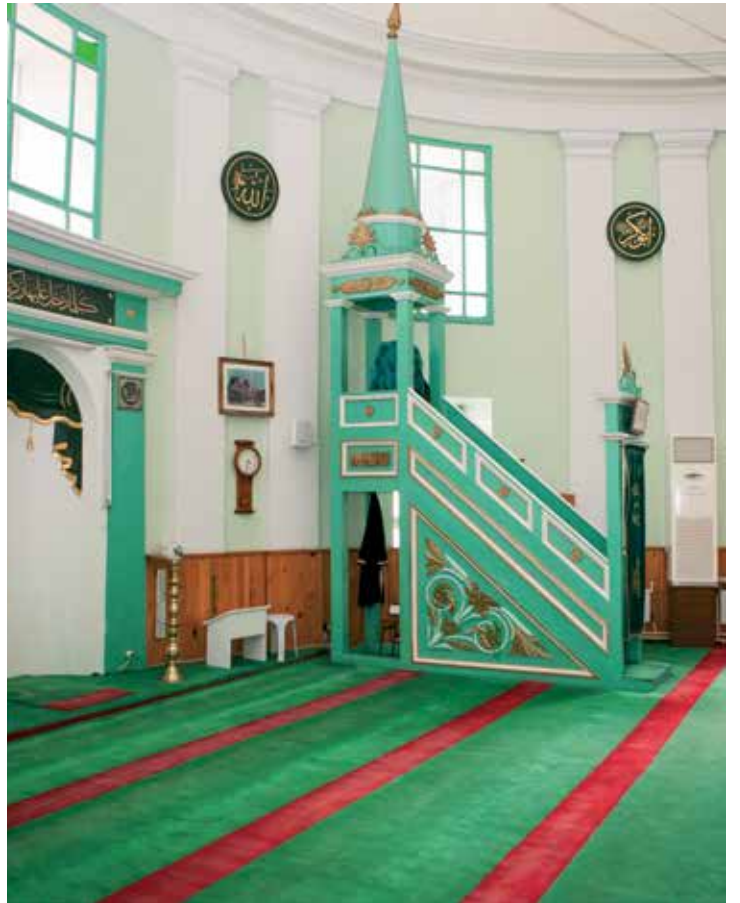
Şeyh Yahya Efendi'ye duyulan saygı ve sahip olduğu şöhret ölümünde sonra da sürdü, türbesi ve tekkesinin çevresi, kendisine komşu olmak isteyen binlerce insanın mezarıyla doldu. 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren buraya birçok tarikat ehli, devlet adamı, ulema, hanedan ve saray mensubu gömüldü. Yahya Efendi'nin türbesi, İstanbul'da hâlâ en çok ziyaret edilen makamlardandır.

ASARIYE CAMİİ

Caminin ilk kurucusu Kaptan-ı Derya Kılıç Ali Paşa'dır. Fakat yıkılan Kılıç Ali Paşa İskelesi Camii'nin yeri değiştirilmiş ve Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından yeniden yaptırılmıştır (1718-30).

Son şeklini ise II. Mahmud döneminde (1808-39) almıştır. Duvarları kagir, kubbesi ahşaptır. II. Mahmud, Batılılaşma hamlesinin önderidir ve caminin minaresinde, özellikle külahın biçiminde ve süslü şerefe korkuluklarında Batı etkisi görülür. Yıldız Mahallesi'ndeki bu cami, dairesel biçimli harim kısmıyla İstanbul'da pek görülmeyen bir plana sahiptir.

TUZBABA CAMİİ

Caminin bulunduğu Türkali Mahallesi, Fatih Sultan Mehmed döneminde (1451-81) Beşiktaş sirtlarında kurulan ilk yerleşmedir. Cami de burada inşa edilen ilk Türk yapılarından biridir. Kurucusu, Fatih'in Tuzcubası Rum Ali Ağa'dır. Zaten cami, Rum Ali Mescidi olarak da anılır.

Uzuncaova Mescidi diye de geçer. Cami, eğimli bir alan üzerinde olduğundan bir platform üzerine kurulmuştur. Ahşap tavanlı, kagir bir yapıdır. Orijinal bina, kare planlı küçük kısımdır.

Yapının geniş parçasını oluşturan bölüm, eski binanın müstemilatıdır ve yakın tarihte harime eklenmiştir. Asıl mihrabı, yuvarlak kemerli basit bir niştir. Üzeri fayansla kaplı büyük mihrap, minber ve vaaz kürsüsü yenidir. Yenilenmiş olan minaresi de ahşaptır.

DEFTERDAR İBRAHİM PAŞA CAMİİ

Ortaköy’de, Defterdarburnu’nda, deniz kıyısındaki cami 17. yüzyıla ait bir yapıdır. İhmal Paşa Camii veya Defterdarburnu Camii olarak da bilinir. Cami, II. Mahmud (1808-39) ve II. Abdülhamid (1876-1909) dönemlerinde onarılmıştır. Son tamiri ise 1941’de görmüştür. Minberi, vaaz kürsüsü ve tavanı ahşaptır. Tavanın sekizgen formlu göbeği bitkisel motiflerle bezelidir.

TEVFİKİYE CAMİİ

Arnavutköy Akıntıburnu’nda bir teras üzerinde yükselen Tevfikiye Camii’nin yapımına 1832’de başlanmıştır. Kitabeleri, inşaatın 1838’de hâlâ devam ettiğini belirtir. Kagir duvarlı, ahşap çatılıdır. Dikdörtgen planlı harim kısmı bağdadi bir tavanla örtüldür. Minberi ve hünkâr mahfili de ahşaptır. Minaresi kesme taştan inşa edilmiştir ve tek şerefelidir. Bir de muvakkithanesi vardır (sağda).

AYİOS DİMİTRİOS KİLİSESİ

Ayios Dimitrios Kilisesi, III. Selim döneminde, 1798'de kagir olarak yeniden inşa edildi. 19. yüzyıl başında Rum Ortodoks cemaatinin üniversitesi ve ruhban okulu Kuruçeşme'de kurulunca, kilise özel önem kazanmıştı. Ama bu kurumlar aynı yüzyılın ortalarında taşındı.

FOTOĞRAFLAR: GÖKHAN TAN

AYİOS DİMİTRİOS AYAZMASI

Ayios Dimitrios Kilisesi, Bizans dönemine kadar uzanan ve imparatorluk yapısı olarak bilinen ayazmasıyla da ünlüdür. Ayazmanın, Aziz Dimitrios'un Bizans dönemine ait ikonunun bulunduğu su haznesi kiliseye bitişiktir (üstte). Asıl ayazmaya bu ibadet yerinden geçilir. Suyun bulunduğu yer, 40 metre uzunlukta, 1.20 metre genişlikte bir mağaradır. Suyunun kadınların meme ve süt hastalıklarına iyi geldiğine inanılır.

FOTOGRAFLAR: İZZET KERİBAR

ETZ HA-HAYİM SİNAGOGU

17. yüzyılda köy halkının çoğunluğunu Yahudilerin oluşturduğu Ortaköy'de daha önce de aynı isimde bir sinagog vardı. Sinagog, İstanbul'un meşhur yangınlarından çok çekmiş bir yapıdır.

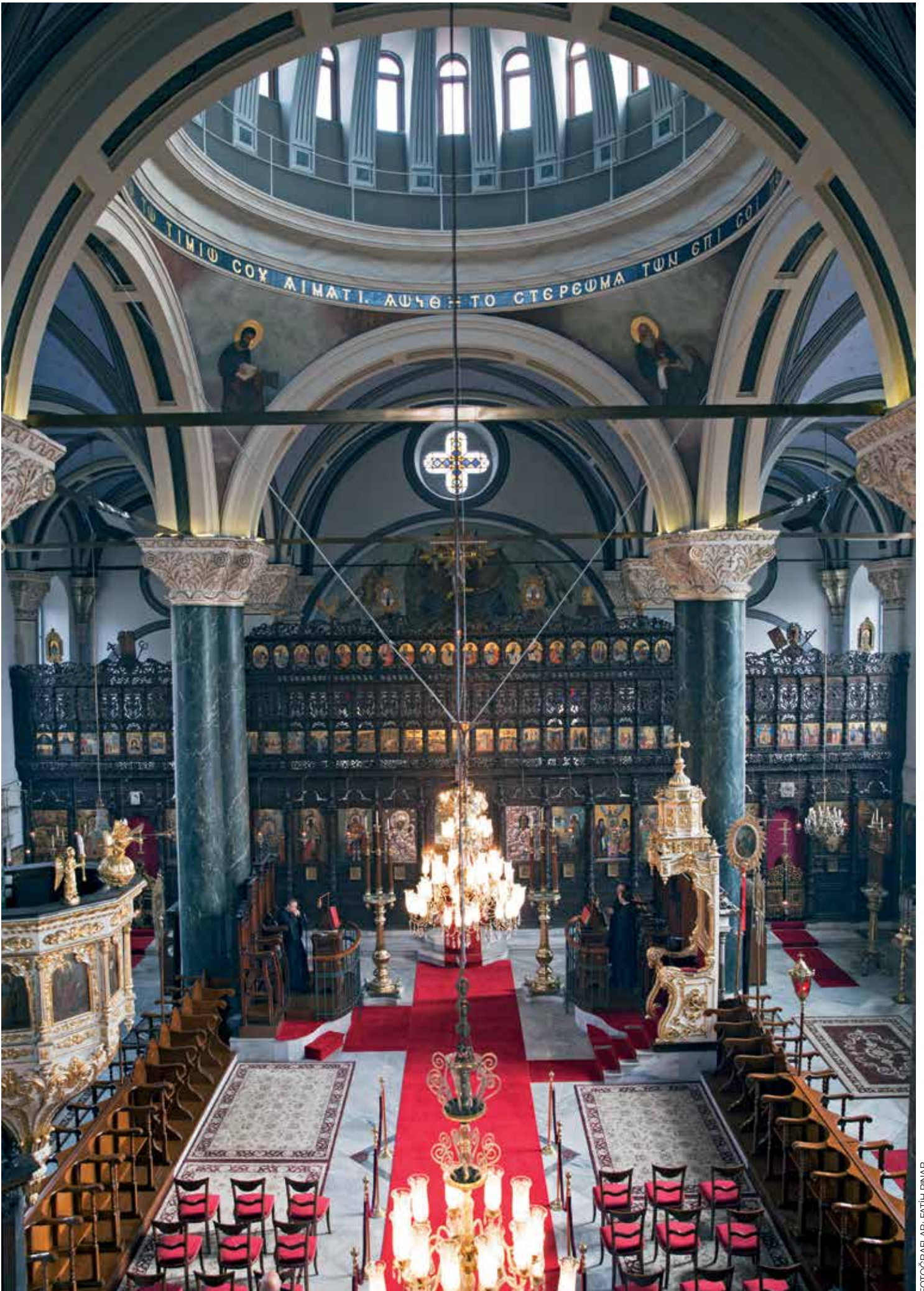
1703'teki yangında büyük hasar görmüş ve onarılmış, 1813'teki yangında ise kullanılamayacak hale düşmüş, 1825'te tekrar tamir edilmiş, 1914'te çıkan yangından ise geriye sadece, halen görülebilen ehal (içinde Tevrat'ın parşömen rulolar üzerinde elle yazılmış suretlerinin bulunduğu dolap) kalmıştır. Şimdiki sinagog, eskisinin midraş (medrese) olarak kullanılan bölümüdür.

TAKSİARHİS KİLİSESİ

Kiliseye adını veren Taksiarhes, Hristiyan ikonografisindeki başmelekler Gabriel ve Mikhael'i bir arada tanımlar.

Zaten Arnavutköy semtinin adı da Bizans döneminde Mikhaelion'du. Semtte 4. yüzyılda inşa edilen kilise, 6. yüzyılda yeniden yapılmıştı. Bu kilisenin sütunları 1452'de Rumeli Hisarı'nın yapımında kullanıldı. Aynı yerde her zaman bir kilise vardı; bugünkü yapı ise 1899'da Muzurus Paşa tarafından yaptırıldı. Muzurus Paşa'nın mezarı da kilisenin naosundadır.

ORTAKÖY SURP ASDVADZADZİN ERMENİ KİLİSESİ

Meryem Ana'ya adanmış olan ve 1824'te ibadete açılan kilisenin mimarı Senekerim Balyan'dır. Kilise 1835, 1843, 1912 ve son olarak da 1964'te onarımdan geçmiştir. Aynı yerde daha önce küçük bir Ermeni kilisesi vardı ve bu ahşap kilise 1725'te yenilenmişti; fakat hem eskidiği için hem de 17. yüzyılın ikinci yarısından itibaren genişleyen Ortaköy Ermeni cemaatine cevap veremediği için bugünkü kilise yapıldı. 1830'da başlanmış yazma İncil, kilisenin en değerli parçalarından biridir.

BEŞİKTAŞ SURP ASDVADZADZİN ERMENİ KİLİSESİ

Saray mimarı Garabed Sarkis Balyan tarafından 1838'de yapılmıştır. Sarkis Balyan kilisenin yapımına mali destekte de bulunmuştur. Dış görünüşü gayet sade olmakla birlikte, sunağı meydana getiren sütunların başlıkları altın varaklıdır. İçerideki Meryem Ana, İsa, azizler ve İncil yazarlarını temsil eden resimler saray ressamı Umed Beyzad tarafından yapılmıştır. Asdvadzadzin Kilisesi, 1661-84 arasında yapıldığı sanılan önceki kilisenin yerine yapılmıştır (solda).

YEREVMAN SURP HAÇ KİLİSESİ

Kilise, Patrik Kağızmanlı II. Zakarya Pokuzyan'ın ikinci patriklik döneminde (1782-1799) inşa edildi. Patrik Zakarya kiliseyi 1798'de bizzat takdis ederek ibadete açtı. 1919'daki Kuruçeşme yangınında kilisenin iki kapısı tamamen, çatısı da kısmen yandı ve onarıldı.

Son büyük onarımlarını ise 1975 ve 1988'de geçirdi. Yerevman Surp Haç Kilisesi, taşıdığı simetrik yapıyla klasik Ermeni mimarisinden ayrılır. Kilisenin en dikkat çekici ve eski unsuru, süslemesi ve ahşap oymacılığıyla sunaktır.

Arnavutköy, 19. yüzyıl ortalarına kadar asıl olarak Rumların yaşadığı bir köydü. Bizans döneminde irili ufaklı birçok kilise ve ayazma yapılmıştı. Bu zenginliğin simgeleri bugün de kendini gösteriyor.

3

MAVİ

Beşiktaş, ilçenin doğu ve güneydoğu sınırını oluşturan ve İstanbul'u dünyanın en özel yerleşimlerinden biri kılan Boğaziçi'nin keyfini sürüyor. Dolmabahçe, Çırağan, Ortaköy, Kuruçeşme, Arnavutköy ve Bebek ilçenin maviye en yakın semtleri.

Romancı ve yazar Abdülhak Şinasi Hisar, İstanbullunun Boğaziçi ile ilişkisini şöyle aktarıyor: “Bir sahil, karşıdaki sahile bir bahçe gibi görünür. İçlerinde oturanların konuşa konuşa bu sahilleri, bu suları seyrettikleri Şirket vapurları, İstanbul’a gidip gelirken Boğaz’ın seyrine mahsus salonlara benzer. Boğaziçi köylerinde oturanların birbirleriyle buluşmaları için zikzak vapurlar işlerdi.”

Rumelihisarı’ndaki bir yalıda doğan Abdülhak Şinasi’nin yaşadığı İstanbul, yerini gökdelenlerin gölgesinde yaşayan bir kente bıraktı. İstanbul Boğazı’nda geçen yüzyılı çağrıştıran belki de en görsel miras, tasarımını büyük oranda koruyan Şehir Hatları Vapurları. Ama Beşiktaş bugün de Boğaziçi’ne komşu beş ilçeden biri olmanın ayrıcalığını yaşıyor.

İstanbul, özellikle nisan ve eylül arasında düzenlenen yarışlarda Türkiye’nin ve dünyanın önemli yelkencilerini ağırlıyor. Boğaziçi’nin yıl boyunca tanık olduğu yarışlar arasında, Türkiye’nin en uzun rotalı yarışı Deniz Kuvvetleri Kupası kadar, İstanbul’a özel düzenlenen Amiral Kupası Bosphorus Sailing Fest ve Bosphorus Cup gibi organizasyonlar da var. Çeşitli tip ve büyüklükte teknelerin katıldığı bu yarışların ortak noktası, Beşiktaş kıyılarını şenlendirmesi. Şubat’ta Singapur’da başlayan ve aralıkta Avustralya’da sona eren, katamaran tipi teknelerin yarıştığı üst düzey bir yarış olan Extreme Sailing Series ise İstanbul’u son üç yıldır programına alıyor. 2014’teki yarışın İstanbul ayağında mücadele eden 12 tekne, 13 Eylül’de Beşiktaş kıyılarından start aldı.

Beşiktaş İskelesi,
Şirket-i Hayriye
tarafından 1913'te
mimar Ali Talat Bey'e
yaptırıldı. I. Ulusal
Mimarlık Akımı'nın
güzel örneklerinden
biridir.

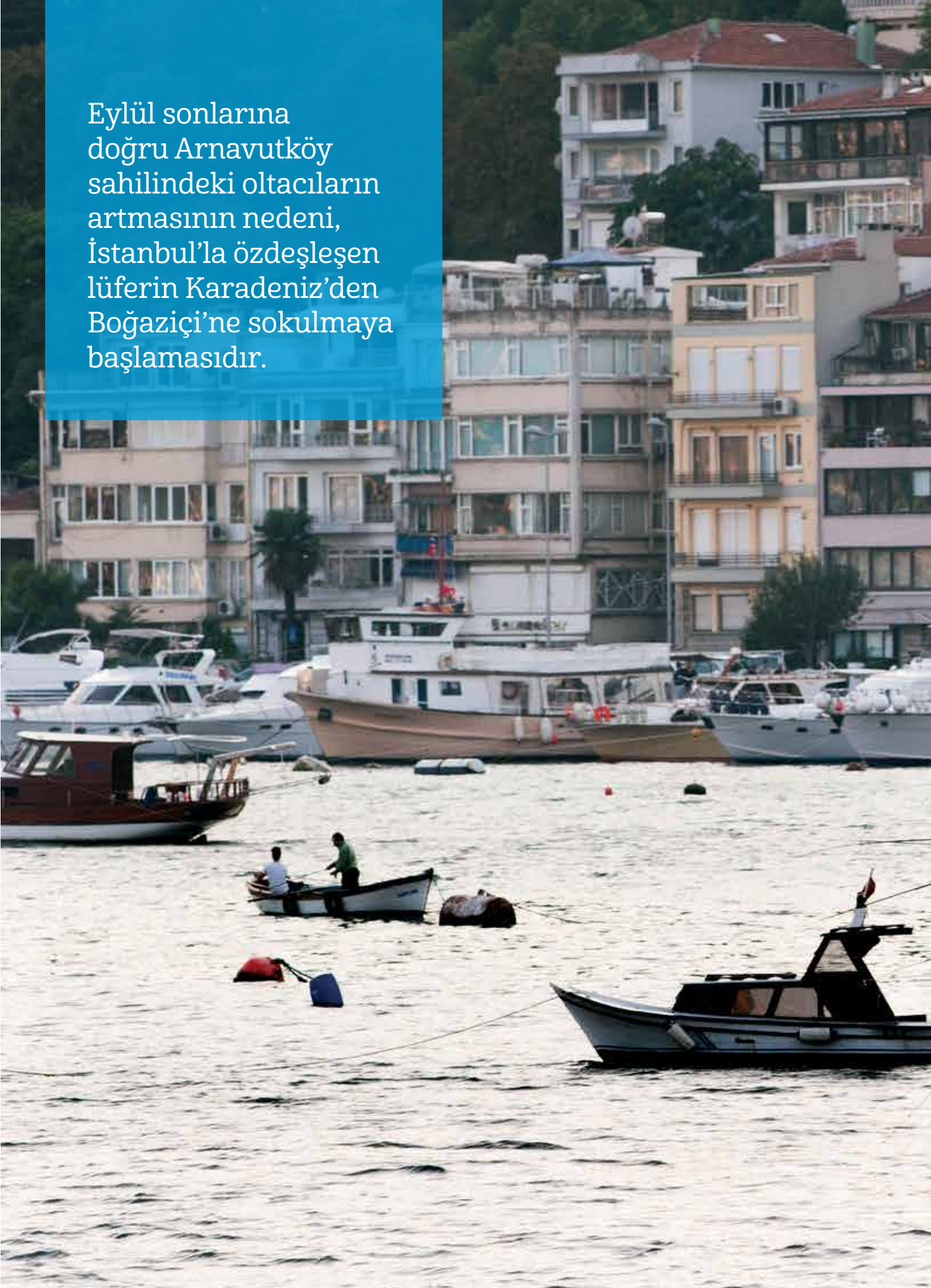

Anadolu Yakası'ndan suya giren her yaştan yüzücü, Beşiktaş'a kulaç atıyor. Kanlıca - Kuruçeşme arasındaki 6.5 kilometrelik mesafe, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nin 1989'dan beri düzenlediği Boğaziçi Kıtalararası Yüzme Yarışı'nın "parkuru".

Eylül sonlarına
doğru Arnavutköy
sahilindeki oltacıların
artmasının nedeni,
İstanbul'la özdeşleşen
lüferin Karadeniz'den
Boğaziçi'ne sokulmaya
başlamasıdır.

SEHA TİRKSKIN

SINAN ÇAKIRMAK

LEBİDERYA

Beşiktaş'ta hayat denizin üstündedir. Bebek Kahve (sol üstte) Boğaz'ın en popüler mekânlarından biridir. Bebek Parkı da güzel havaların şenlik yerlerindendir (sol altta). Ortaköy Meydanı ise özellikle hafta sonları iğne atsan yere düşmez derecesinde kalabalıktır. Sadece sahildekiler değil, tarihi dokusunu koruyan meydana inen daracık sokaklarındaki kahvehaneleriyle, meyhaneleriyle İstanbulluların vazgeçilmez yerlerinden biridir (üstte).

BEBEK KOYU

Bebek, Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar bir balıkçı köyüydü. Bu bölgedeki Bizans hâkimiyeti ise, Osmanlıların İstanbul'u fethinden önce sona ermişti. Zaten Fatih Sultan Mehmed hemen yanı başında Rumeli Hisarı'nı inşa ettirmişti. Evliya Çelebi'nin anlattığına göre Fatih, hisarın yapımı sırasında asayişin sağlamak üzere Bebek Çelebi adlı veya lakaplı birini buraya atamıştı. Bebek adının da buradan geldiği sanılıyor.

Bebek'in bir semt haline gelmesi ise III. Ahmed dönemine, Lale Devri'ne kadar uzanır. 19. yüzyıl ortalarına kadar, yüksek devlet görevlilerine ait 40 kadar sahil sarayı ve yalı yapılmıştı. Bu tarihten itibaren vapur ve sonra da tramvay seferlerinin başlamasıyla sadece bir yazlık semt olmaktan çıktı. Bebek, köşklere ve yalıların hâkim olduğu eski halini kaybetmiş olsa da İstanbul'un en seçkin semtlerinin başında gelme özelliğini sürdürüyor.

RASTGELE

Boğaziçi sadece gemiler ve insanlar için değil, balıklar için de önemli bir geçit yeridir. Hamsi, palamut, lüfer gibi göçmen balıklar Karadeniz ile Marmara arasında gider gelir. Göçmen balıklar ancak Karadeniz'e çıkıp dönünce iyice lezzetlenir. Kılıçbalığı gibi bazılarının artık rastlanmаса da Boğaziçi bugün de daima balık doludur ve yılın her günü oltalarıyla Boğaz kıyılarını dolduran kadınlı erkekli gruplara rastlanır. Amatör balıkçıların Boğaz'da yıl boyunca en çok avlayabildiği balık istavrit; neredeyse yılın her ayı oltacıları üzmez. Eski balıkçılar istavritin en bol olduğu mevsimin erguvanların açmasına, yani nisan ortalarına denk geldiğini söyler.

PALAMUT ZAMANI

Balık halinde ticari balık avı mevsiminin başlangıcını haber veren tür, çoğu zaman palamuttur. Ancak palamudun tezgâha çıkması balıkseverlere yeterli gelmez; sırtının kalınlaşıp yağlanması ve fiyatının düşmesini beklerler.

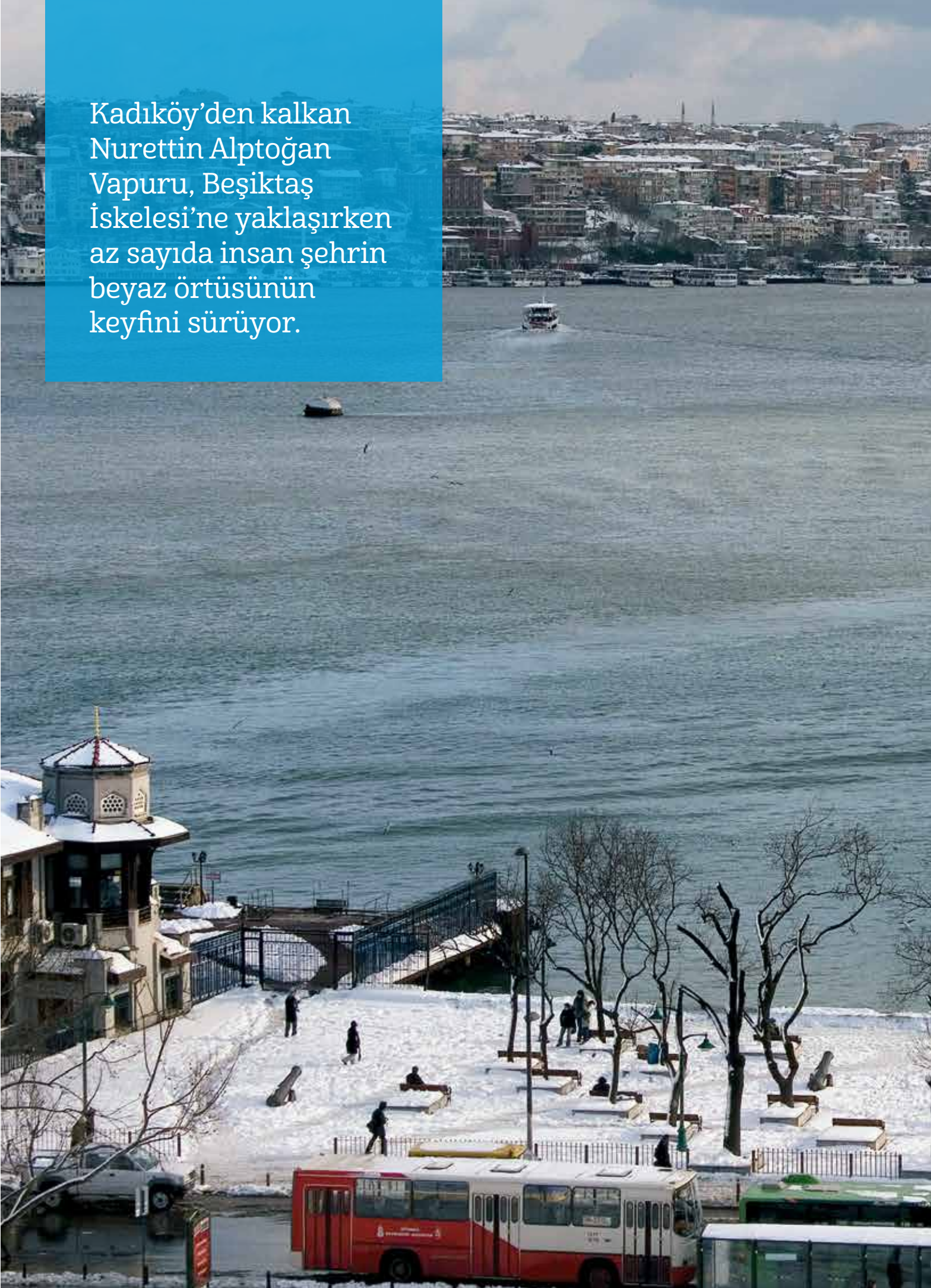

PALAMUT
SÜLE
TANIR
10

İRİ
LÜFER
BOĞAZ
ALTIN
TANIR

LÜFER
BOĞAZ
ALTIN
TANIR
20

Kadıköy'den kalkan
Nurettin Alptogan
Vapuru, Beşiktaş
İskelesi'ne yaklaşırken
az sayıda insan şehrin
beyaz örtüsünün
keyfini sürüyor.

AKINTI BURNU

Arnavutköy'deki Akıntı Burnu, Boğaz'ın en çok rağbet gören olta mekânlarından. Eskiden Rum nüfusun yoğun olduğu bu yerin Rumca adı, "büyük akıntı" anlamına gelen Mega Revma idi. Bu adın verilmesi boşuna değildi; Boğaz'ın en güçlü akıntısı buradadır.

Abdülhak Şinasi Hisar'ın da aktardığı üzere, eskiden burna gelen kayıklar kıyıya yanaştığında, akıntıyla baş edebilmek için burada bekleyen yedekçilerden yardım alırdı. Yedekçi, yaklaşan sandala bir ip atar, bu ipi omzuna alıp yürüyerek sandalı çekerdi.

SİNAN ÇAKMAK

AYTUĞ AKAD

SERHAT KESKİN

BEŞİKTAŞ'IN İSKELELERİ

Şehir Hatları Vapurları tarafından kullanılan Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi'nin yerinde 1982'ye kadar ahşap bir iskele vardı. İskele 2005'te yenilendi. İstanbul'daki iskelelerin yeniden inşasında kullanılan geleneksel üslubun uygulandığı ilk örnekti.

İskele ile Dolmabahçe Sarayı'nın eski kayıkhanesinin duvarı arasındaki sahil ise çay bahçeleri tarafından kullanılıyordu. Başbakanlık Çalışma Ofisi olarak kullanılmaya başlamasıyla çay bahçeleri de kaldırıldı (üstte). En üstte Beşiktaş Üsküdar İskelesi.

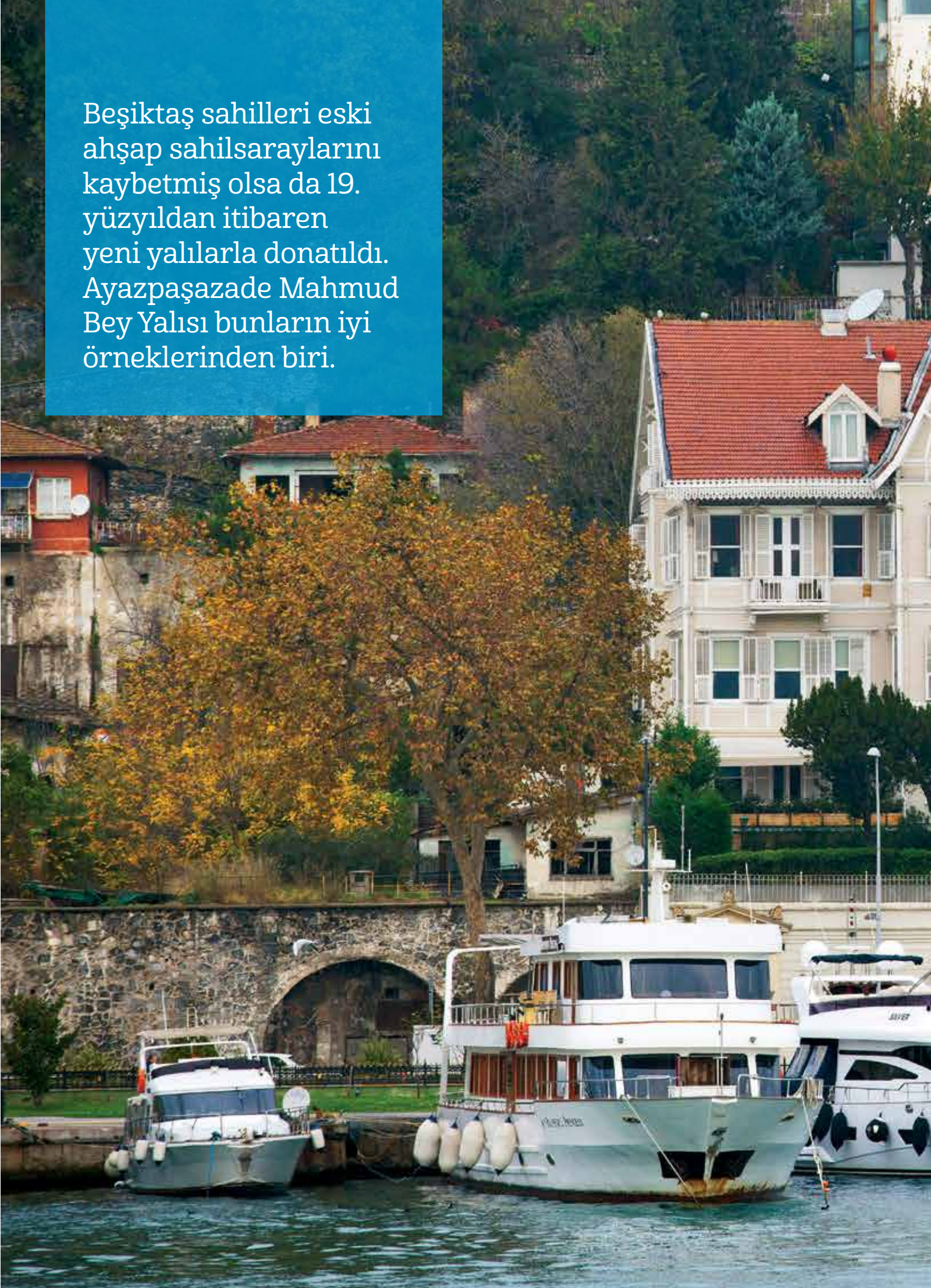
SAVARONA

Mustafa Kemal Atatürk'ün 56 gün geçirdiği Savarona yatı, Kuruçeşme sahilinde demirli. Hint Okyanusu'nda yaşayan bir Afrika kuğusundan adını alan Savarona, New York'taki Brooklyn Köprüsü'nün mühendisi John Roebling'in torunu Emily Roebling Cadwallader için Hamburg tersanelerinde yaptırıldı ve 1931'de suya indirildi. Yapıldığı dönemde 124 metrelik su hattı uzunluğuyla, dünyanın en büyüğü ve en şatafatlısıydı. Bugün de en büyük yatlar arasındadır. Savarona 1938'de Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından satın alındı. Atatürk'ü ağırladığı altı hafta boyunca Savarona, kabine toplantılarına, önemli konuklara hatta devlet başkanlarına da ev sahipliği yaptı. II. Dünya Savaşı boyunca

Kanlıca Koyu'nda yattı. 1951'de eğitim gemisine dönüştürüldü. 1979'daki bir yangında hasar gördü. 1989'da bir işadamı tarafından 49 yıllığına kiralandı ve yeniden yapıldı. Orijinal buhar makinesi yerine dizel bir motor takıldı. Fakat sonra anlaşma feshedildi. Türkiye hükümeti Savarona'yı devraldı ve cumhurbaşkanının kullanımına tahsis etti. Yatta bir yüzme havuzu, Türk hamamı, sinema salonu ve Atatürk'ün kişisel eşyalarını barındıran bir kütüphane bulunuyor. Teknenin 86 metre uzunluğundaki altın sırmalı merdiveni orijinal haliyle duruyor. Yenilemede değiştirilen orijinal donanımının bir kısmı Beşiktaş'taki Deniz Müzesi'nde sergileniyor.

Beşiktaş sahilleri eski ahşap sahilsaraylarını kaybetmiş olsa da 19. yüzyıldan itibaren yeni yalılarla donatıldı. Ayazpaşazade Mahmud Bey Yalısı bunların iyi örneklerinden biri.

MABEYNCİ ARİF BEY YALISI

Beşiktaş, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Boğaz'a açılan yerleşim genişlemesinin çıkış noktasıydı. Bu güzel sahillerde birçok ahşap sahil saray ve yalı vardı. 19. yüzyılda bu ahşap yapıların yerini görkemli taş saraylar ve yalılar almaya başladı. Mabeynci Arif Bey Yalısı da bunlardan biridir. Otel olarak kullanılıyor.

YILANLI YALI

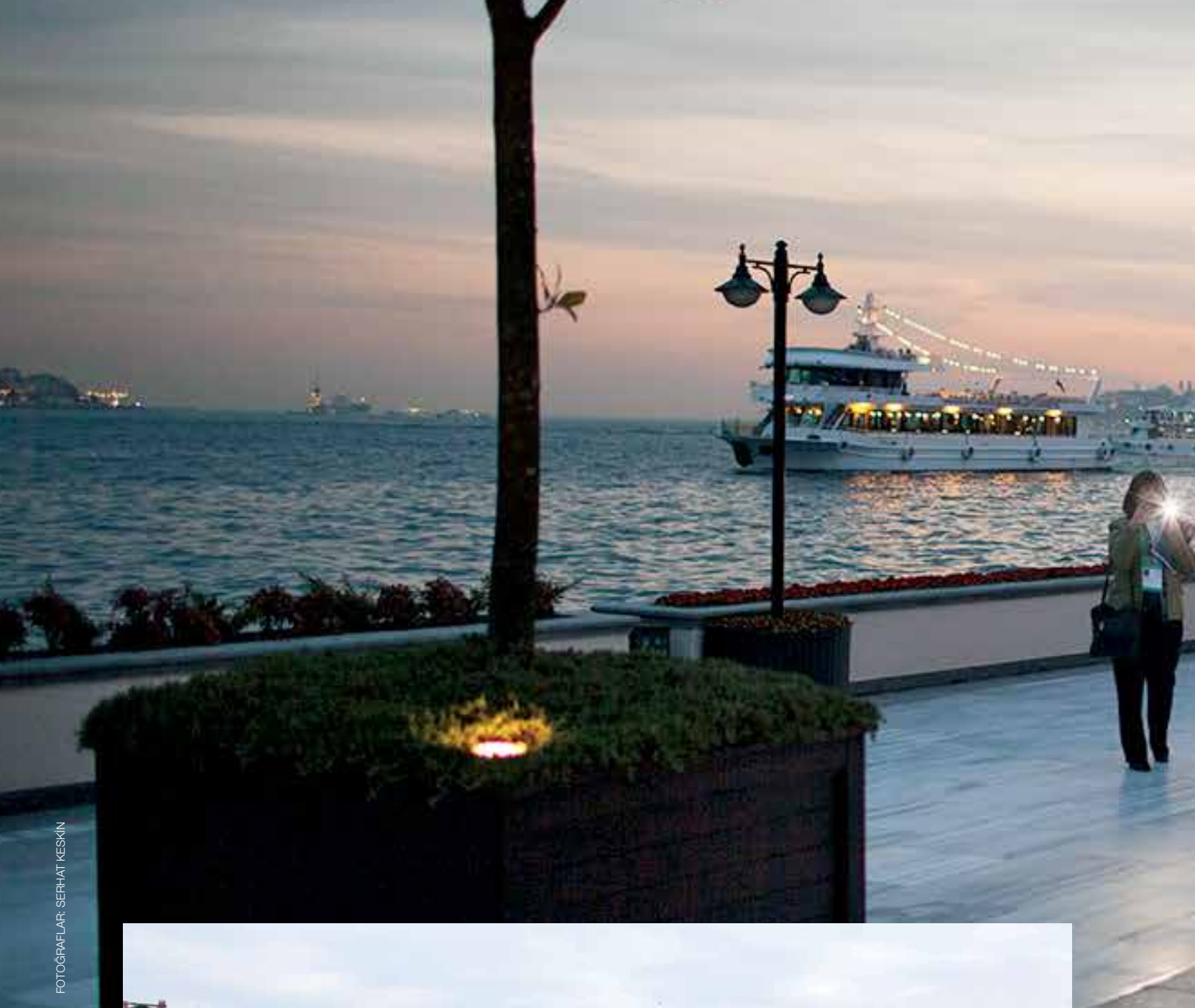
18. yüzyıl sonlarında inşa edilen yapının tarihiyle ilgili iki görüş var: I. Abdülhamid dönemi (1774-89) veya III. Selim dönemi (1789-1808). Yalının ilk sahibi Reisülküttab Mustafa Efendi'ydi.

Yapı, çeşitli dönemlerde onarım görmüştür ve yalının özellikle harem kısmı bu onarımlarda mimari özelliklerini kaybetmiştir. Daha büyük olan, 40'tan fazla odası bulunan harem kısmı 1964'te yandı. Günümüze ulaşan selamlık kısmının özgün dış mimarisi korunmuş, fakat iç düzenleme günün koşullarına göre yapılmıştır.

Yalının adı II. Mahmud döneminde çıkan bir söylentiye dayanır. Mahmud bir gezinti sırasında yalıyı beğenmiş ve sahip olmak istemiş. Yalı sahibinin yakını olan Muhasib Said Efendi, binanın içinde yılan olduğunu söyleyerek padişahı caydırmış.

SERHAT KESKİN

ATİK PAŞA YALISI

Çırağan Sarayı'nın feriyeye (ikincil) saraylarından biridir. Uzun yıllar İETT deposu olarak kullanılmıştı. 1980'lerin başında Devlet Konuk Evi olarak onarıldı, fakat daha sonra ihaleye çıkarıldı ve Four Seasons Hotel olarak hizmet vermeye başladı. Binanın dış cephesi orijinaldir, içi otel olarak yeniden yapılmış ve düzenlenmiştir.

DENİZ MÜZESİ

Osmanlı Donanması'nın sefere hazırlandığı Beşiktaş sahili, Türkiye'nin denizcilik alanındaki ilk ve en büyük müzesinin de ev sahibi. Kaptan-ı Derya Sinan Paşa'nın adını taşıyan mahallede, Barbaros Hayreddin Paşa'nın türbesine komşu müze, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı yönetiminde. 1897'de Kasımpaşa'da, Tersane-i Amire'de kurulan Deniz Müzesi, Beşiktaş'a 1961'de geldi. Saltanat kayıkları ve kadirga ilk olarak işadamı Nuri Demirağ'ın 1936'dan itibaren tayyare atölyesi olarak kullandığı binada sergilendi (sağda). 2009'da bu yapının yerine, projesi mimar Ertuğ Uçar ve Mehmet Kütükçüoğlu'na ait modern müze inşa edildi. Diğer koleksiyonların bulunduğu ana bina ise 1940'larda Vergi Dairesi olarak inşa edilen taş yapı.

Silahlardan arma donanımlarına, seyir aletlerinden üniformalara çok geniş bir koleksiyona sahip müzede en

göz alıcı eserler saltanat kayıkları. Kayık koleksiyonunda toplam 34 eser var.

Çoğu 19. yüzyıla ait 14 saltanat kayığı ile birlikte beş piyade kayığı ve Atatürk'ün kullandığı üç kayık da müzenin 4 Ekim 2013'te açılan yeni binasında sergileniyor. Sultan IV. Mehmed devrinde (1648-1687) kullanıldığı bilinen, 40 metre uzunluğunda ve 5.7 metre genişliğindeki kadirga özellikle önemli. 144 kürekçili bu tekne, özgün hali muhafaza edilerek korunagelmiş tek kadirga. Başka bir deyişle dünyanın en eski gemisi. Devam eden araştırmalar, inşa tarihinin bilinenden belki yüzyıl daha eski olabileceğini gösteriyor.

12.5 metrelik iki çift kayık, Deniz Müzesi koleksiyonundaki altı piyade kayığından biri. Donanmanın kullandığı padişah tuğraları ve savaş gemilerine ait isim levhaları da bu bölümde sergileniyor.

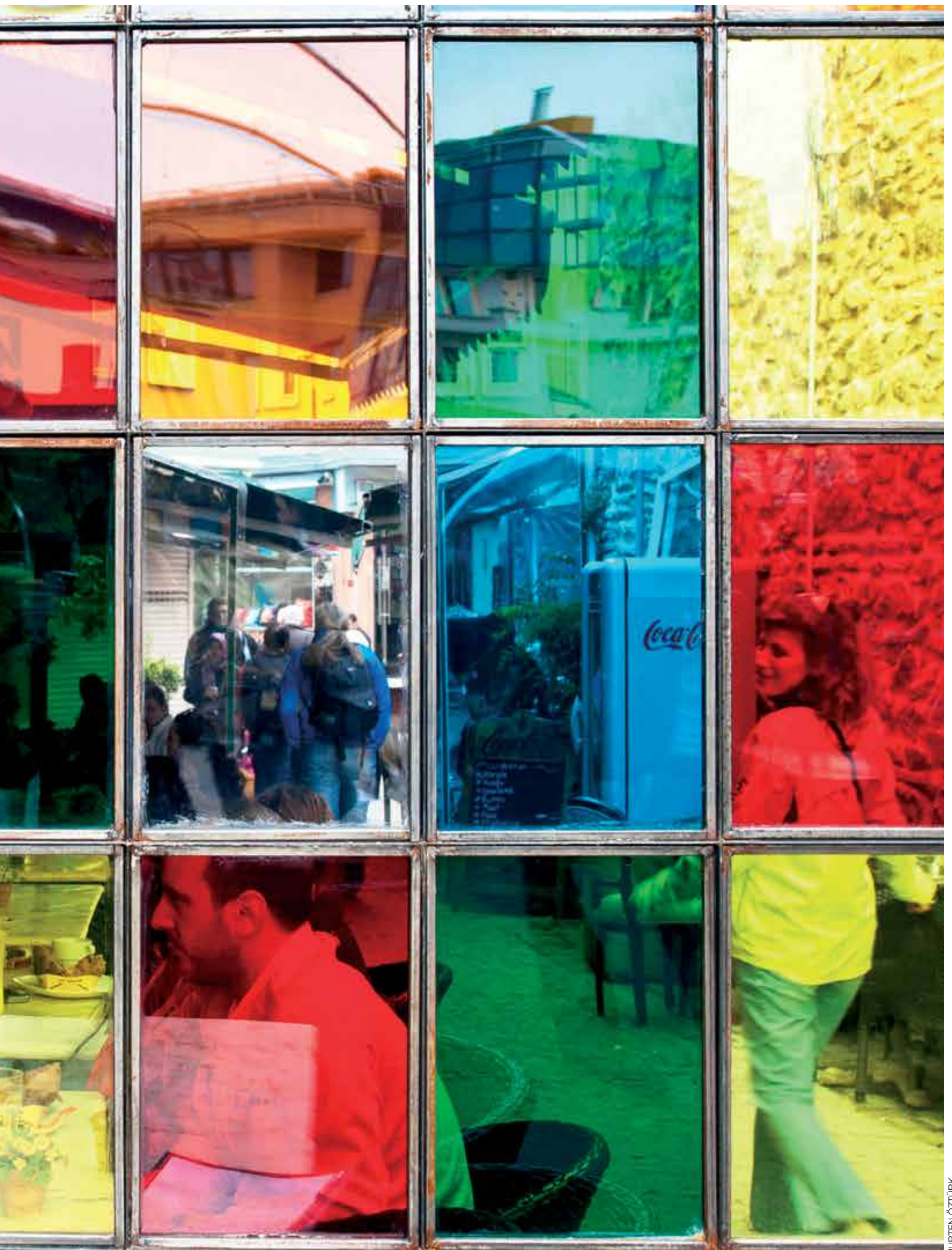

4

RENGÂRENK

Beşiktaş son derece canlı bir sosyal yaşama sahip. Spor, kültür ve sanat aktiviteleri bu canlılığı bir renk cümbüşüne çeviriyor. Cumhuriyet'in kuruluşunun kilometre taşlarını oluşturan resmi bayramlar da, farkındalığı yüksek kent halkının katılımıyla gerçek anlamda bir bayrama dönüşüyor.

GÖKHAN TAN

KIRMIZI BEYAZ BEŞİKTAŞ

Beşiktaş'ta milli bayramlar özel bir coşkuyla karşılanır. Bu günlerde Beşiktaşlıların buluşma yerleri bellidir.

23 Nisan'da Çilekli Spor Tesisleri, 19 Mayıs'ta Akaretler'deki Mustafa Kemal Müzesi, 30 Ağustos'ta İlhan Selçuk ve Cumhuriyeti Aydınlatanlar Anıtı, 29 Ekim'de ise Balmumcu binlerce Beşiktaşlının ellerinde bayraklar ve meşalelerle bir araya geldiği noktalardır. Bu bayramlar içinde birinin yeri diğerlerine göre bir adım öndedir.

Her ne kadar ulusal Kurtuluş Savaşımızın başlangıcı 19 Mayıs olsa da Beşiktaşlılar, Mustafa Kemal ve silah arkadaşlarının 16 Mayıs 1919'da Beşiktaş'tan Samsun'a hareket ettiğini bilir. Bu bilinçle her yıl 16-19 Mayıs tarihleri arasında "Bağımsızlık İçin İlk Adım" etkinlikleri düzenlenir. Her 16 Mayıs, Beşiktaş için bir nevi doğum günü olarak kutlanır.

Beşiktaş halkının
Cumhuriyet'in 91. yılı
kutlaması, Barbaros
Bulvarı'nı ve geleceği
aydınlatıyor.

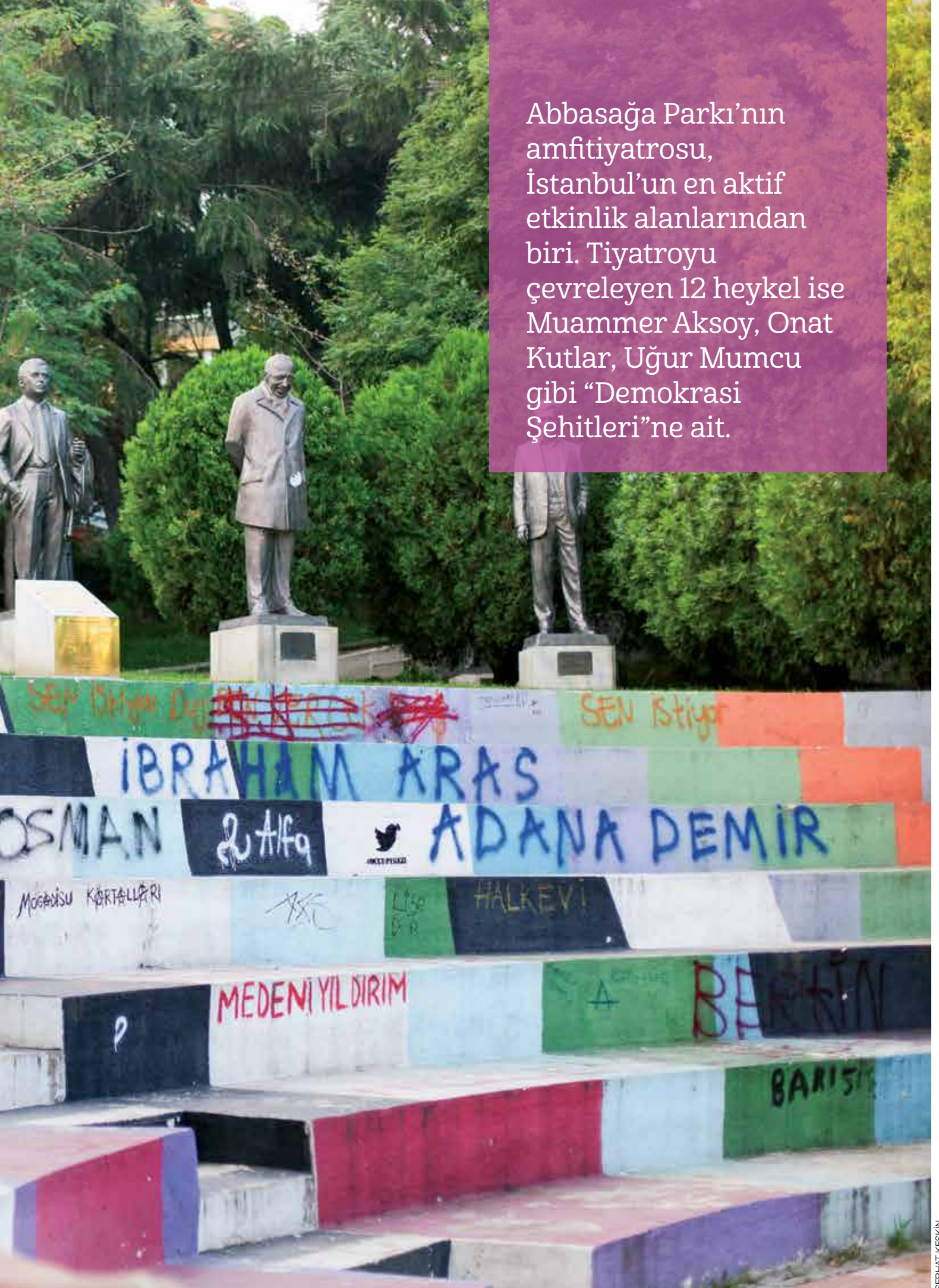

Türkiye'nin en büyük fotoğraf etkinliğine 2014'te Beşiktaş ev sahipliği yaptı. Bir ay boyunca 16 ülkeden 70'i aşkın sanatçının işi Beşiktaş'ın sokaklarında, meydanlarında halkla buluştu.

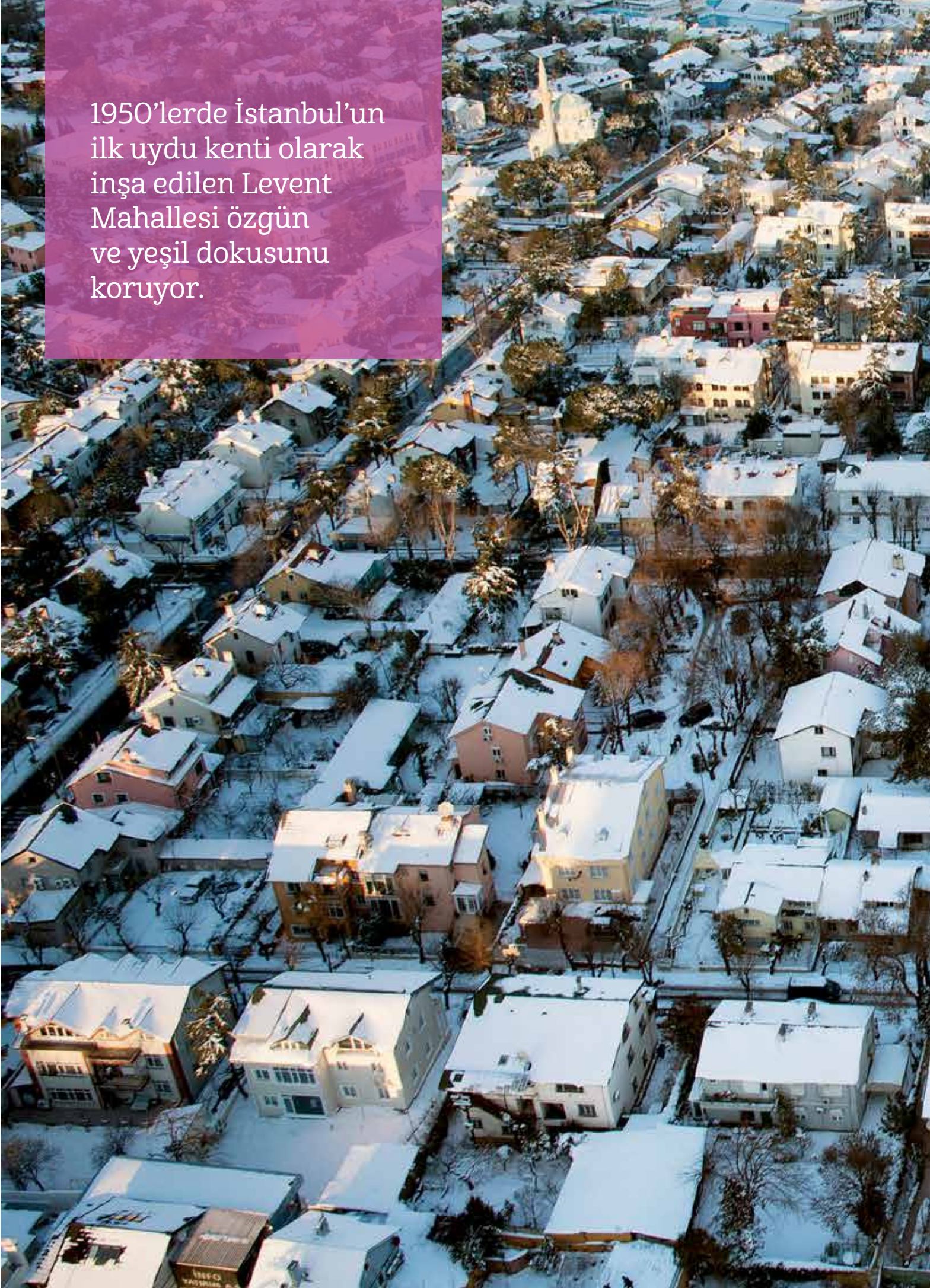

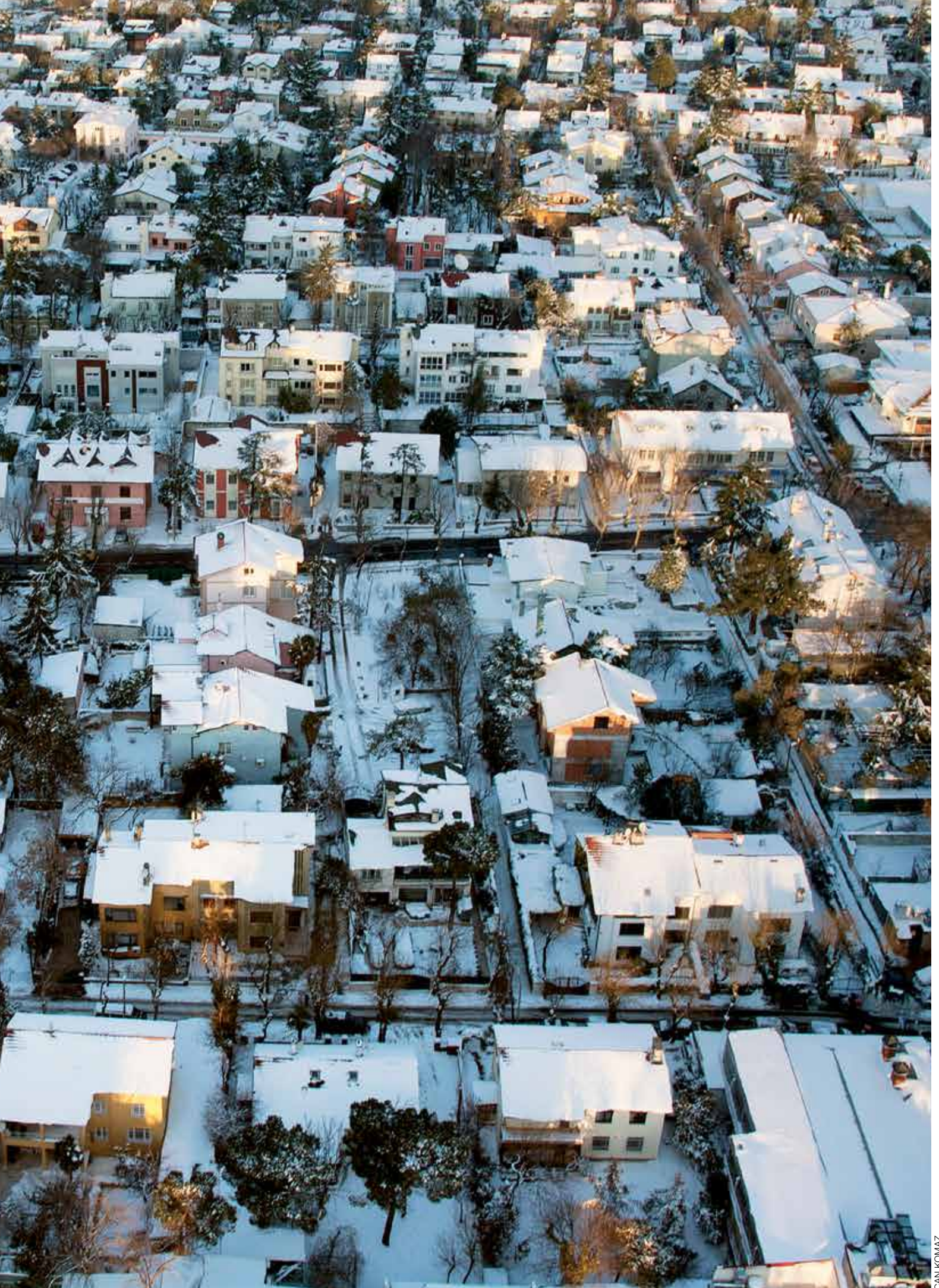

Abbasağa Parkı'nın amfityatrosu, İstanbul'un en aktif etkinlik alanlarından biri. Tiyatroyu çevreleyen 12 heykel ise Muammer Aksoy, Onat Kutlar, Uğur Mumcu gibi "Demokrasi Şehitleri"ne ait.

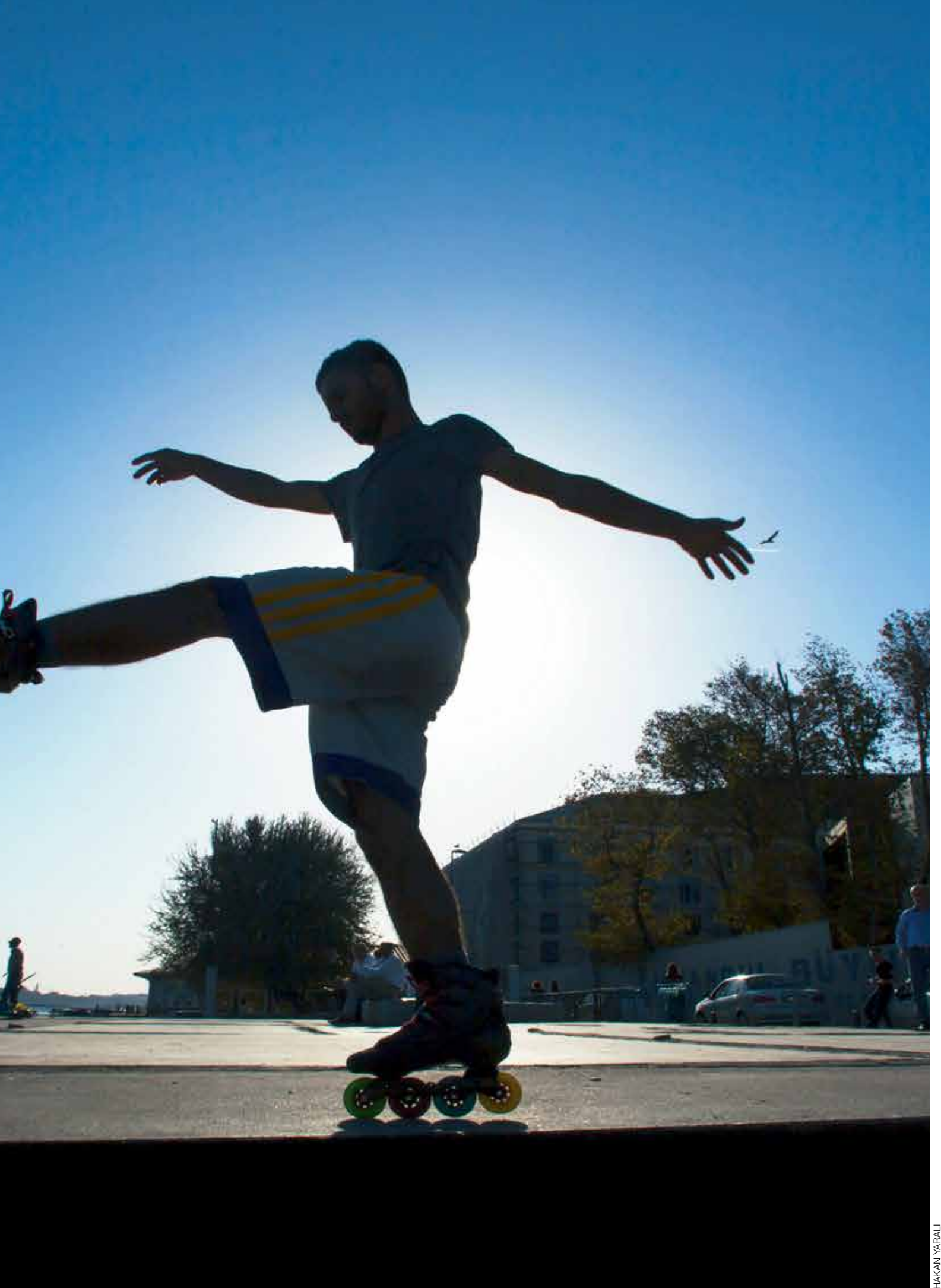
1950'lerde İstanbul'un
ilk uydu kenti olarak
inşa edilen Levent
Mahallesi özgün
ve yeşil dokusunu
koruyor.

Beşiktaş'ın tekerlekli
paten ve kaykay mahiri
gençlerini izlemek
için en doğru adres,
Barbaros Hayreddin
Paşa Meydanı.

DEPO PHOTOS

GÖKHAN TAN

KITALARARASI

Avrupa ile Asya'yı bağlayan Boğaziçi Köprüsü'nün Avrupa ayağı Beşiktaş'tadır. 1973'te hizmete giren köprüde 1979'dan beri yapılan Kıtalararası Avrasya Maratonu'nun güzergâhı da köprüyü geçip Beşiktaş'tan devam eder. Uluslararası nitelikteki bu etkinlik üç kategoride tamamlanır: Maraton, 15 km ve halk koşusu. Halk koşusunda köprü yaya trafiğine açıldığı için, halk bu fırsatı bir panayıra dönüştürür (üstte).

Avrupa ayağı Beşiktaş sınırlarında yer alan Boğaziçi Köprüsü son yıllarda dünyaca ünlü sporcuların gösteri amaçlı performanslarına da sahne oluyor. Bu performanslardan biri, tüm zamanların en başarılı golf oyuncusu kabul edilen ABD'li sporcu Tiger Woods'a ait. Turkish Airlines Open Turnuvası için Türkiye'de bulunan Woods, 5 Kasım 2013'te köprünün Asya tarafından Avrupa'ya 10 vuruş gerçekleştirdi (solda üstte).

Benzer bir organizasyon 2005'te tenis için gerçekleştirildi. Aynı yıl Wimbledon Tenis Turnuvası'nı da kazanan ABD'li raket Venus Williams, tenisçi İpek Şenoğlu'yla 13 dakika süren bir gösteri maçı yaptı (solda altta).

4. LEVENT MOZAİKLERİ

Ülkenin ilk uydu kenti sıfatını taşıyan, mimarlar Rebiî Gorbon ve Kemal Ahmet Arû tarafından tasarlanan 4. Levent Konutları, mimari ve sanatsal olarak birçok ilki içinde barındırıyor. Bu özelliklerinden dolayı 4. Levent Konutları, Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından “kentsel sit” kararıyla korunuyor.

Büyükdere Caddesi’nden Akşam Caddesi’ne girdiğinizde sizi ilk karşılayanlar, 1957 yılında Cumhuriyet döneminin altı çağdaş sanatçısının elinden çıkma devasa duvar mozaikleri... Bedri Rahmi Eyüboğlu, Eren Eyüboğlu, Ferruh Başağa, Nurullah Berk, Sabri Berkel ve Ercüment Kalmık tarafından yapılan 21 duvar mozaïği, gecikmiş bir kararla, 2012 yılında tescil edildi ve koruma altına alındı.

Beşiktaş Belediyesi’nin tamamladığı rölöve-restitüsyon-restorasyon projelerinin hayata geçmesi için koruma kurulunun onayı bekleniyor. Bu eserler, İstanbul Manifaturacılar Çarşısı’nda bulunan benzerleriyle birlikte İstanbul’daki kamusal alanda sanatın ilk örneklerini oluşturuyor. Üstteki iki fotoğraf Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun eserlerine, sol alttaki ise Eren Eyüboğlu’na ait.

FOTOĞRAFLAR: CAN KOMAZ

ALAAETTİN TİMUR

HEYKEL KENT

Beşiktaş, kamusal alandaki sanat eserleriyle de zengin. Heykeltıraş Mehmet Aksoy'un imzasını taşıyan "İlhan Selçuk ve Cumhuriyet Aydınlanmasını Yaratınlar Anıtı", gazeteci İlhan Selçuk'un ikinci ölüm yıldönümünde Beşiktaş Belediyesi tarafından yaptırıldı. Anıt, Ulus'tan Arnavutköy'e inen Ayazma Yokuşu'nun başında (üstte).

Mehmet Aksoy'un ilçedeki bir başka eseri ise "İki Yakaya Nâzım Hikmet Kültür Köprüsü" ismini taşıyor. Aksoy'un 70 tonluk Afyon grisi mermerden ortaya çıkardığı heykel 2014 yılında, Nâzım Hikmet'in 112. doğum gününde Akatlar Sanatçılar Parkı'na yerleştirildi (sağda).

2003 yılında Beşiktaş Çarşısı'na dikilen, heykeltıraş Neslihan Pala'nın tasarladığı "Kartal Heykeli" kısa sürede semtin en önemli simgesine dönüştü (karşı sayfada).

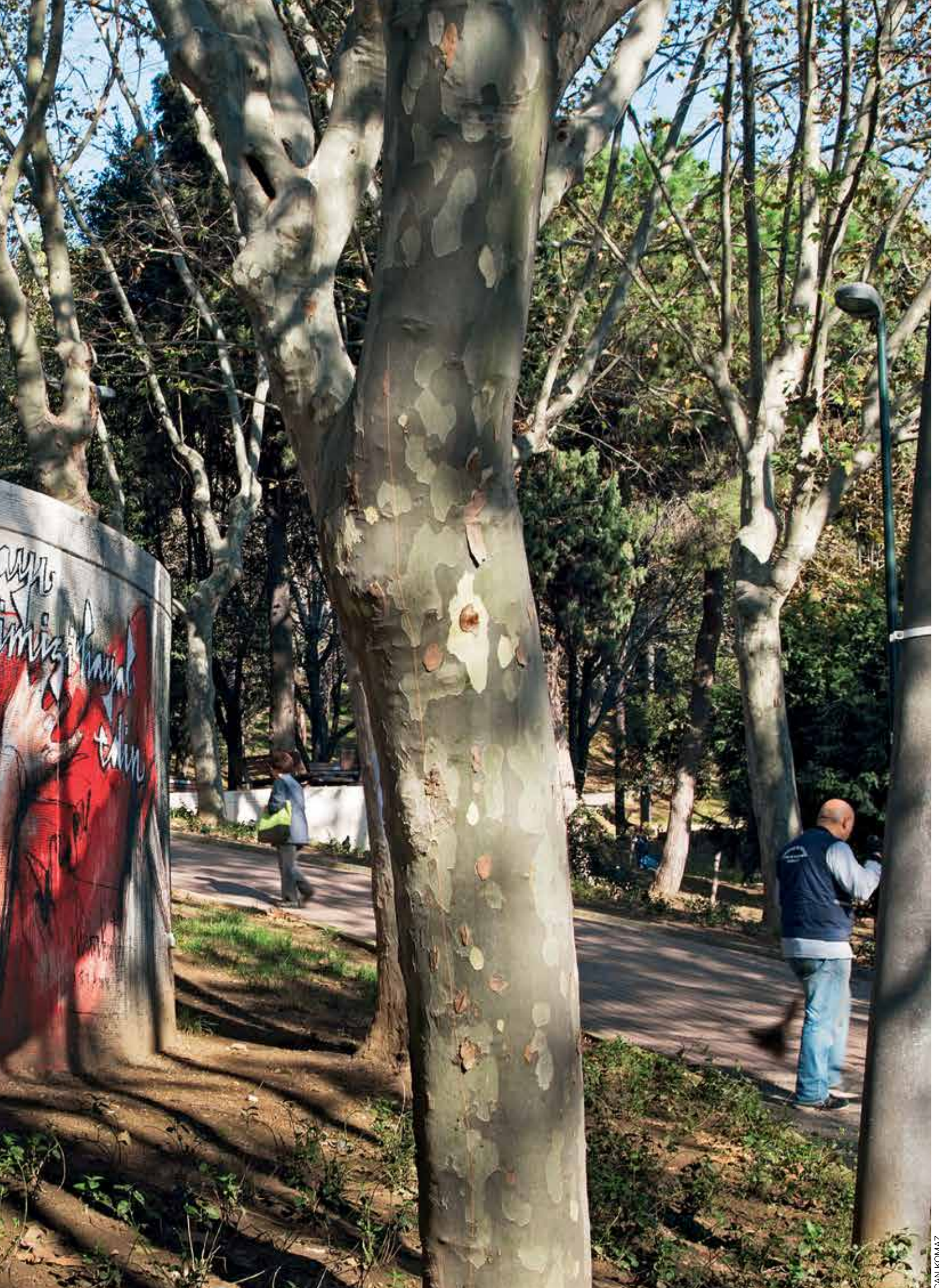

BARIŞ ACARLI

Alman sanatçılar
Hera ve Akut'un,
Herakut ortak
imzasıyla Abbasağa
Parkı'na yaptığı
grafitinin üzerinde,
"Çocuklarımıza bir daha
asla kahkaha atmamayı
öğrettiğimizi hayal
edin" yazıyor.

FERDA ÇAĞLAYAN

SANATIN RENKLERİ

Sanatı sokağa taşıyan Beşiktaş'ın her köşesi renkli sürprizlerle dolu. Vişnezade Mahallesi'nin yeşil duraklarından biri olan Şairler Sofası Parkı Behçet Necatigil, Sabahattin Kudret Aksal, Cahit Sıtkı Tarancı, Oktay Rıfat, Orhan Veli, Neyzen Tevfik ve Şair Nigar Hanım'a ev sahipliği yapıyor (solda).

Dolmabahçe Sarayı'nın sütunları İstanbul'a gelen yerli yabancı turistlerin anı ölümsüzleştirmek için kullandıkları bir dekor görevi görüyor (sağda, üstte). Şair Özdemir Asaf, müzisyen Cahit Berkay gibi isimlerin mezun olduğu köklü Kabataş Lisesi, geleceğin sanatçıları da yetiştirmeye aday (sağda).

TIJEN BURULTAY

TIJEN BURULTAY

5

YEŞİL

Beşiktaş, Boğaz kıyısından tepelere kadar uzanan korularıyla, saraylarının ve kasırlarının bahçeleriyle, parklarıyla İstanbul'un en yeşil ilçelerinden biridir.

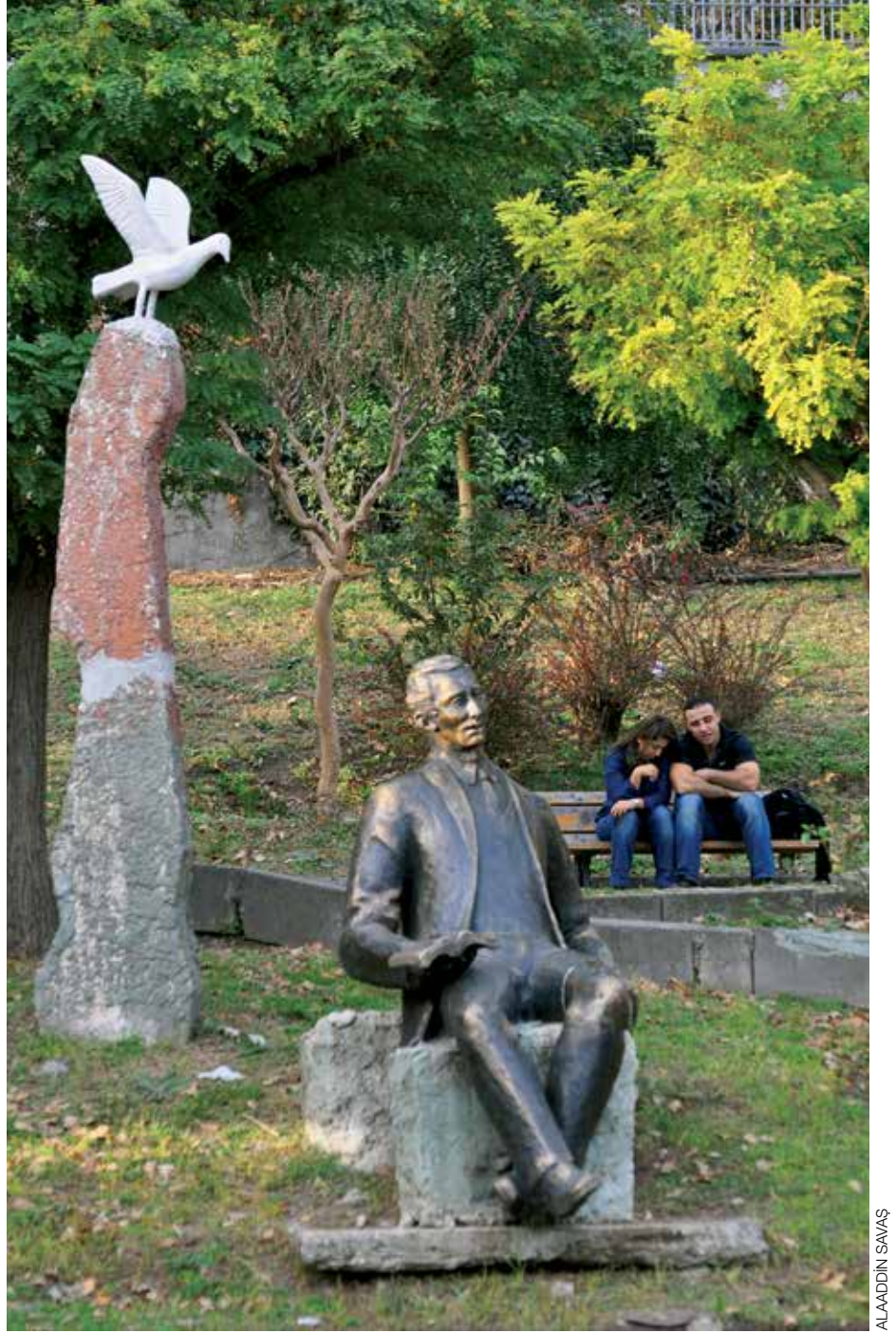

IHLAMUR KASRI

Ihlamur, erguvan ve çınarla birlikte İstanbul'un simge ağaçlarından. Yıldız ile Nişantaşı arasındaki vadi de ismini bu ağaçtan alır. Yine aynı isimle anılan dere de Deniz Müzesi'nin bulunduğu yerden denize dökülmüştü.

Ihlamur Vadisi ve Ihlamur Deresi sadece isimleriyle yaşıyor. Ama yeşil mirasını koruyan Ihlamur Kasrı ismiyle de cismiyle de ayakta. Kasır, Abdülmecid (1839-1861) döneminde Merasim ve Maiyet köşkleri yapılmadan da mesire alanıydı.

Yaklaşık 25 bin metrekarelik bahçede ihlamurun yanı sıra çınar, manolya, kestane, servi, çitlembik, defne, gül, mabet ağaçları var. Bahçede, Dolmabahçe Sarayı'ndakileri hatırlatan aslan heykelleri ve bir havuz da bulunuyor.

ALAADDİN SAVAŞ

AŞIYAN PARKI

Beşiktaş için boşuna şairler kenti denmiyor. Bir semt düşünün ki Şair Nedim'den Tevfik Fikret'e, Neyzen Tevfik'ten Behçet Necatigil'e, Şair Leyla'dan Rüştü Onur'a ve nicelerine ev sahipliği yapsın. 1950'de kaybettiğimiz Orhan Veli'nin yolu da sıkça Beşiktaş'tan geçmişti. Onun anısı bugün Bebek'te, Boğaz'ın kıyısındaki küçük Aşiyân Parkı'nda yaşatılıyor. Heykeltıraş Aydın Aşkan tarafından başının üzerinde bir martıyla tasarlanan heykeli, 1988'den bugüne Boğaz'dan gelip geçenleri selamlıyor.

Yıldız Parkı, Yıldız Sarayı'nın dış bahçesidir. Daha önce, Çırağan Sarayı'nın korusuydu. Koruda çoğu yabancı kökenli, 120'den fazla egzotik ağaç ve çalı türü vardır.

ALAATTİN TİMUR

YILDIZ PARKI

Yıldız Parkı, Beşiktaş'ın en büyük yeşil alanı. 550 dönüme yayılan alanın tarihi 17. yüzyılın başına kadar gidiyor. IV. Murad'ın kızına ait olan geniş arazi, 18. yüzyılda Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın kardeşi Mehmed Paşa'ya geçiyor. Bugünkü adıyla Yıldız Parkı olan korunun Boğaz'a açılan kıyı bölümlerinde Mehmed Paşa'nın düzenlediği eğlenceler nedeniyle bu bölge Çırağan adını alıyor. 19. yüzyılda Çırağan Sarayı ve sarayı koruya bağlayan köprünün inşasıyla Yıldız Parkı yeniden hareketleniyor.

Soğuk kış günlerinin ardından ilkbaharda dışarı çıkmalarına izin verilen saray kadınları, koru erkeklerden arındırıldıktan sonra, yeşille ve doğayla burada buluşuyor. II. Abdülhamid'in Yıldız Sarayı'na taşınmasıyla korunun sınırları daha da genişliyor. Abdülhamid'in tahtan düşürülmesiyle korunun kapıları da kapanmış oldu. Koru, 1940'larda içindeki Malta ve Çadır köşkleriyle birlikte İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne tahsis ediliyor. Aynı dönemde korunun ismi Yıldız Parkı olarak değiştiriliyor.

1979 yılında İstanbul Belediyesi'nin Turing'le imzaladığı sözleşme Yıldız Parkı için bir dönüm noktası oluyor. Bu tarihten itibaren Turing'in gerçekleştirdiği restorasyon çalışmalarıyla parkın içindeki köşkler halkın hizmetine açılıyor; uzun yıllar bakımsız kalan park yeniden ele alınıyor. 1990'ların ortasında ise İstanbul Belediyesi, Yıldız Parkı'nın yönetimini yeniden devralıyor. Günümüzde park, özellikle Beşiktaşlılar için çok önemli bir nefes alma ve dinlenme durağı!

ERGUVANI

İstanbul Boğazı ve özellikle Beşiktaş kıyıları baharda mora kesilir. Bu renge İstanbullular yüzlerce yıldır erguvani diyorlar. Bizans döneminden başlamak üzere erguvan ağacı İstanbul'u tanımlayan simgelerden biri. O kadar ki erguvan ağacına "Bizans Çiçeği" denirdi. Bizans imparatorları, imparatoriçeleri erguvani renkteki elbiseler giyerdi. Erguvani porfir taşından oyulmuş lahitlerde son yolculuklarına uğurlanırlardı. Bizans İmparatorluğu'nu uzun süre yöneten Porfirogenitos Hanedanı'nın ismi "erguvani odada doğmuş" anlamına gelir.

SERHAT KESKİN

GÖKHAN TAN

Boğaz yürüyüşlerinin dinlenme mekânı Bebek Parkı. Parkta çocuklar, hatta evcil hayvanlar için de özel bölümler mevcut. Parkın üzerinde yükselen sırtlarda ise İstanbul'un endemik erguvan ağaçları Boğaziçi'ni selamlar.

ULUS MEYVE BAHÇESİ

Ulus'tan Ortaköy Vadisi'ne inen Ulus Meyve Bahçesi, Beşiktaş Belediyesi'nin 2014'te hizmete açtığı bir başka park. 30 bin metrekarelik bir alana sahip bahçede 4 bin meyve ağacı bulunuyor. Parkın önemli bir özelliği de eğimli bir arazi üzerinde yer almasına rağmen tamamen engelli kullanımına uygun olarak tasarlanmış olması.

FOTOĞRAFLAR: SERHAT KESKİN

AYKUT BARKA PARKI

Türkiye’de deprem denince ilk akla gelen isimlerden biriydi Prof. Dr. Aykut Barka. Maalesef 50 yaşında, bir beyin rahatsızlığı nedeniyle aramızdan ayrıldı. Beşiktaş Belediyesi, Kültür Mahallesi’nde bulunan parka Prof. Dr. Aykut Barka adını vererek onu anısını yaşatıyor. 2000 yılında hizmete açılan park 17 bin metrekarelik bir yeşil alan üzerine kurulu.

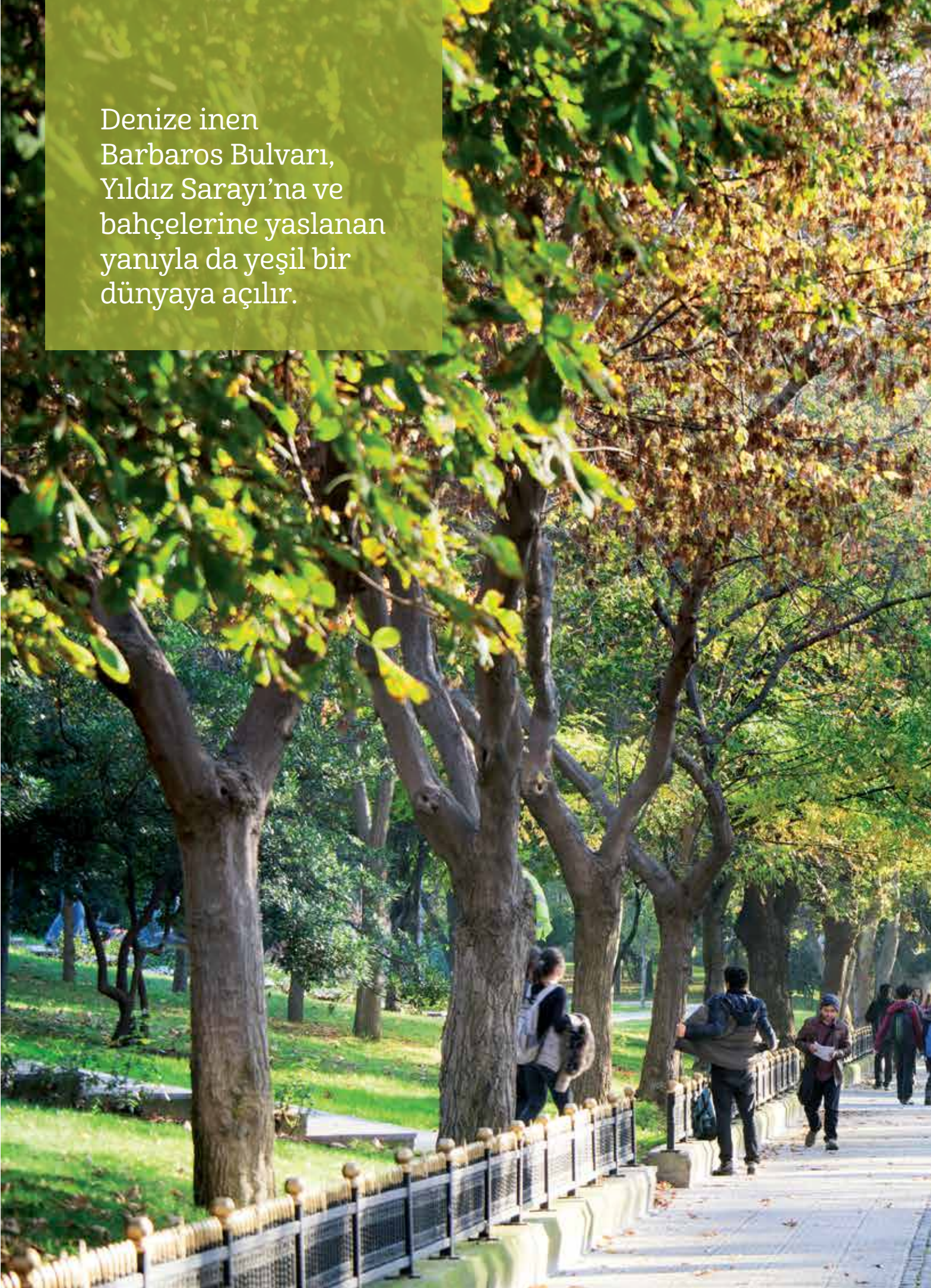
Parkı diğerlerinden ayıran en önemli özelliği, Beşiktaş Belediyesi’nin Afet Yönetim Merkezi’nin burada olması. Burada afet öncesi, afet anı ve sonrası için uzman ekiplerce sadece halka değil, belediye ekiplerine de eğitimler veriliyor. Merkezin deposunda, afet sırasında kullanılabilecek, acil ve temel gereksinimleri karşılayacak araç gereçler de bulunuyor.

Beşiktaş Belediyesi'nin 2003'te hizmete açtığı Sanatçılar Parkı, Türkiye'de sanata ve sanatçılara adanmış ilk park; ülkenin yetiştirdiği önemli sanatçıların büstleri ve el izleri sergileniyor. 16 bin 400 metrekarelik alanda kurulu parkın 1500 metrelik bir yürüyüş parkuru da bulunuyor.

Denize inen
Barbaros Bulvarı,
Yıldız Sarayı'na ve
bahçelerine yaslanan
yanıyla da yeşil bir
dünyaya açılır.

NAİLE SULTAN KORUSU

Ortaköy ile Kuruçeşme arasında, sahilten yükselen ve düzleşen alanı kaplayan korunun büyük bölümünde, 1980'lerin başında iki katlı konaklar ve villalar yapıldı. Naile Sultan'a ait görkemli köşk de restore edildi. Naile Sultan (1884-1957), II. Abdülhamid'in kızıdır.

Hanedan mensubu olduğu için Cumhuriyet'in ilanından sonra, 1924'te yurtdışına gitmek zorunda kalmış, 1952'de dönmüştü. Mülkünü de o tarihlerde kumaş tüccarı Namık Özsoy'a satmıştı. Korudan kalan ağaçlar fıstıkçamları, yaşlı mavi atlas sedirleri, kızılçamlar, serviler, mahlep, cehri, porsuk, yalancı akasya, ıhlamurlar, çiçekli dişbudak ve manolyalardır.

SPORCULAR PARKI

10 bin metrekareye kurulu park sadece Konaklar Mahallesi sakinlerinin değil, komşu ilçelerden gelenlerin de yeşil özlemini gideriyor. Sporseverler 800 metrelik yürüyüş parkuru, tenis sahası, basketbol sahası ve spor aletlerinden faydalanabiliyor. Beşiktaş Belediyesi parkı tasarlarken ülkemizin spor alanında yetiştirdiği simge kimlikleri de unutmamış.

Parkin girişinde sizi, halter sporunun efsane sporcusu Naim Süleymanoğlu, atletizmde uluslararası başarılar kazanan Süreyya Ayhan, 2002'de Kore ve Japonya'da düzenlenen Dünya Futbol Şampiyonası'nda üçüncü olan A Milli Futbol Takımı karşılıyor (solda).

6

GECE GÜNDÜZ

Beşiktaş, Anadolu - Rumeli geçitlerinin en önemlilerinden biridir. Gece gündüz kalabalıktır. Aynı zamanda zengin eğlence hayatıyla ve mekânlarıyla da ön sıradadır.

İSTANBUL'UN KALBI

İstanbul'un alamet-i farikalarından biri Boğaz vapurlarıdır. Hem önemli bir geçiş noktası olduğu için hem irili ufaklı iş merkezlerini ve çarşıları barındırdığı için hem de sayısız eğlence olanakları sunduğu için Beşiktaş iskeleleri insan sirkülasyonunun büyük bir kısmını üstlenir. Metronun da gelmesiyle Beşiktaş, kentin tüm ulaşım ağlarının buluştuğu bir merkeze dönüşmüştür. İstanbul neredeyse 24 saat yaşayan bir şehirdir ve Beşiktaş da sokaklarıyla, çarşısıyla, kafeleriyle, meyhaneleriyle, barlarıyla, parklarıyla bu kesintisiz yaşamının kucağıdır.

GALATASARAY ADASI

Boğaziçi'ndeki tek adadır. Yüzölçümü 6900 metrekare kadardır. Sultan Abdülmecid Vakfı'na ait adayı Sultan Abdülaziz, saray mimarı Sarkis Balyan'a vermişti. Sarkis Balyan'ın ölümünden sonra mirasçıları adayı Şirket-i Hayriye'ye kiralamış, şirket de burayı vapurlar için vapur deposu haline getirmişti. Galatasaray Spor Kulübü, 1958'de adayı Balyan'ın mirasçılarından satın aldı. Kulüp adayı kürek ve yüzme dallarındaki etkinlikleri için kullanıyor. Ayrıca içinde lokantalar, barlar bulunan bir eğlence mekânıdır.

Abbasağa Parkı,
özellikle 2013
Haziranı'nda başlayan
Gezi direnişiyle büyük
bir sosyal canlılık ve
hareketlilik kazandı.
En önemli forum
merkezlerinden biri
haline geldi. Park,
konserler gibi çeşitli
etkinliklerle canlılığını
korudu.

Kuruçeşme Arena,
Türkiye'nin Sezen
Aksu gibi belli başlı
müzisyenlerini ve dünya
müziğinin önde gelen
isimlerini ağırlıyor.
Boğaz'a nazır bu mekân,
2010'da burada konser
veren metal müziğin
“delikanlısı” Ozzy
Osbourne'un deyişiyle
“dünyanın en güzel
sahnesi”.

Haydi Abbas, vakit tamam;
Akşam diyordun işte oldu akşam.
Kur bakalım çilingir soframızı;
Dinsin artık bu kalb ağrısı.
Şu ağacın gölgesinde olsun;
Tam kenarında havuzun.
Aya haber sal çıksın bu gece;
Görünsün şöyle gönlümce.
Bas kırbacı sihirli seccadeye,
Göster hükmettiğini mesafeye
Ve zamana.
Katıp tozu dumana,
Var git,
Böyle ferman etti Cahit,
Al getir ilk sevgiliyi Beşiktaş'tan;
Yaşamak istiyorum gençliğimi yeni baştan.

Cahit Sıtkı TARANCI

BEŞİKTAŞ ÇARŞISI

Türkiye'nin en canlı yerlerinden biridir. Bu sıkışık alan tamamen kendine has bir ruh taşır. İnsaniyla, esnafıyla, binalarıyla bu ruhu besler ve taşır. Çarşının civarına yeni taşınanlar bile kısa zamanda bu ruha sahip olur. Hatta, çarşıya dışarıdan gelenler bile bu ruha teslim olur, seve seve.

Son yıllarda sayıları muazzam miktarda artan ve daracık sokakları haftanın her günü insan seliyle dolduran meyhaneleri, çarşının karakteristiklerinden biridir (üstte ve önceki sayfada). Beşiktaş'ın neredeyse her köşesi, yılın her günü canlıdır. Abbasağa Parkı'nda minyatür kale futbol yılların geleneğidir (sağ üstte). Yeni evliler Boğaz kıyısında soluğu alır (sağ ortada). Nüzhetiye Caddesi'ndeki iftar, yaşayan mahalle ruhunun örneklerinden biridir (sağ altta).

SERHAT KESKİN

A LAATTIN TİMUR

BÜLENT BABAYİĞİT

A LAATTIN TİMUR

7

ÇARŞI PAZAR

Beşiktaş'ı Beşiktaş yapan değerlerden biri de inatçılığı olsa gerek. Doğru bildiği konuda gösterdiği inat! AVM'lere inat Beşiktaş Çarşısı hâlâ geleneksele bağlı bir ilişkiyi koruyor. Yeni hayat düzeni daha konforlu, daha az zamanda her türlü ihtiyacı gideren bir sistemi egemen kılssa da Beşiktaşlılar esnafa merhaba demeyi, hayırlı işler dilemeyi tercih ediyor.

BEŞİKTAŞ'IN ÇINARLARI

Çarşıya adını atan bir daha burayı terk etmiyor: Dönerci Asım Durmuş, Terzi Şener Uzun, Berber Güngör ve İbrahim ustalar 40 yıllık çarşıllılar. Beşiktaşlıların üzerinde kahveden de öte hatırları var. Her gün dükkânlarının kapısını ilk günün hevesiyle açıp müşterilerini karşılıyorlar. Kunduracı Alaattin Pezüt 45 yıldır Beşiktaş Çarşısı'nda. Beşiktaş Kültür Merkezi'nin oyuncularını da Alaattin Usta'nın müdavimleri arasında. Siyah beyazlı renklerin görsel hafızasını duvarlarında sergileyen Şöhretler Köftçisi Ali Çağlar, çarşının genç ve renkli simalarından.

ÇARŞININ KADİM ESNAFI

Beşiktaşlıların içgüdüleriyle, manda sütü kokusunu izleyerek buldukları Pando Sestokaf'ın asırlık dükkânı artık yok. Ağustos 2014'te mal sahibi tarafından dükkânından çıkarılan Pando Amca zorunlu bir emeklilik yaşıyor. Cumhuriyet'in ilanından sonra Dolmabahçe Sarayı'nda aralıklarla kalan Mustafa Kemal Atatürk'e de süt ve kaymak veren Beşiktaş'ın en eski dükkânı artık anılarda yaşayacak.

ALAAATIN TIMUR

YAŞAYAN MİRAS

Beşiktaş Çarşısı'nda hayat güneş doğmasıyla değil, 7-8 Hasan Paşa Fırını'nın kapılarını açmasıyla başlıyor (üstte). Beşiktaş'ın fırınları, Osmanlı döneminden beri İstanbul'un en tercih edilenleri arasında...

Beşiktaş fırınlarının altın çağı 19. yüzyıl hakkında bilgi alabileceğimiz yegâne kaynak, Hagop Mintzuri'nin "İstanbul Anıları". Beşiktaş'ta gençlik yıllarında ekmek dağıtımı yapan Mintzuri sadece fırınları değil, Beşiktaş esnafını da kitabında bütün detaylarıyla anlatıyor.

Beşiktaş'ta her cumartesi zaman durur, Cumartesi Pazarı'nın ritmi Beşiktaş'ın hayatını şekillendirir. Ülkenin dört bir yanından bir gün önce toplanan taze sebze-meyveler uygun fiyata alıcısını bekler (ortada).

İstanbul'un çekim merkezlerinden biri olan Ortaköy'ün sokaklarında hafta sonları kurulan El Sanatları Çarşısı bir yandan Boğaz'ı seyredip diğer yandan el emeği göz nuru ürünleri alabileceğiniz İstanbul'daki tek çarşı (altta).

Şemsiyeci Sabri Kayalı, Tahtakale'de mesleği öğrendikten sonra 30 yıldır Beşiktaş'ta çalışıyor (sonraki sayfada).

ALAAATIN TIMUR

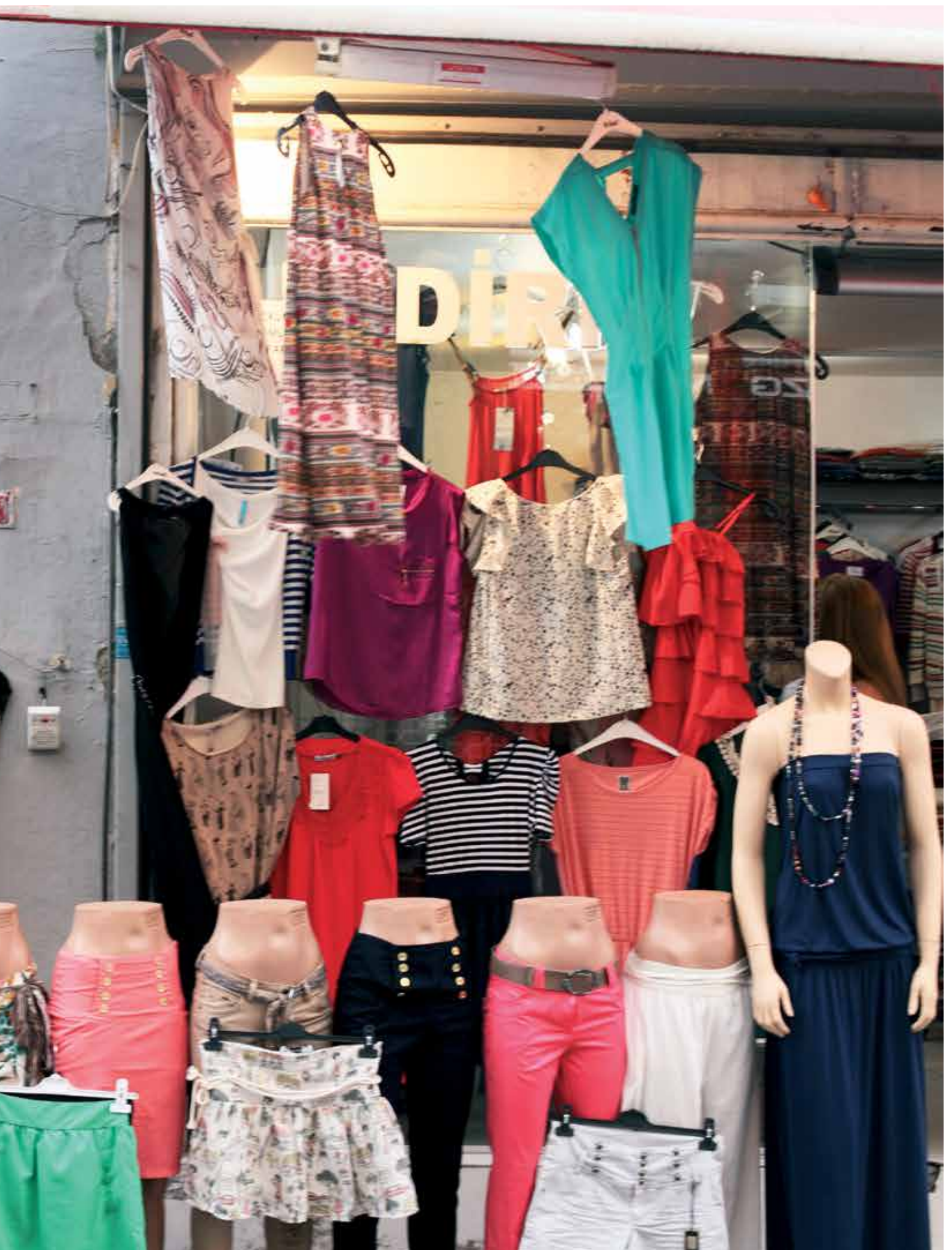

SERHAT KESKİN

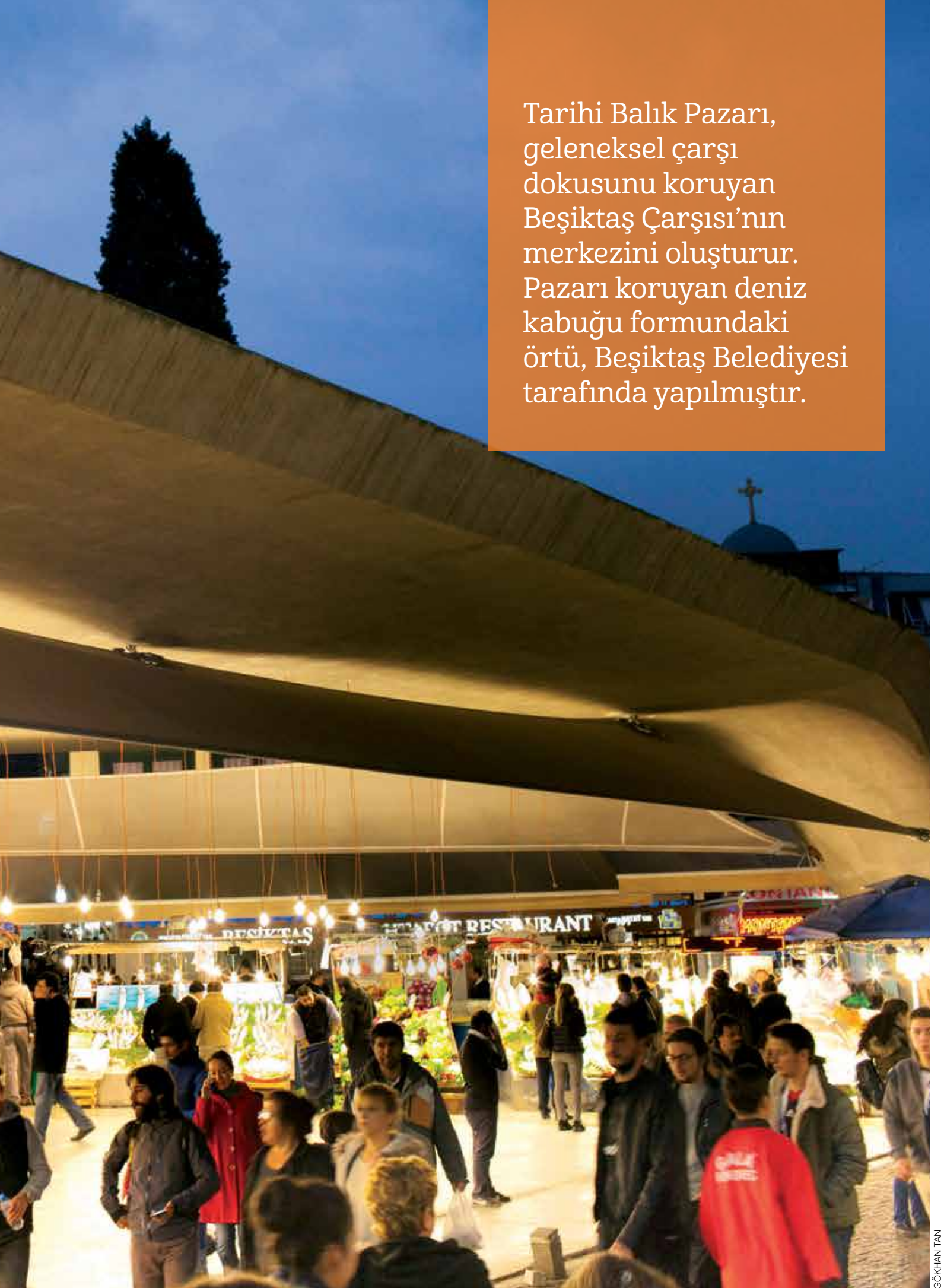

Tarihi Balık Pazarı,
geleneksel arşı
dokusunu koruyan
Beşiktaş arşısı'nın
merkezini oluşturur.
Pazarı koruyan deniz
kabuğu formundaki
örtü, Beşiktaş Belediyesi
tarafında yapılmıştır.

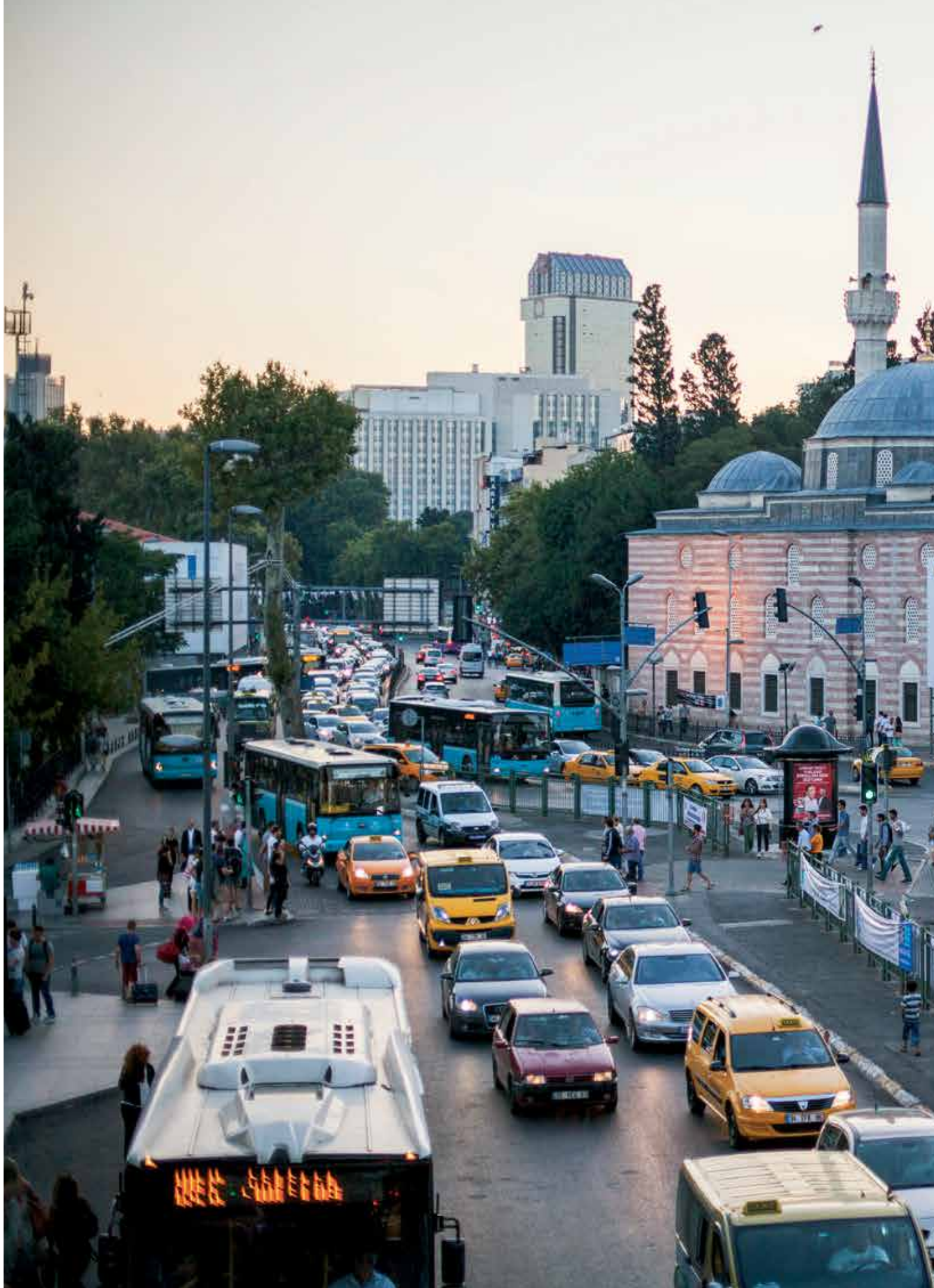

8

SOKAK

Beşiktaş'ın sokakları tarihi dokuyu sergilemekle kalmaz, birçok semtte mahalle duygusunu da canlı tutar. Ve Boğaziçi'nin esintisiyle mavisıyla kucak kucağıdır sokaklar.

Beşiktaş Meydanı,
İstanbul'un en önemli
kavşaklarından biridir.
Hem kıtalararası
geçiş yapanların
güzergâhındaki kilit
noktadır hem de Tarihi
Yarımada'yı Boğaziçi'ne
bağlayan hattır.

DENİZİN ÜSTÜNDE

Arnavutköy, Boğaziçi'nin en eski ve zengin semtlerinden biridir. Bizans döneminde de yaşayan bir nüfus vardı ve birçok kilise, ayazma bulunuyordu. Adını, Fatih döneminde buraya yerleştirilen Arnavutlardan aldığı sanılıyor ve en geç 1568'den beri bu adla anıldığı biliniyor. Arnavutköy, 16. yüzyıldan itibaren İstanbul'un gözde mesire yerlerinden biriydi.

Nüfusu 19. yüzyıl ortalarına kadar Rum ve Musevilerden oluşuyordu. Özellikle sahil tarafındaki köşkların, kasırların, yalıların tamamı Rumlara ve Musevilere aitti. Arnavutköy eskiden beri canlı bir ticaret hayatına sahipti. 17. yüzyıldan beri çok sayıda dükkân olduğu, bağları, bahçeleri, panayırılarıyla ün kazandığı biliniyor. Bu ticari zenginlik bir yaşama kültürü de geliştirmişti; bir eğlence ve zevk merkezi olma özelliğini günümüze kadar sürdürdü. Gazinoları, sandal sefalrı, sazlı sözlü âlemleri meşhurdu. Bu yüzden “Küçük Beyoğlu” diye anılıyordu. 19. yüzyıl ortalarından sonra üst tabaka Osmanlı aileleri de semte yerleşmeye başladı. Şimdi

bir kısmı bulunmayan yalılar ve sahilsaraylarla bezendi.

İstanbul’un meşhur yangınları, yalıları ve köşkları fena halde hırpaladı. Ama dar yolun genişletilmesi için birçok yalının yıkılması, eski havasını kaybetmesinde en büyük etkendi. 1960’lardan itibaren sahil yoluna ve vadiye apartmanlar dikilmeye başlandı. Bu yol da yetmeyince, 1980’lerin başında, artakalan yalıların önünden, denize kazıklar çıkılarak bir yol daha yapıldı.

Arnavutköy klasik dokusunu büyük oranda koruyor. Bu sokaklarda ba ı göge kaldırmadan yürümek büyük bir güzellikten mahrum kalmak demektir.

DENİZE AÇILAN SOKAKLAR

19. yüzyıl ortalarından sonra üst tabaka Osmanlı aileleri Arnavutköy'e yerleşmeye başlayınca sadece yalılar ve sahil saraylarla bezenmedi; bir yandan da Boğaziçi'ne nazır irili ufaklı konaklar ve evlerle donandı. Arnavutköy yamaçlarındaki sokaklar bu ahşap yapıların sıcaklığını yansıtan sükûnet bahçeleridir. Denize inen dik sokaklar Boğaz'ın serinliğini mahalle içlerine taşır.

GÖKHAN TAN

ÇUKURÇEŞME

Vişnezade Mahallesi'nde sokakların arasında sıkışıp kalan sadece bu "emektar" ev değil. Sokağı süsleyen minik ağaç adası, yolun altında kalan eski Çukurçeşme'yi de saklıyor.

18 AKARLAR

Ortaköy, Bizans döneminden beri bir balıkçı köyüydü. 20. yüzyılla birlikte içerilere doğru genişledi. Kentteki belki de en yoğun Yahudi nüfusu da buradaydı. Sıra sıra evlerin dizildiği sokaklar, mahalleler oluştu. Bu sokaklardan biri, Ortaköy'de kaybolmaya yüz tutan bir kültürün izlerini taşıyor:

Bulgurcu Sokağı'ndaki 18 Akaretleri 1917 Devrimi'nden sonra Beyaz Rusya'dan gelen Aşkenazları yerleştirmek için inşa edilmişti. Bugün tek bir Yahudi ailenin yaşamadığı bu sıraevler Beşiktaş Belediyesi'nin girişimiyle korumaya alındı.

AKARETLER

Şimdi ofis, apart-otel, kafe olarak kullanılan yapılar İstanbul'daki sıra-ev konut tipinin en önemli ve anıtsal örneği. Mimar Sarkis Balyan olan konutların yapımına 1875'te Sultan Abdülaziz'in kararıyla başlandı. İnşa edilen 133 konut kiralanmak üzere tasarlanmıştı; buradan elde edilecek gelirle Aziziye Camii'nin yapılması öngörülmüyordu. Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım ve kız kardeşi Makbule Hanım uzun yıllar 76 numaralı konutta oturdular.

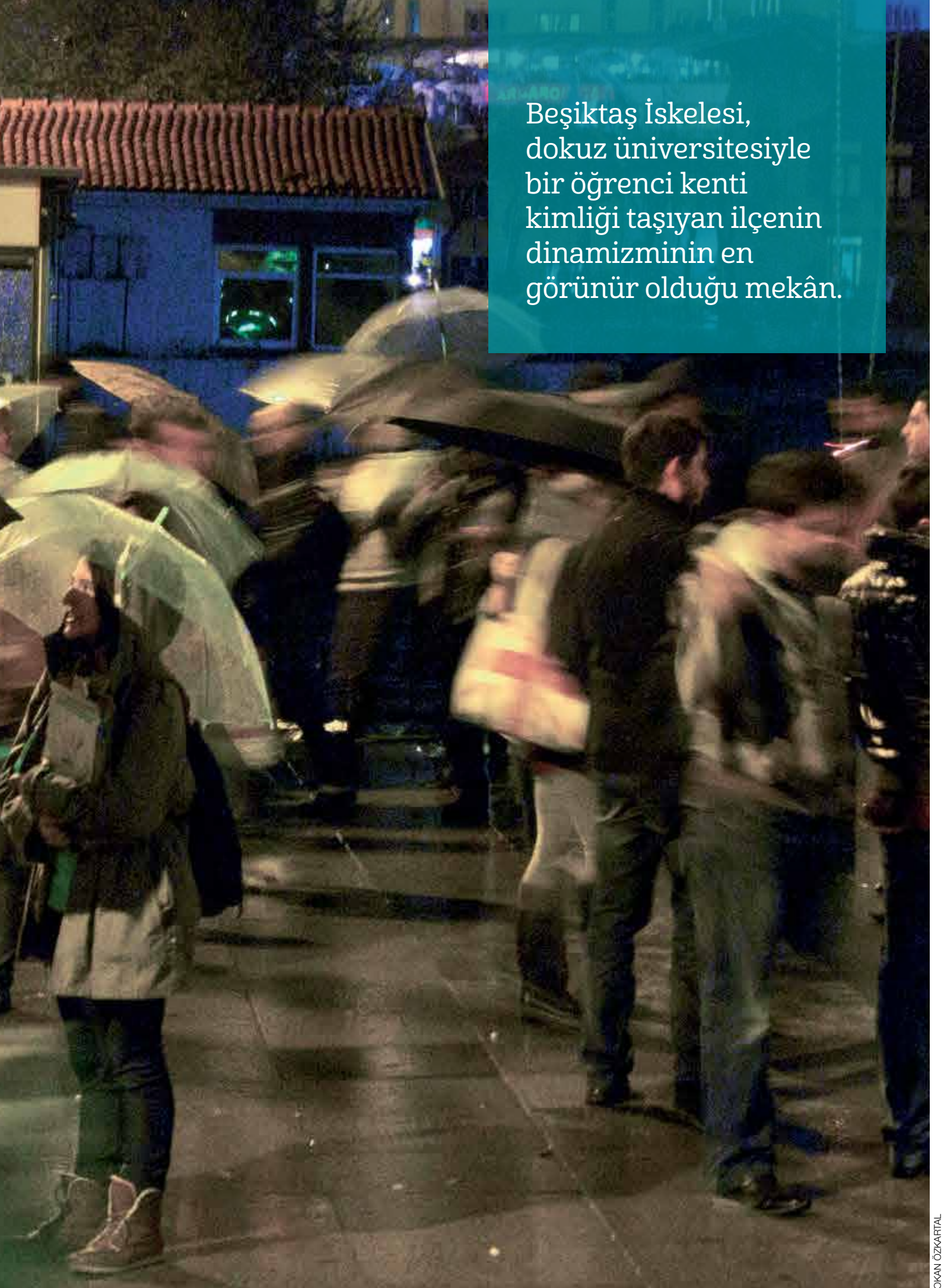
SERHAT KESKIN

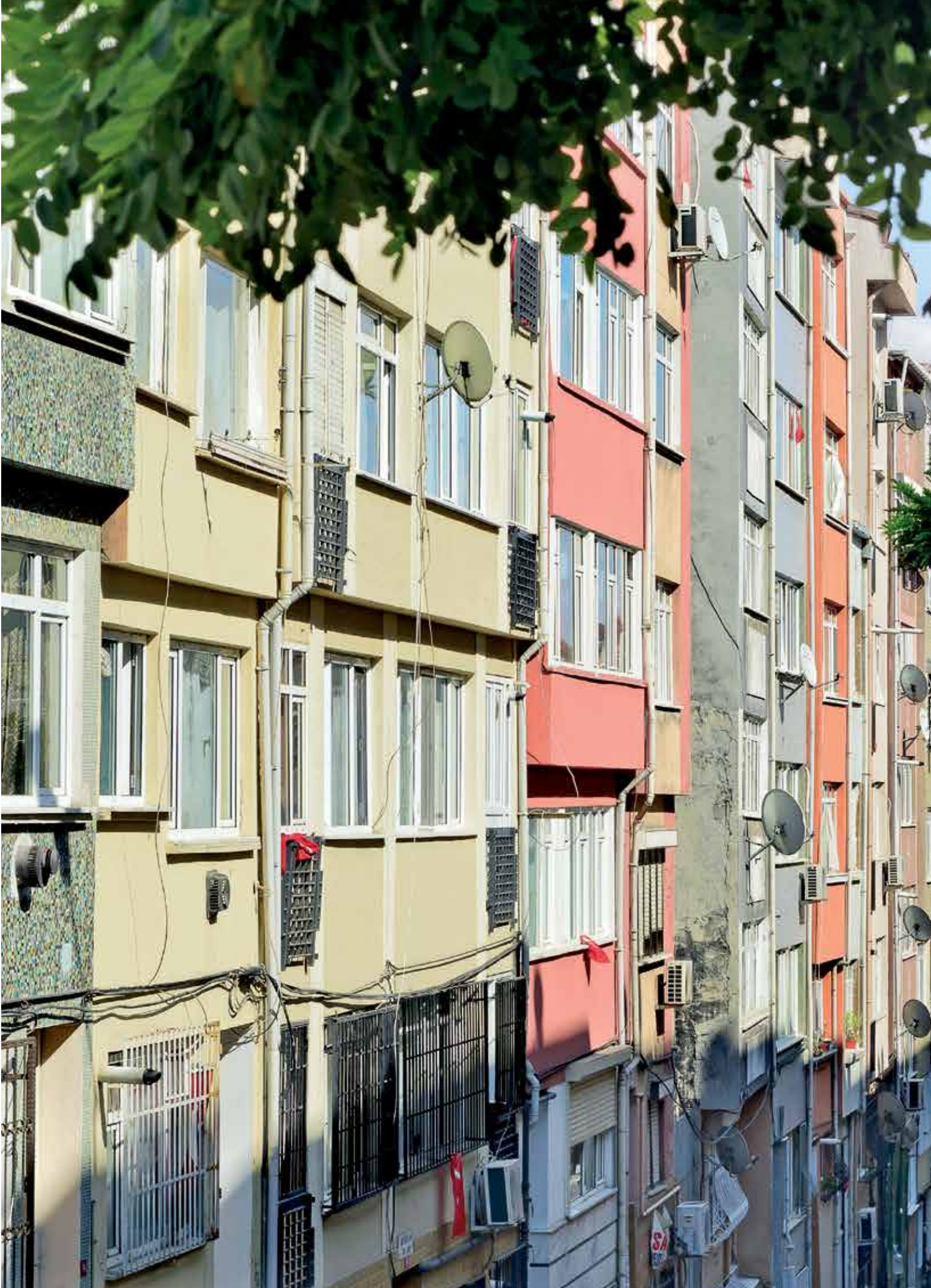

SERHAT KESKIN

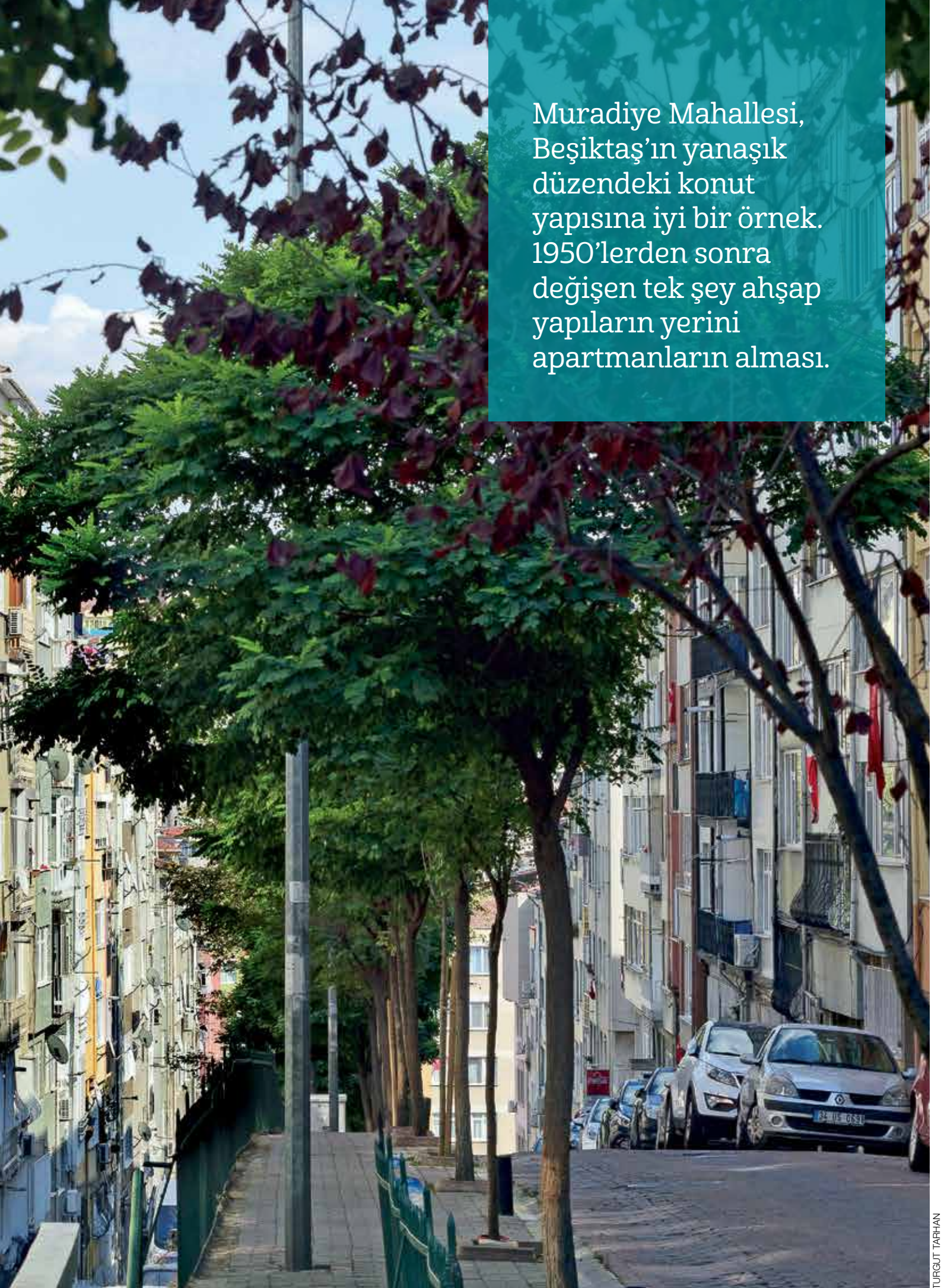

Beşiktaş İskelesi,
dokuz üniversitesiyle
bir öğrenci kenti
kimliği taşıyan ilçenin
dynamizminin en
görünür olduğu mekân.

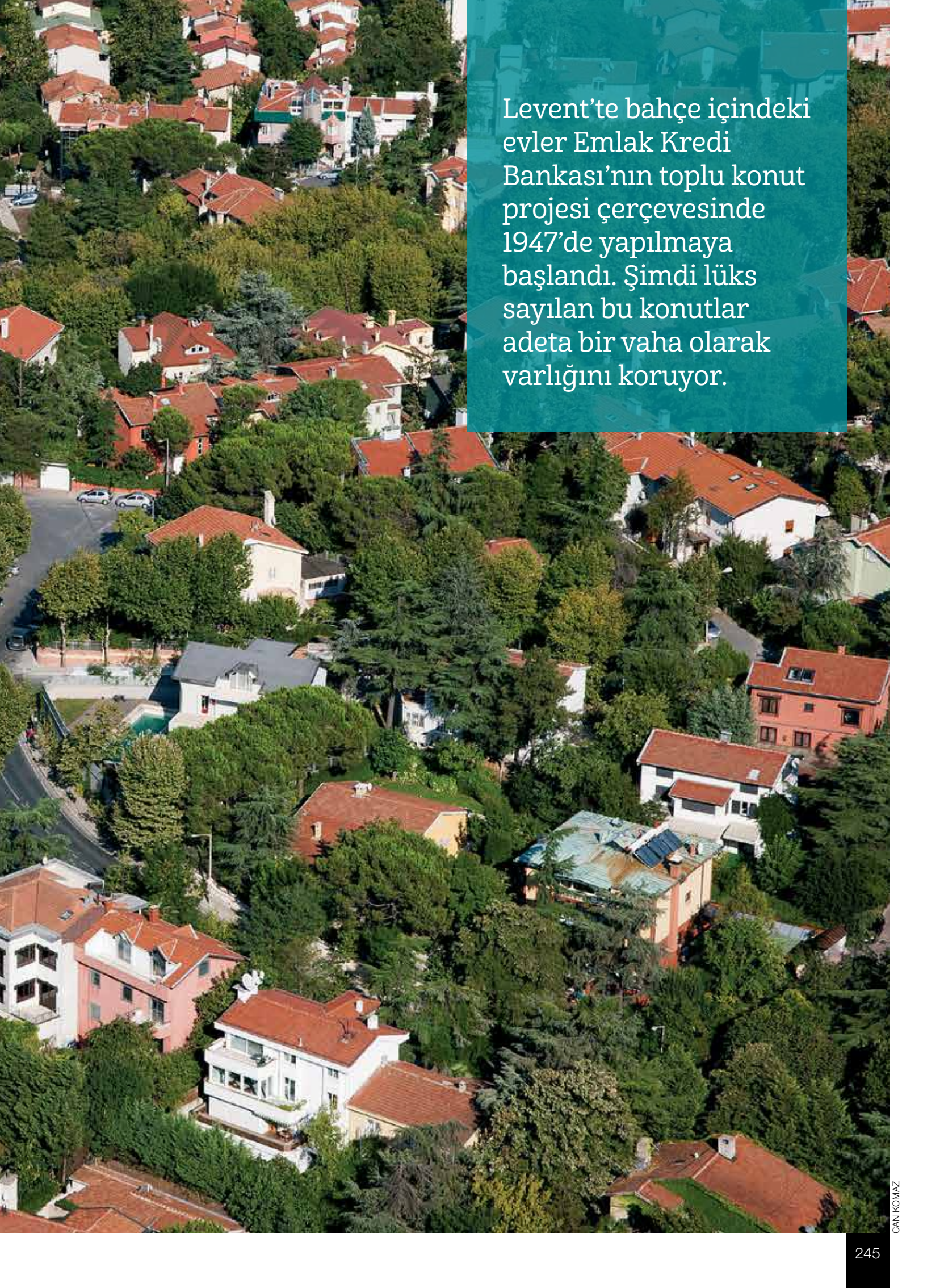

Muradiye Mahallesi,
Beşiktaş'ın yanaşık
düzendeki konut
yapısına iyi bir örnek.
1950'lerden sonra
değişen tek şey ahşap
yapıların yerini
apartmanların alması.

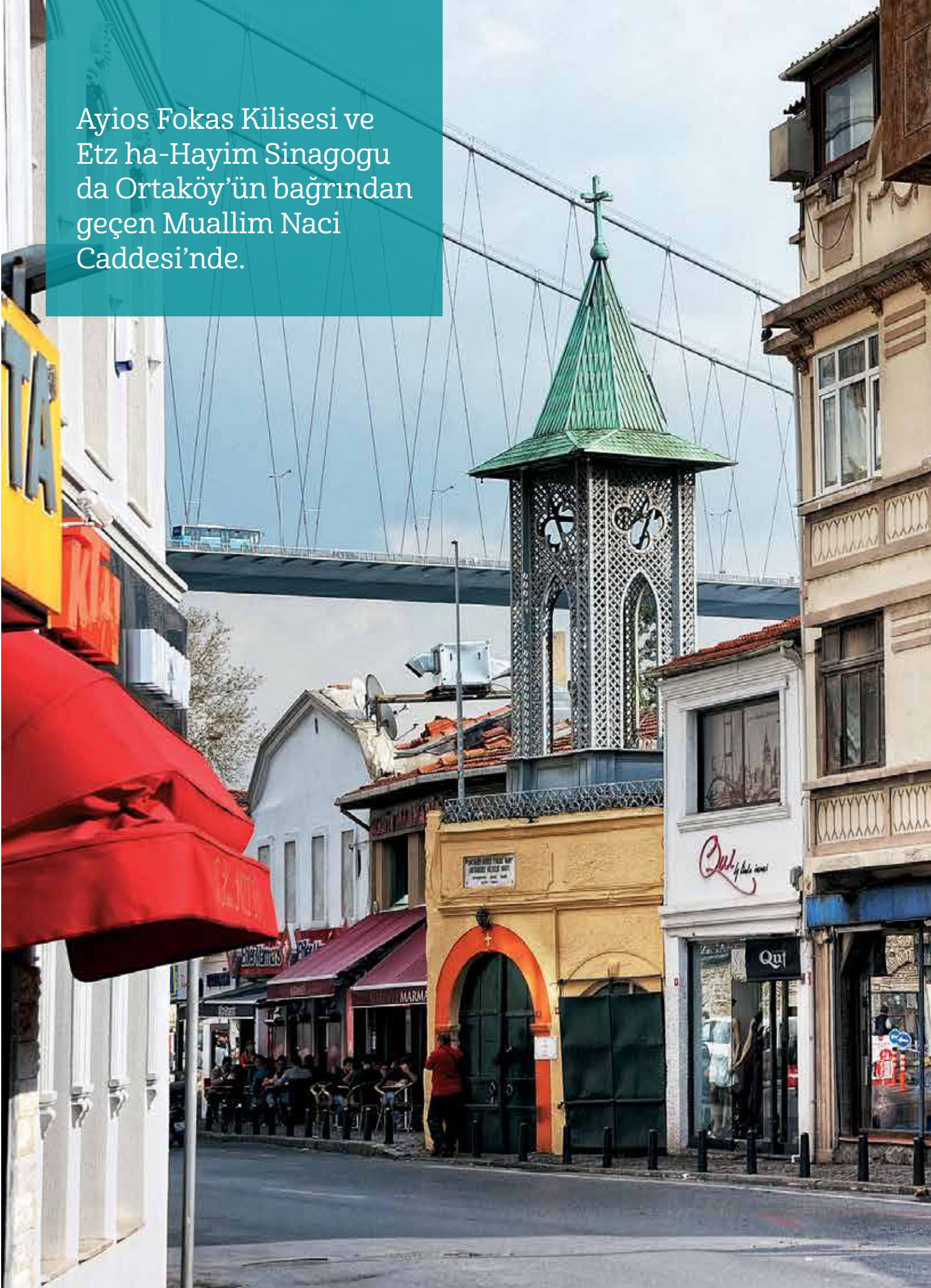

Levent'te bahçe içindeki evler Emlak Kredi Bankası'nın toplu konut projesi çerçevesinde 1947'de yapılmaya başlandı. Şimdi lüks sayılan bu konutlar adeta bir vaha olarak varlığını koruyor.

Ayios Fokas Kilisesi ve
Etz ha-Hayim Sinagogu
da Ortaköy'ün bağından
geçen Muallim Naci
Caddesi'nde.

“Martılar ki sokak çocuklarıdır denizin.”

Can Yücel

9

MODERN

Beşiktaş, finans ve iş merkezlerinin önemli bir kısmının ev sahibidir. Kadim İstanbul'a yeni ve modern bir yüz kazandıran semtlerin birçoğunu da barındırır.

Yüksek İstanbul

Levent'teki Sabancı Center, 158 ve 140 metrelilik iki gökdeleniyle İstanbul'un ve Beşiktaş'ın "yükselmesinin" belki de ilk müsebbibi (solda). Bu iki yapının 1993'te hizmete girmesinin ardından Büyükdere Caddesi (üstte), hızlı bir yapılaşmaya sahne oldu ve İstanbul'un gökdelenler bölgesi olarak anılmaya başlandı. Türkiye'nin en yüksek yapılarının bulunduğu Zincirlikuyu-Levent hattında dört büyük bankanın merkezlerinin yanı sıra çoğu finans kurumları tarafından kullanılan plazalar ve alışveriş merkezleri bulunuyor.

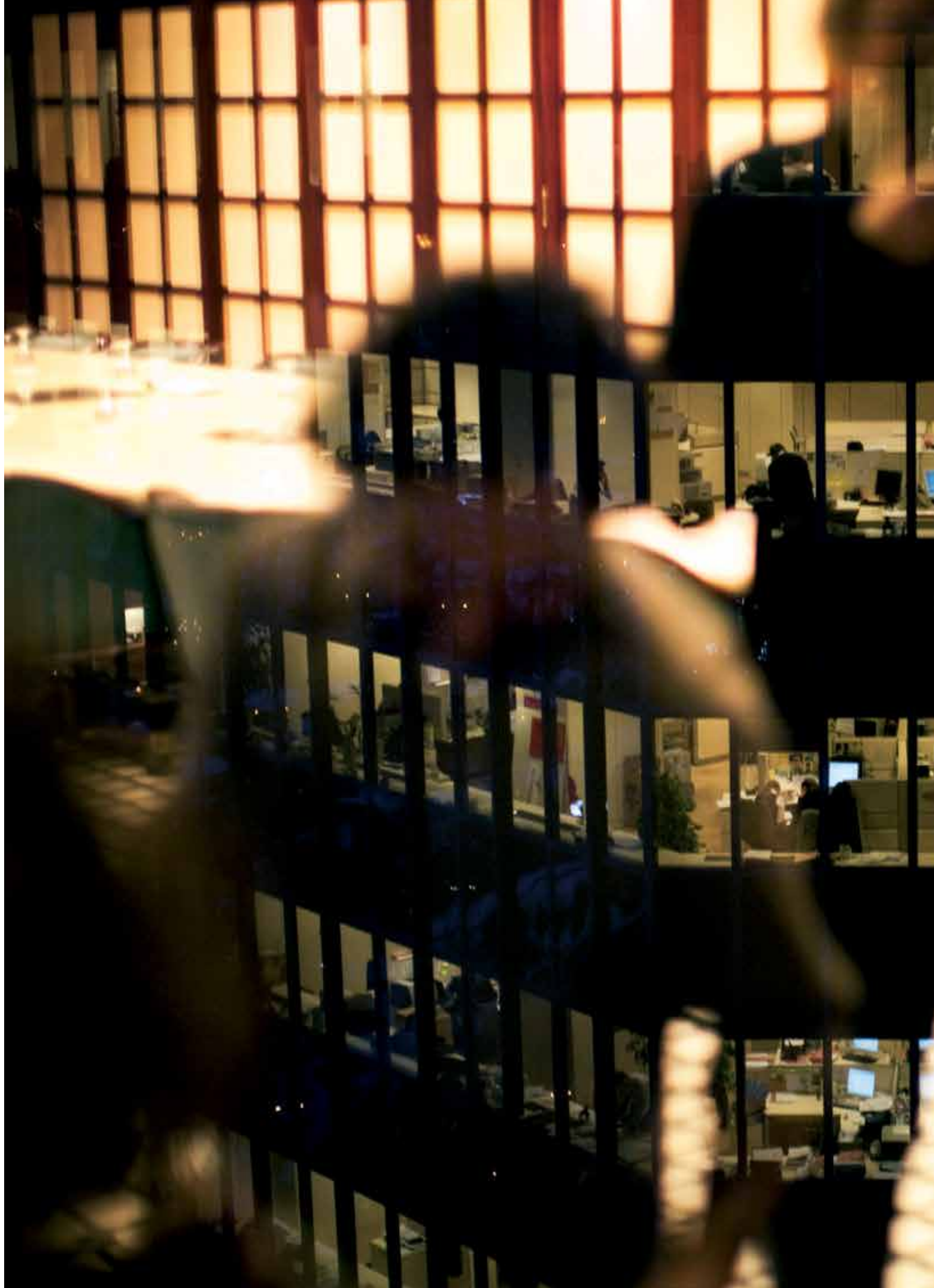

Levent'teki Sporcular
Parkı'nın girişinde,
Türkiye'nin Avrupa
şampiyonu ilk atleti
Süreyya Ayhan heykeli
yer alıyor.

İlhan Koman'ın Akdeniz heykeli, kentin en tanınan anıtlarından. Sanatçının 1980'de tamamladığı eseri, uzun yıllar sergilendiği Zincirlikuyu ve Beyoğlu'nun ardından gökdelenlerin hegemonyasındaki Büyükdere Caddesi'ne nefes veriyor.

Gece nüfusu 200 bine
yaklaşan Beşiktaş,
kuzeyindeki iş
merkezleri nedeniyle
gündüzleri 2 milyon
İstanbulluyu ağırlıyor.

An aerial photograph of Istanbul, Turkey, showing a dense urban landscape. In the foreground, a multi-lane highway with several lanes of traffic, including cars and trucks, runs diagonally. To the right of the highway, there are several large, modern buildings, including a prominent one with a large glass facade and a curved roof. In the background, the city skyline is visible with several tall skyscrapers, some with distinctive architectural features like domes or rounded tops. The sky is hazy, and the overall atmosphere is one of a bustling, modern city.

İstanbul sisiyle de
meşhur bir şehir.
Gökdelenler bölgesi
haline gelen Levent'in
“zirveleri” o meşhur
sisle sarılmış.

10

SİYAH BEYAZ

Beşiktaş'ın yeşil sahalardaki rengi siyah beyaz. Tribünlerdeki kartal duruşu ise Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nün, kuruluşu 1982'ye dayanan en "renkli" taraftar grubu **ÇARŞI**'ya ait.

FUTBOL MABEDİ: İNÖNÜ STADYUMU

Beşiktaş Futbol Takımı evindeki maçları, açıldığı 1947'den itibaren İnönü Stadyumu'nda oynadı. Açılış, Beşiktaş'ın İsveç'in AIK Solna takımıyla oynadığı maçta yapılmış ve ilk gölü, o zaman kulübün oyuncusu olan onursal başkan Süleyman Seba atmıştı. Son resmi karşılaşma, yukarıdaki fotoğrafın çekildiği ve Beşiktaş'ın Gençlerbirliği'ne 3-0 üstünlük sağladığı 11 Mayıs 2013'te gerçekleşti. Stadyum o yaz yıkıldı. Yerine inşa edilmekte olan 42 bin seyirci kapasiteli yeni stadyumun 2015'te hizmete girmesi planlanıyor.

GÖKHAN TAN

FATİH PINAR

Beşiktaş taraftarı, bir Fenerbahçe karşılaşması öncesinde Köyiçi Meydanı'nda. Tarihi binaların cepheleri, BJK'nin başkanlığını 17 yıl kesintisiz yürüten ve 13 Ağustos 2014'te vefat eden onursal başkan Süleyman Seba'nın posterleriyle kaplı.

FOTOĞRAFLAR: FATİH PINAR

KÖYİÇİ

Beşiktaş'ın tarihi merkezi, kuruluşundan beri Köyiçi olarak anılır. Asırlardır pazar işlevi gören Köyiçi Meydanı, Beşiktaş taraftarının, maç öncesinde ve sonrasında toplandığı yerlerden biri. Meydandaki Kartal Anıtı ise Beşiktaş Futbol Takımı'nın 2003'te, kulübün 100. kuruluş yıldönümünde elde ettiği Süper Lig şampiyonluğu adına Beşiktaş Belediyesi tarafından yenilendi (üstte). Köyiçi'nin sokakları, Beşiktaş'ın her maçında bir festival alanına dönüşüyor (solda).

FOTOĞRAFLAR: SİNAN ÇAKMAK

AÇIK TRİBÜN

Maç günleri Beşiktaş Çarşısı'nın tüm sokakları adeta bir açık tribüne dönüşür. Koltuklar dolabilir ama çareler tükenmez: Siyaz beyaza sevdalı gönüller yenilerini üretmekte de maharetlidir.

“Yalanmış anladım
başka sevgiler,
en tatlı sevgiler
senleymıř meęer,
řampiyon olmadan
ölürsem eęer,
kefenim siyahla beyaz
olsun!”

BİTİRİRKEN

NECDET SAKAOĞLU

BEŞİKTAŞ VE ATATÜRK

16 Mayıs 1919 Cuma günü Beşiktaş önünden Bandırma Vapuru'yla Karadeniz'e hareket eden Atatürk'ün 8 yıl 2 ay 46 gün sonra, Ankara'dan trenle İstanbul'a dönüşü ve Haydarpaşa'dan Beşiktaş'a geçerek Dolmabahçe Sarayı'na gelişi için rastlantı denebilir. Varsın öyle olsun, yine de Atatürk'ün Milli Mücadele'ye çıkışı, zaferi ve cumhuriyeti izleyen birkaç yıl zarfında önemli devrimleri gerçekleştirdikten sonra ilk kez İstanbul'a gelişinde de önce Beşiktaş'a çıkışı bir anlam taşıyor olmalıdır:

Beşiktaş rıhtımlarının Haydarpaşa, Derince, Yalova, Mudanya, Karadeniz, Marmara bağlantılarına elverişliliği nedeniyle kıyıdaki Dolmabahçe Sarayı alternatifsiz tek reisicumhur ikametgâhı konumundaydı.

O, saltanatın ve hanedanın son temsilcisi Vahideddin'le Yıldız Sarayı'nda ve Sinan Paşa Camii'nde vedalaştığı gibi, saltanatın sona ermesinden dört yıl sonraki dönüşünde de paşalığının üniforma ve nişanlarından arınmış, fes gibi Osmanlılığın sembolleri yerine çağdaş sivil kıyafetiyle hanedanın görkemli sarayına gelmiştir.

Atatürk'ün 1899'da Harbiye Mektebi'ne gelişinden ölümüne kadar İstanbul'daki kalış süresi, aralıklarla 10 yıla yakındır. Şöyle de denebilir: Kısa ömründe en uzun ikamet ettiği üç yer sırasıyla Selanik, Ankara, İstanbul'dur.

Konu, Cumhuriyet dönemiyle ve "ikametgâh" (Cumhurbaşkanlığı konutu) ile sınırlı tutulduğunda ise Ankara'da Çankaya Köşkü, ikinci sırada İstanbul Beşiktaş'taki Dolmabahçe Sarayı yer alıyor. Cumhuriyet'in başkenti Ankara'daki daimi Cumhurbaşkanlığı konutu Çankaya'ya karşılık, 1927 - 1938 arasında da eski saltanat payitahtı İstanbul'da "Beşiktaş Sarayı-Hümayunu" (Dolmabahçe) ikincil Cumhurbaşkanlığı konutu işlevinde olmuştur.

Dolmabahçe Sarayı, Cumhuriyet döneminde "Millî Saraylar" kapsamına alınıp daha sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na bağlandığından, İstanbul'a gelişlerinde Atatürk'e ikametgâh olmuş; Yalova'daki Cumhurbaşkanlığı, Millet Bahçesi, Baltacı Çiftliği köşkleriyle Florya Halk Plajı yanındaki Cumhurbaşkanlığı Deniz Köşkü'nde de zaman zaman kalmıştır.

Sultan II. Abdülhamid'in ve Vahideddin'in, yeterince güvenli bulmayarak Yıldız Sarayı'na taşınmalarına karşılık Atatürk, cumhurbaşkanlığı boyunca, her yılki gelişlerinde çoğunlukla Dolmabahçe'de kalmış; saray kimi yenilik ve etkinliklere bu evlerde mekânlık etmişti. Bu bakımdan, sarayı gezen çocuklar ve gençler, Türkiye Cumhuriyeti'nin siyaset, dış politika, kültür ve sanat atılımlarında bu sarayın ayrı bir konumu olduğunu; Türk aydınlanmasının temeli olan Harf Devrimi'yle Türk dili çalışmalarının; dil kurultaylarının, çağdaş sanat ve kültür etkinliklerinin burada yapıldığını öğrenmelidirler.

Oysa belleklerimizdeki “Beşiktaş - Dolmabahçe - Atatürk” ilintisi, 1938’de bu sarayda öldüğünü bilmekten; her ölüm yıldönümünde ekranlarda, gazete sayfalarında gördüğümüz manzara da 10 Kasım sabahı, Mehmetçiğin nöbet tuttuğu o loş odada, çocukların üzüntüyle baktıkları al bayrak örtülü yataktan ibarettir. Atatürk’ün Dolmabahçe ve Beşiktaş’la ilgisini bir yas odasındaki saygı duruşu ya da bugün müze olan sarayı gezenlere, “Bu odada öldü!” açıklamasıyla sınırlandırmak doğru değildir kuşkusuz.

Gözden kaçırılan önemli bir başka gerçek, Atatürk’ün, Milli Mücadele hareketine 16 Mayıs 1919’da Beşiktaş’tan çıktığıdır. Oysa buna da değinilmeyerek 19 Mayıs 1919’da Samsun’a çıktığını söylemekle yetinilir.

Beşiktaş - Atatürk bağını kuran başka nedenlerden de söz edilebilir: Balkan Savaşı’nda (1912- 1913) Selanik’teki yüzlerce Türk ailesi gibi, annesi Zübeyde, kız kardeşi Makbule hanımlarla himayelerindeki Fikriye ve Abdürrahim’den oluşan Mustafa Kemal Bey ailesi de İstanbul’a göçerek Akaretler’deki 76 numaralı saray lojmanına yerleşmişti. Aile, 1918-1919’da birkaç ay Şişli’deki evde kalmışsa da Beşiktaş’taki ikametleri 1922’ye değin 10 yıldan az değildir.

1919’a değin Osmanlı ordusunda Kaymakam (yarbay), sonra Miralay (albay), Mirliva (tuğgeneral) rütbeleriyle görevler alan Mustafa Kemal de İstanbul’a gelişlerinde kimi kez Akaretler’deki evde kalıyordu. Bundan şu anlam çıkıyor: Selanikli aile, 1912’den sonra Beşiktaşlı olmuştur.

Milli Mücadele (1919 - 1923) yıllarında ve cumhurbaşkanlığının birinci döneminde İstanbul’a gelmeyen Atatürk’ün, 1927 - 1938 arasında ise her yıl, bir veya birkaç kez geldiği, aylarca kaldığı saptanıyor. Atatürk’ün, yaz dinlencesi, kültürel ve siyasal çalışmalar, yabancı konukları karşılama vb. amaçlı gelişlerinde, eski Osmanlı payitahtında kalabileceği semtler ve mekânlar çoktu. Padişahların saray, köşk ve kasırları bir yana, generalliğinde kaldığı Pera Palas’ı da tercih edebilirdi.

Atatürk, 21 Temmuz 1931
Dolmabahçe Sarayından
çıkarken

Bu noktada politik bir öngöründen söz edilir: Vahideddin'e, Halife Abdülmecid'e, bunlardan önceki sultanlara mekânlık eden yerlerin, Türkiye Cumhuriyeti Reiscumhuru için fazla görüldüğü gibi bir yoruma kapı aralamamak! Bu yaklaşım, o günün koşullarında yeni devletin ve onun başının konumu açısından doğrudur. Bu haklı gerekçeye karşılık, padişahların sarayında kalmaktan en çok sıkılan, sade yaşama tutkunu Atatürk olmuş; saray ortamında duyduğu rahatsızlıktan çevresindekilere yakınmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Reiscumhuru'nun, İstanbul'da yaz çalışmalarını sürdürmesi ve dinlenmesi için o günün koşullarına göre uygun görülen Dolmabahçe Sarayı, Halife Abdülmecid'in 5 Mart 1924'te ayrılışından beri boştu. Sarayın bulunduğu Beşiktaş ise II. Mahmud (1808 - 1839) ve sonraki altı padişahla bir halifenin, payitaht içinde ikinci payitaht gibi gözettikleri ayrıcalıklı bir semtti. 19. yüzyılda hayli gelişmiş; kentsel sorunlarının çözümüne öncelik verilmişti. Beşiktaş Sarayı Hümayunu da denen Dolmabahçe Sarayı'ndan başka, ikinci, üçüncü konumdaki Çırağan ve Yıldız Sarayları, bunlara bağlı köşk, kasır ve sahil saraylar, devlet ricalinin, zenginlerin konak ve yalıları, başta kırsal olmak üzere birçok kamusal kurum, Robert Kolej ve diğer yabancı okullar Beşiktaş'ta yapılmış, bir imar planı da önce bu semtte uygulanmıştı.

Diğer taraftan, 1920'ler İstanbul'unun geniş yangın alanlarıyla kaplı Suriçi, sur dışı semtlerindeki, Balkan göçlerinin yığıldığı yoksul nüfusun derme çatma barakalarıyla dolu muhacir mahalleleri dikkate alındığında Beşiktaş, oldukça modern çehreli, bakımlı; semt sakinleri de o oranda aydın ve varlıklıydı. Hatta denilebilir ki Osmanlı Devleti'nin son döneminde, "Tarihi Yarımada"nın büsbütün sahipsizliğe terk edilmemesi için Babiâli ve nezaretler bu yakaya taşınmamıştı.

Motorlu taşıt ve uçak ulaşımının daha yaygınlaşmamış olması; yeni başkent Ankara ile bağlantının Haydarpaşa Garı'ndan trenle sağlanması; Beşiktaş rıhtımlarının Haydarpaşa, Derince, Yalova, Mudanya, Karadeniz, Marmara bağlantılarına elverişliliği nedeniyle de kıyadaki Dolmabahçe Sarayı alternatifsiz reiscumhur ikametgâhi konumundaydı.

Gönülden onaylamasa da ileri sürülen gerekçeler karşısında Dolmabahçe’de ikamet etmeyi kabullenen Atatürk’e, sarayın en sade dairesi ayrılmış; olabildiğince yalın döşenmişti. İstanbul’a gelişlerinde kaldığı bu daire, üst katta, Muayede Dairesi’ne bitişik, pencereleri Boğaziçi’ne bakan iki salonla bir yatak ve bir çalışma odasından ibaretti. Sarayın, 1 Temmuz 1927’den 10 Kasım 1938’e kadar 11 yıl 4 ay 10 gün boyunca Atatürk’e tahsis edilen bu bölümünün resmi adı “Hususi Daire” idi.

Kendisini ölüme götüren rahatsızlığının, 27 Mayıs - 10 Kasım 1938 tarihleri arasındaki “hasta”, “yatakta hasta”, “komada” evrelerini de -Savarna’daki 54 gün ayrı tutulursa- Hususi Daire’de geçiren Atatürk, yatak odasında vasiyetnamesini dikte ettirmiş; şifa dilemek için gelen devlet adamları, arkadaşları, yakınları ve doktorlar onu, bronz işlemeli ceviz karyola, gardirop, komodin, kanepeler ve koltuklarla döşeli bu sade odada ziyaret etmiş, son nefesini de bu odada vermişti.

Hususi Daire’deki çalışma odası da sarayın diğer odalarına oranla hem boyutları hem tezyinatı ile yalın ve küçüktür. Bir boy aynası, duvarlarda yağlıboya tablolar, kendi portresi, Halife Abdülmecid Efendi’nin otomobilini durdurup trafik cezası kesen işgal polislerinin düzenlediği makbuz -Osmanlı Hanedanının düştüğü durumu belgeleyen bu makbuzu çerçeveletip özellikle çalışma masasının karşısına koydurduğu söylenir- küçük masalar, sandalyeler bulunan bu oda onun sade yaşama anlayışını yansıtır.

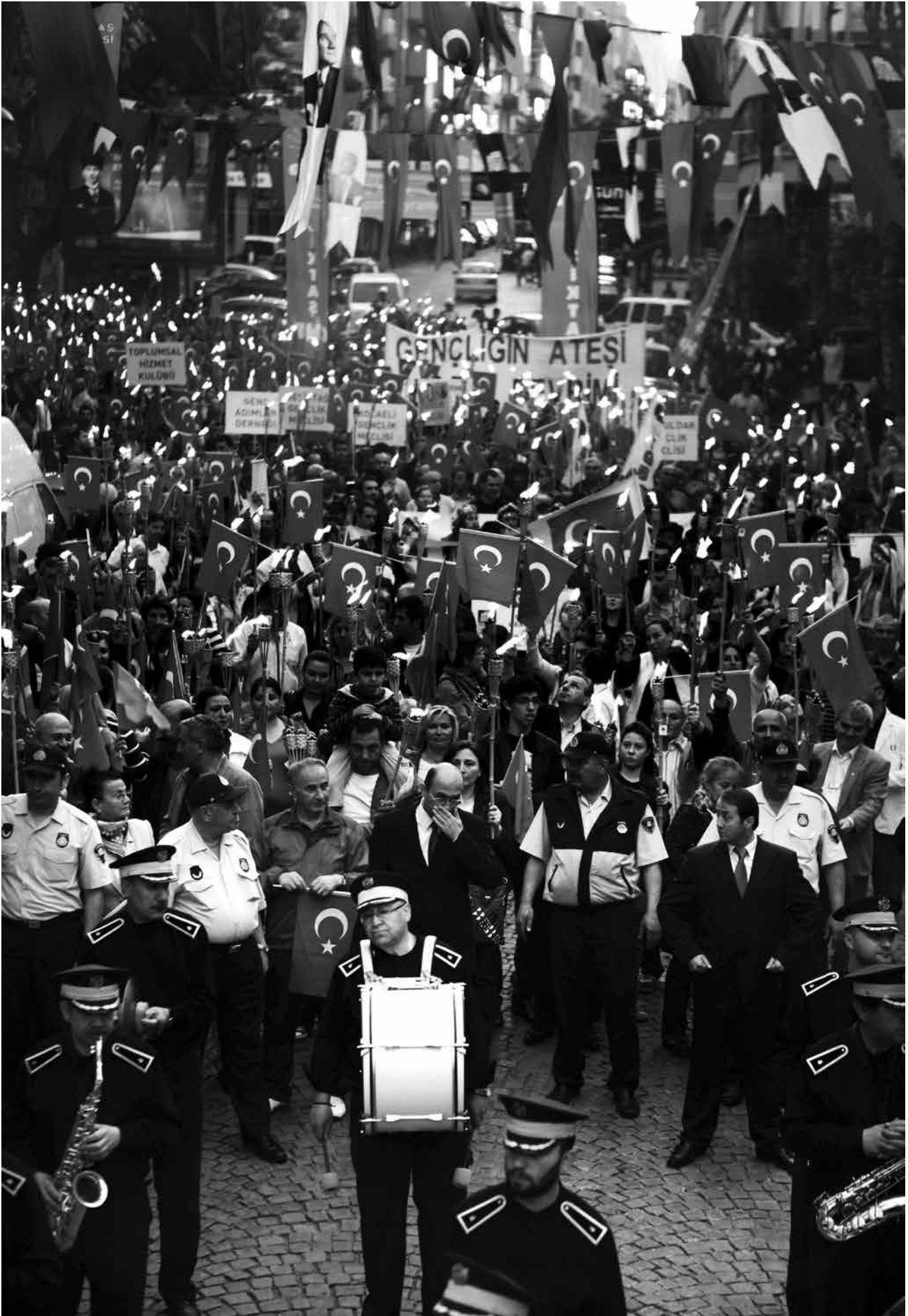
1930’larda yaz çalışmalarını sarayda sürdürürken önemli toplantılar, törenler, konserler, balolar, düğünler, ziyarete gelen yabancı konukların ağırlanması, resmi ziyafetler, toplantılar ve bakanlar kurulu toplantıları gibi etkinlikler içinse -1932’de I., 1934’teki II. Türk Dil Kurultaylarının Muayede Salonu’nda yapılması gibi- sarayın büyük salonları kullanılmıştır. Ölümü üzerine katafalkı da Muayede Salonunda hazırlanmış; 16 - 19 Kasım 1938 arasında İstanbullular, içten ağlayışlarla akın akın Beşiktaş’a gelerek son saygı duruşunu bu salonda ifa etmişlerdi.

Sonuç olarak şunu belirtelim ki Atatürk’ün, Mekteb-i Harbiye’ye kaydolmak için 14 Mayıs 1899’da İstanbul’a ilk gelişinden 10 Kasım 1938’de burada ölümüne değin, yaklaşık 40 yılın İstanbul günleri başlı başına bir inceleme-araştırma konusudur. Bugüne kadar Atatürk’ün İstanbul’la ve özellikle de Beşiktaş’la özel bağını ya da yazgı çakışmasını konu olarak seçen esaslı bir çalışma ve yayın yapılmamıştır.

BEŞİKTAŞ
BELEDİYESİ

KAYNAKÇA

B+ Kent Kültürü Dergisi, Beşiktaş Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2008-2013

Duvarların Dili Grafiti, Pera Müzesi Yayınları, İstanbul, 2014

Dünden Bugüne Beşiktaş, Beşiktaş Belediyesi ve Tarih Vakfı Yayını, İstanbul, 1998.

Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 1995

Öz, T., İstanbul'un Camileri, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1997

Sakaoğlu, N., Güle Güle Çocuklar, Beşiktaş Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2008

Süreyya, M. Sicill-i Osmanî, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1996

Şehsuvaroğlu, H. Y., Boğaziçi'ne Dair, TURING Yayınları, İstanbul, 1966

Birlikte

Sevgiyle

“Türkiye’nin
yükseleni
BEŞİKTAŞ”

BEŞİKTAS
BELEDİYESİ